

Regeringens proposition

1988/89: 18

om TV-avgiften

Prop.
1988/89: 18

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 3 november 1988.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Bengt Göransson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Bakgrunden till propositionen är riksdagens beslut våren 1987 om att uppbörden av avgifter för innehav av televisionsmottagare och avgiftskontrollen i fortsättningen skall skötas av Sveriges Radio. Riksdagsbeslutet innebär att Sveriges Radio skall ha övertagit dessa uppgifter från televerket senast den 1 januari 1990.

Sveriges Radio AB (SR), som är moderbolag i Sveriges Radio-koncernen, har för den nya verksamheten bildat ett särskilt dotterbolag, Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB).

Propositionen innebär bl. a. följande förändringar i avgiftsuttaget.

- TV-avgiften blir enhetlig för färg-TV-apparater och svartvita mottagare. På grund av detta kommer de som i dag betalar för enbart svartvit TV att få avgiften höjd till den nivå som gäller för färg-TV.
- Varje statlig myndighet blir skyldig att betala TV-avgift men endast för var tionde mottagare som myndigheten innehar.
- Avgiftsskyldigheten för mottagare i hotell- och pensionärsrörelser ökar till en avgift för var tionde mottagare. Denna regel kommer också att gälla för undervisningsområdet.

TV-avgiften skall betalas till RIKAB.

RIKAB:s beslut att påföra någon en avgift skall få verkställas om avgiften är obetald och förfallen till betalning.

Förvaltningslagen (1986:223) och principen om allmänna handlingars offentlighet skall tillämpas hos RIKAB när bolaget handlägger ärenden om TV-avgifter.

RIKAB skall bedriva avgiftskontroll. Bolaget får därvid använda särskilt

pejlinstrument för att ta reda på i vilken utsträckning det finns TV-mottagare i bostäder inom ett visst område (särskild avgiftskontroll).

Prop. 1988/89: 18

SR skall utöva det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen. Bl. a. skall SR för statens räkning förvalta influtna avgiftsmedel. Medlen skall dock placeras på räntebärande räkning hos riksgäldskontoret. Riksgäldskontoret skall tillhandahålla det rörelsekapital som rundradiorörelsen behöver om avgiftsmedlen inte räcker till.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 mars 1989. För tiden till och med utgången av år 1989 skall de nya bestämmelserna tillämpas för de avgiftsskyldiga som RIKAB har fattat beslut om avgiftsskyldighet för. Fram till den tidpunkt då detta skett gäller i princip äldre bestämmelser för en avgiftsskyldig.

1 Förslag till

Lag om TV-avgift

Härigenom föreskrivs följande.

Avgiftsskyldighet

1 § Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift för mottagaren till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag.

2 § För samtliga TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll betalas en enda TV-avgift.

En enda avgift betalas också för samtliga TV-mottagare som

1. finns på samma butiks- eller demonstrationsställe för mottagare, eller

2. finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård.

3 § För varje påbörjad grupp om tio TV-mottagare betalas en enda TV-avgift, om mottagarna

1. innehas av samma statliga myndighet, eller

2. innehas av samma avgiftsskyldig och används antingen

a) i hotell- eller pensionatsrörelse eller

b) annars i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål, dock inte lokaler som avses i 2 § andra stycket, eller

c) i fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik.

Undantag från avgiftsskyldigheten

4 § Skyldigheten att betala TV-avgift omfattar inte sådana TV-mottagare som på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar.

5 § Skyldigheten att betala TV-avgift omfattar inte heller TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

6 § TV-avgift betalas inte för TV-mottagare som

1. innehas av någon som är anställd vid en utländsk beskickning eller ett lönat konsulat, om det har beslutats av regeringen

eller den myndighet som regeringen bestämmer att avgift inte skall betalas för mottagaren, Prop. 1988/89: 18

2. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,
3. innehas på prov under högst 15 dagar, eller
4. är varaktigt undanställd eller obrukbar såvitt gäller tid efter det att förhållandet skriftligen har anmälts till bolaget av den avgiftsskyldige.

TV-avgiftens storlek m. m.

7 § TV-avgiften är 984 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 246 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall TV-avgift betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Anmälan av innehav av TV-mottagare

8 § Den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till bolaget.

Beslut om avgiftsskyldighet m. m.

9 § När bolaget till följd av anmälan eller på annat sätt får reda på att någon innehar en TV-mottagare skall bolaget, om avgiftsskyldighet följer med innehavet, fatta beslut om detta och samtidigt bestämma vilka avgiftsperioder som skall gälla för den avgiftsskyldige. Bolaget skall skriftligen underrätta den avgiftsskyldige om beslutet.

10 § I god tid före varje avgiftsperiod skall bolaget sända ut en avi till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala avgiften för perioden. Avi som avser den första avgiftsperioden skall också innehålla en uppmaning att betala avgift för innehavstiden dessförinnan.

När avgiftsskyldigheten upphör

11 § TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige skriftligen har anmält hos bolaget att hans innehav av TV-mottagaren har upphört.

Avgift som avser tid efter det att en sådan anmälan har kommit in till bolaget skall betalas tillbaka till den avgifts-

skyldige. Om beloppet är lägre än 100 kronor, betalas det dock Prop. 1988/89: 18
inte tillbaka.

Betalningspåminnelse och påminnelseavgift

12 § Om en TV-avgift inte betalas inom föreskriven tid, skall bolaget sända en påminnelse till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala inom den tid som bolaget bestämmer. För påminnelsen skall den avgiftsskyldige inom samma tid betala en påminnelseavgift med belopp som regeringen föreskriver.

Tilläggsavgift

13 § Om en TV-avgift inte betalas inom den tid som har satts ut i påminnelsen, skall den avgiftsskyldige också betala en tilläggsavgift inom den tid som bolaget bestämmer. Tilläggsavgiften är 40 procent av avgiftsposten för perioden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Handläggning av ärenden

14 § Förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas när bolaget handlägger ärenden enligt denna lag.

Omprövning av beslut om avgiftsskyldighet, m. m.

15 § Bolaget skall ompröva beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter enligt denna lag, om den som beslutet rör begär det eller skäl annars föreligger. Om en begäran om omprövning har kommit in till bolaget mer än fyra veckor efter den dag då avgiften senast skulle ha betalats, skall bolaget ändra sitt beslut endast om det är uppenbart oriktigt. En begäran om omprövning fritar inte från skyldighet att betala ett avgiftsbelopp som har förfallit till betalning.

Vad som föreskrivs i första stycket skall anges i beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter.

Återbetalning av avgifter

16 § Överstiger en inbetalad avgift vad som skall erläggas enligt beslut som har vunnit laga kraft, skall överskjutande belopp betalas tillbaka.

Verkställighet

17 § Bolagets beslut om påförande av avgifter enligt denna lag skall anses som beslut av förvaltningsmyndighet och får verkställas, om avgiften är obetald och förfallen till betalning. Verk-

ställighet får ske även om avgiftsbeslutet har begärts omprövat eller omprövningsbeslutet har blivit överklagat. Avser beslutet TV-avgift, krävs dock att bolaget har sänt en påminnelse enligt 12 §.

Prop. 1988/89: 18

Uttagande av avgift handläggs hos kronofogdemyndigheten som allmänt mål. Restavgift enligt uppbördslagen (1953:272) utgår inte.

Bevakning och eftergift av fordringar

18 § Bolaget skall bevaka fordringar på avgifter enligt denna lag.

Bolaget får medge skäligt betalningsanstånd under högst ett år från förfallodagen.

19 § Bolaget får avbryta indrivningen av en fordran på avgift, om ingen eller ringa möjlighet finns att få betalt för den. Detsamma gäller, om indrivning skulle vålla mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt. Bolaget får överenskomma med kronofogdemyndigheten om redovisning av indrivningsuppdraget.

20 § Bolaget får besluta om ackord rörande en fordran på avgift enligt denna lag.

Om det på grund av den avgiftsskyldiges sjukdom eller av någon annan anledning är uppenbart oskäligt att kräva betalning för en avgift enligt denna lag, får bolaget efterge fordringen helt eller delvis.

Överklagande

21 § Bolagets beslut i ärenden om omprövning enligt 15 § får överklagas hos kammarrätten. I övrigt får bolagets beslut inte överklagas.

Även om ett beslut enligt första stycket första meningen överklagas, skall bolaget ändra beslutet, om det är uppenbart oriktigt. Denna skyldighet gäller dock inte, om klaganden begär att beslutet tills vidare inte skall gälla eller om bolaget har överlämnat handlingarna i ärendet till kammarrätten.

Straff

22 § Den som bryter mot 8 § döms till böter.

Ändring av TV-avgiftens storlek

23 § Skall TV-avgiften på grund av ändring i denna lag utgå med ett annat belopp än tidigare, skall avgiftsposten för en period som löper vid ändringens ikraftträdande beräknas enligt

den tidigare TV-avgiften för tiden före ikraftträdandet och enligt den senare avgiften för tiden efter ikraftträdandet. Belöpet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Bolaget skall inte ändra TV-avgiften enligt första stycket, om den avgiftsskyldige före avgiftsperiodens utgång skriftligen har anmält att hans innehav av TV-mottagaren har upphört.

Försöksverksamhet med särskilt betalningssätt

24 § Bolaget får bedriva en försöksverksamhet som innebär dels att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i 7 §, dels att avisering enligt 10 § inte skall ske. Bolaget får besluta om detta efter avtal med den avgiftsskyldige.

Om bolaget har fattat beslut enligt första stycket i fråga om en avgiftsskyldig, gäller inte bestämmelserna i 12, 13 och 17 §§.

Särskild avgiftskontroll

25 § Bolaget får använda särskilt pejlinstrument för att ta reda på i vilken utsträckning det finns TV-mottagare i bostäder inom ett visst område (särskild avgiftskontroll).

26 § Särskild avgiftskontroll inom ett bostadsområde skall avse samtliga de bostäder där ingen har anmält innehav av TV-mottagare.

27 § Innan särskild avgiftskontroll utförs skall bolaget i god tid och på lämpligt sätt underrätta de boende inom området.

28 § Särskild avgiftskontroll skall bedrivas så att onödigt besvär för den enskilde undviks.

Förvaltning av avgiftsmedel

29 § De avgiftsbelopp som bolaget uppbär skall omedelbart överföras till riksgäldskontoret. Medlén skall omedelbart placeras på räntebärande räkning där.

Sveriges Radio Aktiebolag svarar för förvaltningen av medlén.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

2. Lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989. Lagen gäller dock fortfarande i fråga om skyldighet att betala mottagaravgift som har uppkommit dessförinnan.

3. För den som den 28 februari 1989 är registrerad som skyldig att betala mottagaravgift och som skall betala TV-avgift efter ikraftträdandet av den nya lagen, skall Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag före utgången av år 1989 fatta beslut enligt 9 § i den nya lagen. Sedan bolaget har fattat ett sådant beslut i fråga om en avgiftsskyldig, skall den nya lagen tillämpas på honom i stället för den äldre lagen. Den äldre lagen gäller fortfarande till utgången av år 1989 i fråga om övriga avgiftsskyldiga som avses i denna punkt.

4. Vid bestämmande av avgiften för den första avgiftsperioden enligt punkt 3 skall bolaget beakta om avgiften avser tid för vilken mottagaravgift har betalats enligt den äldre lagen. Om det uppstår mellanrum mellan den tid för vilken avgift har betalats enligt den äldre lagen och den första avgiftsperiodens början, skall bolaget tillämpa 7 § tredje stycket i den nya lagen.

5. I fråga om den som driver hotell- eller pensionatsrörelse skall för tiden till utgången av år 1989 TV-avgiften för en mottagare som är avsedd att användas av tillfälliga gäster i rörelsen omfatta även övriga sådana mottagare i rörelsen.

6. För tiden till utgången av år 1989 skall bolaget, så snart det har fattat beslut enligt 9 § i den nya lagen i fråga om någon som den 28 februari 1989 är registrerad som skyldig att betala mottagaravgift, underrätta televerket om beslutet.

7. Om någon som den 28 februari 1989 är registrerad som skyldig att betala mottagaravgift före utgången av detta år skriftligen anmäler till bolaget att hans innehav av TV-mottagaren har upphört, skall bolaget, om det inte har fattat beslut enligt 9 § i den nya lagen, underrätta televerket om att anmälan skett.

8. Varje statlig myndighet som innehar TV-mottagare skall senast den 1 april 1989 anmäla till bolaget hur många mottagare som myndigheten innehar.

9. Den som driver hotell- eller pensionatsrörelse och som innehar TV-mottagare som används i rörelsen skall senast den 1 februari 1990 anmäla till bolaget hur många mottagare som innehas i rörelsen.

Lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

dels att 6 § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 2 och 4 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Den som innehar mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall *erlägga allmän* mottagaravgift med 206 kronor per kalenderkvartal. Är *mottagaren avsedd för färgmottagning av bildsändning med eller utan ljud* skall innehavaren *dessutom erlägga tilläggsavgift med 40 kronor per kalenderkvartal.*

Skall avgift första gången erläggas under löpande avgiftsperiod, skall avgiften sättas ned till det belopp som svarar mot antalet kvarvarande dagar av perioden.

Avgift erläggs till myndighet som regeringen bestämmer.

Den som innehar *en* mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall *betala* mottagaravgift med 246 kronor per kalenderkvartal.

Avgiften betalas till den myndighet som regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1988: 272.

2 § 2

Innehav av televisionsmottagare skall anmälas till myndighet som avses i 1 § tredje stycket. Den som anskaffar televisionsmottagare avsedd för färgmottagning skall göra anmälan därom oavsett att allmän mottagaravgift erlagts. Myndigheten får medge undantag från anmälningskyldigheten.

Bestämmelser om skyldighet att anmäla innehav av televisionsmottagare finns i lagen (1988:000) om TV-avgift.

4 §

Avgift utgår inte för televisionsmottagare som

1. myndighet som avses i 1 § tredje stycket icke hänför till mottagare för rundradiosändning,

2. innehas av staten,

3. innehas av tjänsteman vid utländsk beskickning eller lönat konsulat, om utrikesdepartementet bestämmer det,

Avgift betalas inte för televisionsmottagare som

1. på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar,

2. finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program,

3. innehas av tjänsteman vid utländsk beskickning eller lönat konsulat, om utrikesdepartementet bestämmer det,

² Senaste lydelse 1979:153.

4. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,

5. innehas på prov under högst 15 dagar, eller

6. efter anmälan till myndighet som avses i 1 § tredje stycket har blivit nedmonterad, inpackad och undanställd eller på annat sätt försatt ur brukbart skick.

4. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,

5. innehas på prov under högst 15 dagar, eller

6. efter anmälan till myndighet som avses i 1 § andra stycket har blivit nedmonterad, inpackad och undanställd eller på annat sätt försatt ur brukbart skick.

Denna lag träder i kraft i fråga om 4 § 1 och 2 den 1 april 1989 och i övrigt den 1 mars 1989.

Lag om ändring i radiolagen (1966:755)

Härigenom föreskrivs att 3 och 9 §§ radiolagen (1966:755)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*3 §²

Mottagare får innehas och användas av var och en. Om avgift för innehav av mottagare finnas bestämmelser i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare.

Mottagare får innehas och användas av var och en. Bestämmelser om avgift för innehav av vissa mottagare finns i lagen (1988:000) om TV-avgift.

Mottagare får inte användas på sådant sätt att mottagning på andra platser störs.

Om radarvarnare finns särskilda bestämmelser i lagen (1988:15) om förbud mot radarvarnare.

9 §

Yrkesmässig överlåtelse i detaljhandeln av televisionsmottagare skall av överlåtaren anmälas inom tid och till myndighet som regeringen bestämmer. Sådan anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för fastställande av avgiftsplikten för innehavet av televisionsmottagaren.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på yrkesmässig uthyrning av televisionsmottagare.

Yrkesmässig överlåtelse i detaljhandeln av televisionsmottagare skall av överlåtaren anmälas till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag inom den tid som regeringen bestämmer. Sådan anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för fastställande av avgiftsplikten för innehavet av televisionsmottagaren.

Första stycket skall också tillämpas på yrkesmässig uthyrning av televisionsmottagare.

¹ Lagen omtryckt 1986:1209.

² Senaste lydelse 1988:16.

Vid överlåtelse som avses i första stycket är förvärvaren eller den som företräder honom skyldig att på begäran lämna överlåtaren de uppgifter som denne behöver för att kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet. Motsvarande gäller vid uthyrning som avses i andra stycket.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer äger meddela närmare föreskrifter om anmälan och uppgiftsskyldighet enligt första-tredje styckena.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om anmälan och uppgiftsskyldighet enligt första-tredje styckena.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

2. På det sätt som framgår av övergångsbestämmelserna till lagen (1988: 000) om TV-avgift gäller till och med utgången av år 1989 även lagen (1978: 478) om avgift för innehav av televisionsmottagare.

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 § sekretesslagen (1980: 100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.**8 §**

Sekretess gäller inom postverket för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare. Sekretess gäller inom postverket även för uppgift om enskilds förbindelse med postgirorörelsen eller bank.

Sekretess gäller inom televerket för uppgift som angår särskilt telefonsamtal eller annat telemeddelande. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som har tagit del i telefonsamtalet eller annars är telemeddelandets avsändare eller mottagare eller som innehar apparat som har använts för telemeddelandet.

Sekretess gäller hos postverket, televerket och annan myndighet som handhar allmän samfärdsel för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Sekretessen hos postverket för uppgift om enskilds adress gäller dock endast, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

Sekretess gäller *vidare* för uppgift vid särskild sambands-tjänst inom totalförsvaret, om uppgiften avser telemeddelande som utomstående utväxlar på allmänt telenät.

Sekretess gäller för uppgift vid särskild sambandstjänst inom totalförsvaret, om uppgiften avser telemeddelande som utomstående utväxlar på allmänt telenät.

¹ Lagen omtryckt 1988:9.

Sekretess gäller i ärenden som avser TV-avgifter för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt första stycket tredje meningen *och tredje stycket* i högst tjugo år.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt första stycket tredje meningen *samt tredje och femte styckena* i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

Lag om ändring i lagen (1988:836) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att bilagan till sekretesslagen (1980:100)¹ i bilagans lydelse enligt lagen (1988:836) om ändring i sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ	Verksamhet

Handelshögskolan i Stockholm	statligt stöd i form av utbildningsbidrag för doktorander (SFS 1976:1046)
Kungliga Musikaliska akademien	statligt stöd till utbildnings- och utgivningsverksamhet (SFS 1976:1046)

¹ Lagen omtryckt 1988: 9.

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ	Verksamhet

Handelshögskolan i Stockholm	statligt stöd i form av utbildningsbidrag för doktorander (SFS 1976:1046)
Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag	ärenden om TV-avgifter (SFS 1988:000)
Kungliga Musikaliska akademien	statligt stöd till utbildnings- och utgivningsverksamhet (SFS 1976:1046)

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

Lag om ändring i lagen (1987:519) om riksrevisions-
verkets granskning av statliga aktiebolag och stiftel-
ser

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1987:519) om riksrevisionsverkets granskning av statliga aktiebolag och stiftelser skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Riksrevisionsverket får granska den verksamhet som bedrivs i följande aktiebolag och stiftelser.

*Aktiebolag**Aktiebolag*

Kungliga Teatern Aktiebolag

Kungliga Teatern Aktiebolag

SEMKO, Svenska Elektriska
Materielkontrollanstalten
Aktiebolag*Radiotjänst i Kiruna Aktie-
bolag*SEMKO, Svenska Elektriska
Materielkontrollanstalten
Aktiebolag

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 november 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdson, Hjelm-Wallén, S. Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström

Föredragande: statsrådet Göransson

Proposition om TV-avgiften

1 Inledning

Riksdagen beslöt våren 1987 om en förändring beträffande organisation, huvudmannaskap och lokalisering vad gäller uppbörd m. m. av avgifter för innehav av televisionsmottagare (prop. 1986/87: 100 bil. 10, KrU 11, rskr. 197). Förändringen, som skall vara genomförd senast den 1 januari 1990, innebär bl. a. att ansvaret för avgiftsuppbörden skall överlåtas till Sveriges Radio.

Staten och moderbolaget i Sveriges Radio-koncernen, Sveriges Radio AB (SR), träffade den 14 maj 1987 en överenskommelse om förberedande av den nya organisationen. Samma dag uppdrog regeringen åt televerket, som i dag sköter avgiftsuppbörden, att bistå SR vid förberedandet och vid driftsstarten.

Av årets budgetproposition (prop. 1987/88: 100 bil. 10 s. 515) framgår att SR:s styrelse funnit att den lämpligaste huvudmannen för avgiftsuppbörden inom ramen för en ny organisation är ett av företaget helägt dotterbolag. Riksdagen har inte haft något att erinra mot detta (KrU 1987/88: 11, rskr. 220).

Genom 1987 års beslut om avgiftsuppbörden fastställdes vissa riktlinjer för förberedelsearbetet. Bl. a. skulle det undersökas om vissa förändringar av det nuvarande avgiftssystemet är lämpliga och positivt skulle kunna påverka behållningen i den s. k. radiofonden. De åtgärder som åsyftades var fakturering halvårsvis i stället för kvartalsvis, avskaffande av det särskilda färg-TV-tillägget samt införande av en tilläggsavgift vid för sen betalning. SR har i en skrivelse till regeringen lagt fram förslag i dessa frågor.

SR förutsattes löpande informera regeringen om hur förberedelsearbetet fortskred samt redovisa förslag i sådana frågor som kräver regeringens och riksdagens ställningstagande.

SR har informerat utbildningsdepartementet dels genom informella kontakter, dels genom deltagande i en särskild arbetsgrupp med företrädare för justitie- och utbildningsdepartementen, dels i sin anslagsframställning för år 1990. Televerket har under hand lämnat information om sina

erfarenheter av hittillsvarande ordning. Vidare har SR i en särskild skrivelse till regeringen lämnat förslag rörande samordningsansvaret för den s.k. rundradiorörelsen. Skrivelsen har remissbehandlats. Yttranden har kommit in från riksgäldskontoret, televerket, kammarkollegiet och riksrevisionsverket.

Regeringen beslutade den 29 september 1988 att inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om televisionsavgift och vissa andra lagar. Förslagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Lagrådets yttrande, som avgavs den 20 oktober 1988, bör fogas till protokollet som *bilaga 2*.

Jag kommer nu att lägga fram förslag om hur den nya verksamheten med avgiftsuppbörd och avgiftskontroll bör ordnas och om den lagstiftning som behövs i sammanhanget. Först redogör jag för bakgrunden till mina förslag (avsnitt 2). Sedan behandlar jag nuvarande ordning (avsnitt 3) samt redovisar översiktligt vad SR och televerket föreslagit (avsnitt 4). Därefter presenterar jag i avsnitt 5 mina överväganden och förslag under ett antal huvudrubriker, nämligen

- utgångspunkter (avsnitt 5.1)
- enhetlig TV-avgift (avsnitt 5.2)
- huvudprincipen för avgiftsskyldigheten (avsnitt 5.3)
- undantag från avgiftsskyldigheten (avsnitt 5.4)
- begränsad avgiftsskyldighet (avsnitt 5.5)
- när avgiftsskyldigheten inträder och upphör (avsnitt 5.6)
- betalningssystemets utformning (avsnitt 5.7).
- vissa övriga frågor (avsnitt 5.8).

Som kommer att framgå godtar jag i allt väsentligt lagrådets förslag till ändringar i de remitterade förslagen. Lagrådets granskning har också lett till vissa redaktionella ändringar i lagtexten. Jag behandlar lagrådets synpunkter främst i avsnitten 5.6, 5.7.1, 5.7.3, 5.7.4 och 5.8.1 samt i specialmotiveringen (avsnitt 7).

Vissa av de förslag som läggs fram i propositionen påkallar inte ändrad lagstiftning och har därför inte granskats av lagrådet. Dessa förslag hänför sig till avsnitten 5.7.6 Avgiftskontrollen och 5.8.3 Det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen. För överblicken och sammanhangets skull tar jag i vissa fall även upp frågor som inte kräver beslut av riksdagen.

Vid beredningen av detta ärende har jag samrått med cheferna för justitie-, kommunikations-, finans- och civildepartementen i de frågor som berör deras ansvarsområden.

2 Bakgrund

2.1 Allmänt om TV-avgiften

På 1920-talet började man med rundradiosändningar i Sverige. För rätt att inneha en *radiomottagningsapparat* krävdes särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t. Sådant tillstånd meddelades mot att en stämpelavgift betalades. Självta tillståndsgivningen överlämnades år 1923 till dåvarande telegrafsty-

relsen och styrelsen fick året därpå även ta hand om inkasseringen av avgifter. Samtidigt gjordes avgiften om till en licensavgift.

Den 1 januari 1925 trädde nya bestämmelser i kraft som innebar att tillstånd meddelades för kalenderår eller del av detta. Avgiften för helt kalenderår eller längre tid än sex månader var 12 kr., i annat fall 6 kr. Avgiften sänktes redan året därpå till 10 kr. resp. 5 kr. Senare under år 1926 ändrades avgiften så att den blev 10 kr. per år fr.o.m. det kvartal eller den månad under vilken tillståndet började gälla. Först år 1951 höjdes avgiften, till 15 kr. Därefter kom höjningarna oftare.

År 1956 startade de första televisionssändningarna. Fr.o.m. den 1 oktober detta år avkrävdes innehavare av *televisionsmottagare* i vissa län i Mellansverige en särskild licensavgift om 25 kr. per kalenderkvartal. I de betalningskampanjer som genomfördes framhölls att innehavarna genom att betala kunde hjälpa till att bygga upp den svenska televisionen. Den 1 juli 1958 utsträcktes denna avgiftsskyldighet till hela landet.

Den nuvarande radiolagen (1966: 755) trädde i kraft den 1 juli 1967. I lagen slås fast grundsatsen att mottagare, dvs. både ljudradio- och televisionsmottagare, får innehas och användas av var och en (3 §). Regeln har kommit till i informationsfrihetens intresse och enligt förarbetena inspirerats av bl. a. artikel 10 i 1950 års europeiska konvention om skydd för de mänskliga rättigheterna (se prop. 1966: 149 s. 28). I förarbetena uttalas emellertid även, att principen om rätten att inneha och använda mottagare inte utesluter att utövandet av rätten förenas med en skyldighet att betala en avgift för finansieringen av rundradioverksamheten i landet. Radiolagen innebär således bl. a. att begreppet licens på förevarande område upphört och ersatts av mottagaravgift.

För innehavare av TV-mottagare med tillgång även till ljudradio, dvs. det absoluta flertalet hushåll, avskaffades fr.o.m. den 1 april 1969 den särskilda ljudradioavgiften. Det framstod som mer rationellt att dessa hushåll betalade en enda avgift, en *allmän mottagaravgift*. Denna knöts till innehavet av TV-apparat. För dem som enbart hade ljudradiomottagare behölls den särskilda avgiften. Den slopades dock år 1978.

I samband med 1969 års förändringar införde televerket gemensam räkning för telefon- och mottagaravgifter. Ca 90 % av TV-hushållen betalar i dag sina avgifter på detta sätt.

I slutet av 1960-talet introducerades färgtelevisionen och därmed – fr.o.m. den 1 april 1970 – ett särskilt *färg-TV-tillägg* om 25 kr. per kalenderkvartal för de apparater som kunde ta emot färg-TV-signalen. Tillägget motiverades med att det var rimligt att merkostnaderna för att producera färg-TV-program skulle bäras av den del av hushållen som kunde tillgodogöra sig denna programservice.

För att motverka det skolk från televisionavgiften som blivit ett tilltagande problem, infördes år 1972 en särskild straffsanktionerad bestämmelse i radiolagen om anmälningsskyldighet vid bl. a. yrkesmässig överlåtelse i detaljhandeln av televisionsmottagare (9 §). Härigenom har det blivit möjligt att få radiohandlare och uthyrningsfirmor att medverka till att avgiftsskolket bekämpas.

Ett annat hjälpmedel mot skolket är verksamheten med s. k. pejling, som

inleddes år 1980. Bestämmelser om denna verksamhet har meddelats i förordningen (1980: 287) om försöksverksamhet med särskild kontroll av innehav av televisionsmottagare.

Nuvarande regler om avgiftsskyldigheten finns i lagen (1978: 478) om avgift för innehav av televisionsmottagare. Fr. o. m. den 1 juli 1988 är TV-avgiften 246 kr. per kalenderkvartal. Därav utgör den allmänna mottagaravgiften 206 kr. och färg-TV-tillägget 40 kr.

Den 1 juli 1988 betalades 3,3 miljoner allmänna mottagaravgifter och 3,1 miljoner tilläggsavgifter för färg-TV. Ökningen av antalet allmänna avgifter har under senare år nästan helt planat ut och ökningstakten vad gäller antalet tilläggsavgifter är mycket långsam.

Ända in på 1950-talet gällde avgiftsfinansieringen enbart den då förekommande enda ljudradiokanalen. Numera betalas alla radio- och TV-program och praktiskt taget hela den s. k. rundradiorörelsen med avgiftsmedel. Det betyder att för två färg-TV-kanaler och fyra ljudradiokanaler samt text-TV betalar TV-innehavaren för närvarande 2: 70 kr. per dag, vilket är långt mindre än kostnaden för en dagstidning.

Riksdagen beslutar årligen om hur stor andel av avgiftsmedlen som får ställas till rundradiorörelsens förfogande.

Det enda undantaget från finansieringen med avgiftsmedel är utlandsprogramverksamheten. Den vänder sig dock primärt inte till boende i Sverige. För den verksamheten finns ett särskilt statsanslag under utrikesdepartementets huvudtitel.

I rundradiorörelsen ingår i första hand Sveriges Radio-koncernen, radionämnden och televerket.

Sveriges Radio-koncernen skall enligt ett mellan staten och SR slutet avtal bedriva en radio- och televisionsverksamhet som står i allmänhetens tjänst. Sändningsrätt enligt radiolagen har fyra av dotterbolagen till SR, nämligen Sveriges Television AB, Sveriges Riksradio AB, Sveriges Lokalradio AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Även dessa företag, de s. k. programföretagen i radiolagens mening, har avtal med staten. Samtliga avtal ingicks i juni 1986 och omfattar perioden t. o. m. den 30 juni 1992.

Radionämnden övervakar genom efterhandsgranskning att programföretagen iakttar de föreskrifter i radiolagen och de bestämmelser i resp. avtal som rör programverksamheten.

Televerket ansvarar för insamling och distribution av Sveriges Radio-koncernens program från sändare här i landet samt för anläggning och underhåll av sändarnäten. Som jag nämnt inledningsvis har televerket också ansvaret för uppbörden av mottagaravgifter. Dessutom utför verket avgiftskontroll genom bl. a. pejling och upprättar bokslut för rundradiorörelsen.

Riksgäldskontorets uppgift i detta sammanhang är att förvalta överskjutande avgiftsmedel. Dessa redovisas på ett särskilt räntebärande konto under statsskulden, den s. k. radiofonden. Hos kontoret disponerar televerket en rörlig kredit för rundradiorörelsens behov.

T. o. m. budgetåret 1985/86 inbegreps även *byggnadsstyrelsen* i rundradiorörelsen. Numera regleras samarbetet med styrelsen genom ett avtal mellan SR och styrelsen.

Principen att rundradiorörelsen bör vara självförsörjande slogs uttryckligen fast av 1947 års riksdag (prop. 1947:41, SU 51, rskr. 117). Med självförsörjande avses att kostnaderna för produktion och distribution av de för svenska lyssnare i gemen avsedda programmen samt därmed sammanhängande kostnader skall betalas av lyssnarna själva. Av självförsörjningsprincipen följer att avgiftens storlek blir beroende av de krav man anser att rundradion bör tillgodose (jfr prop. s. 46–47), dvs. avgiftsintäkterna bör täcka utgifterna. Av detta följer i sin tur att avgiften inte bör höjas mer än nödvändigt för att tillgodose rörelsens egna behov. En viss marginal bör dock eftersträvas. Rundradiorörelsen har för närvarande en skuld, det s. k. underskottet i radiofonden. Bl. a. är det en följd av att kostnadsutvecklingen under flera år överstigit den förväntade.

Som jag tidigare nämnt ökar numera antalet mottagaravgifter endast obetydligt. Det är en naturlig följd av att praktiskt taget alla hushåll har TV. Under tidigare år kunde kostnader för olika slag av förbättringar liksom de allmänna kostnadsökningarna och oförutsedda utgifter mötas med intäkter som härrörde från ett ständigt högre antal mottagaravgifter. Numera får däremot i princip varje förändring av medelsbehovet återverkningar på TV-avgiftens storlek.

2.2 En radio och television i allmänhetens tjänst

Alltsedan 1920-talet har mottagaravgifterna varit den finansiella ryggraden för den rundradio som verkat i allmänhetens tjänst. Utmärkande för en sådan rundradio är vaktsläendet om det sändande företags integritet, varmed i detta sammanhang skall förstås företags publicistiska oberoende och organisatoriska självständighet. Radio- och TV-sändningarna skall alltså inte kunna göras till redskap för staten eller någon annan särskild makt- eller intressegrupp i samhället. Detsamma gäller för förhållandet till programföretags ägare och styrelse.

Ett annat viktigt inslag är att människor skall kunna ta del av programmen på i stort sett varje plats i landet och att det skall kosta lika mycket att göra det oberoende av var man bor. Med vad jag nu sagt sammanhänger en tredje viktig princip, nämligen att programutbudet skall vara avsett för alla grupper i samhället. Inom ramen för en radio och television i allmänhetens tjänst måste det därför sändas program som tillgodoser en mängd olika intressen och smakriktningar, även sådana som företräds av mindre grupper. Detta innebär naturligtvis också att det i programverksamheten skall ges utrymme för en mångfald av åsikter och meningsriktningar. Vad angår den svenska televisionen gäller därutöver bl. a. att programutbudet skall präglas av folkbildningsambitioner och värna om den svenska kulturen.

Utvecklingen av satellitsändningar och kommersiell television har under senare år skett snabbt i Europa. I en sådan situation är det särskilt viktigt att den radio- och TV-verksamhet som står i den svenska allmänhetens tjänst kan hävda sig i konkurrensen. Att Sveriges Radio-koncernen även försättningsvis skall ha denna uppgift har slagits fast senast genom riksdagens beslut om Sveriges Radio i juni 1986 (prop. 1985/86: 99, KrU 21, rskr. 343).

Radion och televisionen finansieras på olika sätt i olika europeiska länder. Många länder har någon form av mottagaravgiftssystem. I en del länder används skattemedel. Reklamfinansiering förekommer i större eller mindre utsträckning i flertalet västeuropeiska länder. Därtill kommer vissa andra finansieringskällor, av vilka s.k. sponsring torde vara den vanligaste.

Av en sammanställning som Europeiska radiounionen (EBU) gjort av avgiftssituationen i de olika medlemsländerna vid utgången av december 1987 framgår följande. Vissa av Europarådets medlemsländer har inget avgiftssystem alls (Luxemburg, Spanien, Turkiet). Andra har ett avgiftssystem liknande det som finns i t.ex. vissa nordafrikanska länder, nämligen ett som är knutet till hushållets tillgång på elektricitet. Avgiftsnivån står då i relation till elförbrukningen. Så är fallet på Cypern och i Grekland och, när det gäller ljudradioavgiften, i Portugal.

När det gäller de länder som har ett avgiftssystem knutet till innehav av mottagare är det antingen fråga om enbart en TV-avgift som i Sverige (Belgien, Finland, Frankrike, Irland, Norge, Portugal, Storbritannien) eller en kombinerad radio- och TV-avgift som alternativ till enbart en ljudradioavgift (Danmark, Island, Italien, Malta, Nederländerna, Förbundsrepubliken Tyskland, Österrike). Endast i Schweiz förekommer skilda avgifter för radio- och TV-mottagare. Malta har också en sådan ordning när det gäller färg-TV-mottagare.

Av de femton Europarådsländer som har någon form av TV-avgift gör i dag fyra (Nederländerna, Schweiz, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike) ingen skillnad mellan svartvit mottagare och färg-TV-mottagare. Enbart en avgift betalas.

Någon skillnad mellan avgiftssystemen i EG-länder och västeuropeiska länder utanför EG kan inte spåras. Länderna inom EG uppvisar inte heller några påtagliga likheter.

I takt med att det uppkommit nya, kommersiella programkanaler har andelen kanaler i Europa som finansieras avgiftsvägen minskat. I den mån kanaler haft både avgifter och reklam som inkomstkällor, har avgiftsandelens tenderat att minska. Generellt sett har därför public service-verksamheternas tillvaro blivit osäkrare i den meningen att de blivit mer och mer beroende av svängningarna på reklammarknaden.

Avgiftsnivåerna och formerna för avgiftsuttaget har aldrig kommit i åtanke för reglering på europeisk nivå. Det motsatta gäller finansieringskällorna reklam och sponsring. Förslag till sådana regler har utformats både av EG-kommissionen och inom Europarådets styrkommitté för massmediefrågor (CDMM). Det sistnämnda förslaget, en konvention om gränsöverskridande TV-sändningar, diskuteras just nu av Europarådets ministerkommitté.

Europarådskonventionen har utarbetats parallellt med motsvarande direktivförslag från EG-kommissionen. Efterhand har de båda dokumenten i jämförbara avseenden kommit att likna varandra ganska mycket. Många av EG-länderna föredrar dock en reglering inom Europarådets ram. Skälet

här till är inte bara att en sådan konvention skulle omfatta långt flera länder, utan också att den tar större hänsyn till nationell kultur och särart än den enhetliga reglering som EG-kommissionen vill åstadkomma.

2.4 Riksdagens beslut om förändring av organisation, huvudmannaskap och lokalisering av avgiftsuppbörden m. m.

Som jag nämnde inledningsvis beslöt riksdagen våren 1987 om en förändring beträffande organisation, huvudmannaskap och lokalisering vad gäller uppbörd m. m. av avgifter för innehav av televisionssvtagare. Beslutet hade föregåtts av ett långvarigt utredningsarbete dels av TV-avgiftsutredningen (U 1978: 15), dels genom televerkets och Sveriges Radios försorg. Synpunkterna och förslagen behandlades av regeringen i budgetpropositionerna 1980 (prop. 1979/80: 100 bil. 12 s. 90 f.), 1981 (prop. 1980/81: 100 bil. 12 s. 87 f.) och 1987 (prop. 1986/87: 100 bil. 10 s. 498 f.). I den sistnämnda framlades förslaget att uppbörden av mottagaravgifter skulle ske i ett separat system, dvs. skilt från uppbörden av teleavgifter, och att huvudmannaskapet för uppbörden och avgiftskontrollen skulle övergå från televerket till Sveriges Radio. Uppbördsorganisationen skulle lokaliseras till Kiruna kommun. Riksdagen följde regeringens förslag (KrU 1986/87: 11 s. 15 f., rskr. 197).

Utgångspunkten för de nämnda förslagen var den nya mediesituationen som innebär att allt fler hushåll erbjuds ett nytt utbud via satellit och kabel vid sidan av Sveriges Radio-koncernens program. I propositionen anfördes i detta hänseende följande.

Att få tillgång till det nya utbudet är för hushållen förknippat med kostnader som konkurrerar med mottagaravgifterna. Det är därför viktigt att uppbörden av mottagaravgifter, varmed den s. k. public service-verksamheten på radio- och TV-området finansieras, är så effektiv som möjligt. Detta kräver dels en rationell administration av verksamheten med debitering och inkassering av avgifter, dels en effektiv verksamhet med avgiftskontroll och andra insatser mot avgiftsskolk. Det kan därvid vara en fördel om den organisation som skall handha uppbörden inte behöver möta önskemål också från andra verksamheter.

— — —

Separeringen av uppbörderna bör möjliggöra en bättre anpassning till de speciella krav som uppbörden av mottagaravgifter kräver. Därmed ges även förutsättningar för en bättre överblick och en effektivisering av verksamheten. För en förändring talar också att mottagaravgiftsuppbörden betraktas som artfrämmande av televerket. Den har däremot ett nära samband med Sveriges Radios verksamhet, varför ett byte av huvudman också kan verka effektivitetsbefrämjande. Separeringen av avgiftsuppbörderna ger vidare möjlighet till en regionalpolitiskt önskvärd etablering i Kiruna.

Riksdagens beslut innehåller följande riktlinjer för övergången till det nya systemet för uppbörd av mottagaravgifter och avgiftskontroll.

Sveriges Radios övertagande av arbetsuppgifter och ansvar från telever-

ket skall ske senast den 1 januari 1990. Fram till övertagandet behålls den gemensamma räkningen för telefon- och mottagaravgift. Även i övrigt behålls under övergångsskedet gällande regler och arbetsorganisation såvida inte televerket och Sveriges Radio finner någon annan ordning mer lämplig eller ekonomisk.

SR skall — med televerkets hjälp — svara för förberedelserna för den nya organisationen.

Under förberedelsearbetet skall SR undersöka om vissa förändringar av det nuvarande avgiftssystemet bör genomföras. De åsyftade åtgärderna är fakturering halvårsvis i stället för kvartalsvis, avskaffandet av det särskilda färg-TV-tillägget samt införandet av en tilläggsavgift vid för sen betalning. SR förutsätts vidare fortlöpande informera regeringen om hur förberedelsearbetet fortskrider samt redovisa förslag i sådana frågor som kräver regeringens eller riksdagens ställningstagande.

När det gäller de under övergångsfasen ofrånkomliga merkostnaderna förutsätts att lokaliseringsskatt och annat tillämpligt regionalpolitiskt stöd skall utgå för etableringen i Kiruna. Övriga merkostnader under förberedelse- och flyttperioden skall betalas av televerket. På motsvarande sätt skall televerket även under en period efter år 1990 på lämpligt sätt kompensera för det intäktsbortfall som den nya organisationen kan medföra.

Som jag nämnt i inledningen träffade staten och SR den 14 maj 1987 en överenskommelse om förberedande av den nya organisationen. Förberedelserna skulle ske efter de riktlinjer som riksdagsbeslutet angav och som jag nyss har redovisat. Samma dag uppdrog regeringen åt televerket att bistå SR vid förberedandet och vid driftsstarten.

I budgetpropositionen 1987 påpekas att övergången till ett nytt uppbördssystem kan skapa ökade problem i fråga om underlåtenhet att anmäla TV-innehav och benägenhet att betala mottagaravgiften. Vissa förändringar i juridiskt avseende bör därför vidtas. Obetalda mottagaravgifter kan i dag inte drivas in utan föregående prövning av domstol. I propositionen anfördes emellertid bl. a. följande.

Enligt min mening bör mottagaravgifterna i och med den nya ordningen normalt sett kunna drivas in omedelbart, dvs. utan mellankommande domstolsprövning. Detta innebär att man kan undvika att domstolsväsendet belastas med en rad beslut om obetalda avgiftsräkningar.

Om den nämnda förändringen vidtas kommer debiteringen av mottagaravgifter att bli bindande för den enskilde och därmed få karaktär av myndighetsutövning. Om en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning skall överlämnas till ett enskilt organ, t. ex. ett Sveriges Radio-företag, måste det ske med stöd av lag. Även en kontrollverksamhet som skall utövas av ett enskilt organ torde fordra regler i lag.

I frågor som rör avgiftsuppbörden bör även vissa allmänna förvaltningsrättsliga regler liksom offentlighetsprincipen tillämpas hos Sveriges Radio. Också i denna del aktualiseras sålunda behovet av lagstiftning.

Som jag har nämnt i inledningen redovisas i årets budgetproposition (prop. 1987/88: 100 bil. 10 s. 515) att SR:s styrelse funnit att den lämpligaste associationsformen för den nya verksamheten är ett av detta företag

helägt dotterbolag. I propositionen uttalas att detta får anses vara en lämplig lösning, en lösning som medger att det i såväl juridiska som ekonomiska och praktiska avseenden går att dra en klar gräns mellan avgiftsuppbörden med dess myndighetsutövande funktion och programverksamheten. Riksdagen har inte haft något att erinra mot att verksamheten med kontroll och uppbörd av mottagaravgifter anförtros ett särskilt dotterbolag till SR (KrU 1987/88: 11, rskr. 220).

3 Nuvarande ordning

3.1 Inledning

Gällande regler om avgiftsskyldigheten finns som tidigare nämnts i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare (avgiftslagen).

Av betydelse för avgiftsregleringen är också vissa bestämmelser i radiolagen (1966:755). Bl. a. måste vissa uttryck i avgiftslagen ses mot bakgrund av de begreppsdefinitioner som finns i radiolagen.

Avgiftslagen kompletteras av vissa verkställighetsföreskrifter. För det första har regeringen meddelat sådana genom förordningen (1978:484) om mottagare för radiosändning eller trådsändning. Vidare har regeringen enligt 5 § nämnda förordning uppdragit åt televerket att besluta om ytterligare verkställighetsföreskrifter. Med stöd av detta bemyndigande har televerket utfärdat tillämpningsföreskrifter till avgiftslagen, att gälla från och med den 1 juli 1985 (televerkets författningssamling, serie B 10:V). Föreskrifterna åtföljs av allmänna råd av verket om hur mottagaravgift skall betalas. I dessa har redovisats verkets praxis i olika avgiftsfrågor.

Av betydelse är också att högsta domstolen i några avgöranden har belyst frågor i avgiftslagen.

Slutligen bör uppmärksammas förordningen (1980:287) om försöksverksamhet med särskild kontroll av innehav av televisionsmottagare samt den ordning som tillämpas beträffande förvaltningen av influtna avgifter.

3.2 Radiolagen

Som nyss nämnts måste vissa uttryck i avgiftslagen ses mot bakgrund av radiolagens begreppsdefinitioner. Bl. a. definieras här begreppen radiosändning, rundradiosändning, trådsändning och mottagare.

Med *radiosändning* förstås ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilkas frekvenser är lägre än 3 000 gigahertz och vilka utbreder sig i rymden utan särskilt anordnad ledare.

En *rundradiosändning* är en radiosändning, alltså en trådlös sändning, som särskilt kännetecknas av att den är avsedd att tas emot direkt av allmänheten.

Med *trådsändning* avses ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilka är bundna vid särskilt anordnad ledare.

En *mottagare* är en anordning för mottagning av radiosändning eller trådsändning.

I avsnitt 2.1 har jag redovisat den i 3 § radiolagen uttryckta grundsatsen att mottagare får innehas och användas av var och en. Jag har också påpekat att enligt förarbetena till lagen (prop. 1966: 149 s. 28) hindrar inte denna princip en ordning med mottagaravgifter för finansieringen av rundradioverksamheten i landet.

Även 9 § radiolagen har nämnts i det föregående. Enligt första stycket i denna paragraf skall yrkesmässig överlåtelse i detaljhandeln av televisionsmottagare av överlåtaren anmälas inom tid och till myndighet som regeringen bestämmer. Sådan anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för fastställande av avgiftsplikten för innehavet av televisionsmottagaren. Enligt andra stycket äger dessa bestämmelser motsvarande tillämpning på yrkesmässig uthyrning av televisionsmottagare.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får enligt paragrafens fjärde stycke meddela närmare föreskrifter om anmälan och uppgiftsskyldighet. Sådana föreskrifter har meddelats genom kungörelsen (1972: 241) om skyldighet att anmäla överlåtelse eller uthyrning av televisionsmottagare.

I kungörelsen föreskrivs att anmälan enligt 9 § första eller andra stycket radiolagen om överlåtelse eller uthyrning av televisionsmottagare skall göras till televerket före utgången av kalendermånaden närmast efter den då överlåtelsen eller uthyrningen ägde rum. Närmare föreskrifter om sådan anmälan meddelas enligt kungörelsen av televerket. Verket har inte meddelat några sådana bestämmelser.

Enligt 11 § radiolagen döms den till böter som

1. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som avses i 9 § första eller andra stycket eller
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar ofullständig eller oriktig uppgift i anmälan som avses i 9 § första eller andra stycket, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

3.3 Avgiftslagen

Avgiftsskyldigheten enligt avgiftslagen gäller *televisionsmottagare*. En televisionsmottagare är enligt lagen en mottagare som är avsedd för mottagning av bildsändning med eller utan ljud (1 §). Vidare anges att föreskrift om mottagare även avser återgivningsanordning som är ansluten till mottagaren och att föreskrifterna i lagen inte gäller navigeringsmottagare (5 §). Någon annan precisering av begreppet görs inte i lagen och det finns inte några motivuttalanden till denna.

För att någon skall vara skyldig att betala avgift krävs att vederbörande *innehar* en TV-mottagare. Inte heller uttrycket innehav har preciserats närmare.

Den som innehar en TV-mottagare skall erlagga allmän mottagaravgift med 206 kr. per kalenderkvartal samt, om det rör sig om en färg-TV, även tillägsavgift med 40 kr. per kalenderkvartal (1 § första stycket). För en färg-TV är alltså kvartalsavgiften i dag 246 kr.

Skall avgift första gången erläggas under löpande avgiftsperiod, skall avgiften sättas ned till det belopp som svarar mot antalet kvarvarande dagar av perioden (1 § andra stycket).

Avgift erläggs till myndighet som regeringen bestämmer (1 § tredje stycket). Regeringen har bestämt att denna myndighet skall vara televerket (2 § första stycket förordningen om mottagare för radiosändning eller trådsändning).

Innehav av TV-mottagare skall anmälas till televerket (2 § första meningen avgiftslagen och 2 § andra stycket förordningen om mottagare för radiosändning eller trådsändning). Verket får emellertid medge undantag från anmälningsskyldigheten (2 § tredje meningen avgiftslagen).

Den som anskaffar en TV-mottagare avsedd för färgmottagning skall göra anmälan därom oavsett att allmän mottagaravgift erlagts (2 § andra meningen avgiftslagen).

Den som bryter mot 2 § avgiftslagen döms till böter (6 § avgiftslagen).

I 4 § avgiftslagen föreskrivs i sex punkter *undantag från avgiftsskyldigheten* Avgift utgår således inte för TV-mottagare som

1. televerket inte hänför till mottagare för rundradiosändning,
2. innehas av staten,
3. innehas av tjänsteman vid utländsk beskickning eller lönat konsulat, om utrikesdepartementet bestämmer det,
4. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,
5. innehas på prov under högst 15 dagar, eller
6. efter anmälan till televerket har blivit nedmonterad, inpackad och undanställd eller på annat sätt försatt ur brukbart skick.

Regler om *begränsad avgiftsskyldighet* finns i 3 § avgiftslagen.

I paragrafens första stycke föreskrivs att avgift som har erlagts för TV-mottagare även gäller annan TV-mottagare, om mottagarna

1. är avsedda att användas i innehavarens hushåll av honom själv, hans familj, annan medlem av hushållet eller inneboende som är helt i hushållets kost,
2. är avsedda för försäljning eller demonstration och förvaras på samma försäljnings- eller demonstrationsställe,
3. innehas inom sjukhus, vårdanstalt, ålderdomshem eller liknande inrättning och är avsedda att användas av dem som vårdas där,
4. innehas i hotell- eller pensionatsrörelse och är avsedda att användas av tillfälliga gäster, eller
5. innehas av läroanstalt och är avsedda att användas för undervisningen.

En särskild regel om mottagare i motorfordon finns i 3 § andra stycket. Enligt denna bestämmelse gäller en avgift som har erlagts för en TV-mottagare även annan sådan mottagare som är avsedd att användas i motorfordon, om fordonet är registrerat på den som har erlagt avgiften, medlem av hans familj eller annan medlem av hans hushåll och icke huvudsakligen används i yrkesmässig trafik.

Slutligen finns i 3 § tredje stycket en s. k. gruppavgiftsregel. Enligt denna bestämmelse gäller en avgift som har erlagts för TV-mottagare, vilken används inom lägenhet som är avsedd för annat ändamål än bostad och

disponeras av den som innehar mottagaren, även ytterligare nio sådana mottagare inom lägenheten, i den mån föreskrift i första stycket ej är tillämplig. Vidare anges att det för varje påbörjad följande grupp om tio mottagare utgår avgift såsom för en mottagare.

3.4 Anmälan av innehav av TV-mottagare och avanmälan av innehav

Avgiftslagen kompletteras av televerkets tillämpningsföreskrifter om anmälan av innehav av TV-mottagare och avanmälan av sådant innehav.

Vad gäller *anmälan av innehav* har verket bestämt följande (punkt 1).

Föreskriven anmälan om innehav av TV-mottagare skall göras senast 15 dagar efter det att mottagare anskaffats. Anmälan skall innehålla uppgift om innehavarens fullständiga namn, adress, telefonnummer i förekommande fall, personnummer samt typ av mottagare (svartvit eller färg).

Anmälan behöver inte göras enligt vad som anges i punkt 2 i föreskrifterna, som lyder:

Gäller avgift som erlagts för mottagare även för annan mottagare, behöver anmälan inte göras i fråga om sådan ny mottagare. Anmälan behöver inte heller göras i fråga om mottagare för vilken avgift inte utgår. (3 och 4 §§ lagen om avgift.)

Slutligen har verket i fråga om *avanmälan av innehav* bestämt följande (punkt 3).

Den vars innehav av mottagare upphör skall *skriftligen* anmäla detta till televerkets försäljningsställe senast den dag, då erlagd avgift upphör att gälla.

Före den 1 juli 1985 gällde äldre av televerket beslutade tillämpningsföreskrifter. Avanmälan av innehav behandlades i punkt 7 i dessa föreskrifter, som det finns anledning att återge på grund av en dom av högsta domstolen (NJA 1987 s. 916). Reglerna lydde:

Den som icke längre önskar inneha mottagare skall skriftligen anmäla detta till televerkets försäljningsställe senast den dag, då erlagd avgift upphör att gälla. Därvid skall uppgivas om apparaten har kasserats eller överlåtits till annan innehavare.

Önskar någon inneha mottagare utan att använda denna, får detta ske utan avgift, under förutsättning att mottagaren är nedmonterad, inpackad och undanställd eller att dess strömintag har förseglats av radioservice-man. Uppgift om sålunda vidtagna åtgärder skall lämnas i samband med skriftlig uppsägning enligt bestämmelserna i föregående stycke.

Fullgöres icke denna anmälningskyldighet, skall avgift erläggas för följande avgiftsperiod i vanlig ordning.

Som tidigare nämnts ges i televerkets allmänna råd uppgifter om verkets praxis i vissa avgiftsfrågor.

Följande anförs om de två *undantag från avgiftsskyldigheten* som gäller TV-mottagare som televerket inte hänför till mottagare för rundradiosändning och mottagare som innehas av staten:

- mottagare som inte är avsedda för rundradiomottagning

Exempel på sådana är mottagare för nödsignaler, för radiopejling, för vissa vetenskapliga ändamål och livbåtsradio. Hit räknas också mottagare som huvudsakligen används i demonterat skick för tekniska demonstrationer.

- mottagare som innehas av staten

Aktiebolag som helt eller delvis ägs av staten är avgiftspliktiga.

Förteckning över de tjänstemän som innehar televerkets tjänstemottagare finns hos (televerket) Farsta tel. 08- Förteckning över de tjänstemän för vilka Sveriges Radio betalar avgift finns hos (televerket) Farsta tel. 08-

Vad sedan gäller fallen av *begränsad avgiftsskyldighet* skall här endast redovisas vad som anförs rörande läroanstalter och den s. k. gruppavgiften. Om läroanstalter sägs bl. a. följande.

Ett rektorsområde anses utgöra en läroanstalt. Alltså täcker en avgift alla skolor inom rektorsområdet.

Som ledning vid bedömningen av vilka apparater som inte används i undervisningen kan tagas apparaternas placering. En apparat som står i matsal, lärarum etc. torde endast i undantagsfall vara avsedd för undervisningen.

Slutligen anförs rörande regeln om gruppavgift:

Mottagare medräknas i gruppavgift endast om de finns i innehavarens lokaler belägna inom ett sammanhängande tomtområde.

Som "lägenhet för annat ändamål än bostad" räknas butik, kontor, polisstation, restaurant, vaktrum, verkstad och liknande.

3.6 Avgöranden av högsta domstolen

Det finns tre domar av högsta domstolen (HD) som belyser olika frågor i avgiftslagen (*NJA 1984 s. 886, 1985 s. 39 och 1987 s. 916*). Av särskilt intresse är de senare två fallen.

I 1985 års dom behandlas dels begreppet innehav, dels den s. k. hotellavgiftsregeln. Fallet gällde en bostadsrättsförening som ägde och hade placerat ut 90 mottagare i sina andelshus, vilka föreningens medlemmar disponerade under kortare tidsperioder. HD yttrade bl. a. följande.

Vad som avses med innehav av TVmottagare preciseras inte i avgiftslagen, och det finns inte heller några motivuttalanden som belyser frågan. Allmänt sett är det emellertid rimligt att avgiftsskyldigheten åvilar den

som har den direkta nyttan av en mottagare. Avgörande för innehavsfrågan bör alltså inte i första hand vara vem som är ägare till mottagaren, även om detta förhållande inte alltid kan fränkännas betydelse. I stället torde som huvudprincip få anses gälla att den som utnyttjar en TV-mottagare också skall betraktas som innehavare (jfr den tidigare berörda föreskriften om innehav på prov). I de tidigare angivna bestämmelserna för innehav av TV-mottagare har också televerket uttalat att den som disponerar en mottagare anses inneha den och att därav följer att anmälningsskyldighet även föreligger för lånad eller hyrd mottagare.

Vad som sagts nu innebär emellertid inte att varje kortvarigt eller tillfälligt nyttjande bör anses utgöra innehav i den mening som det är fråga om. Med ett sådant betraktelsesätt skulle stora praktiska svårigheter uppstå. Vidare kan åberopas vissa bestämmelser i avgiftslagen. Så t. ex. torde den särskilda regeln om avgift för TV-mottagare i hotell- eller pensionärsrörelse utgå från att rörelseidkaren och inte de enskilda hotell- eller pensionatsgästerna är att anse som innehavare.

Utredningen i målet ger vid handen att de aktuella TV-mottagarna visserligen utnyttjas av de olika andelsägarna men att varje mottagare används av flera delägare och att det bara är fråga om en kortare årlig användningstid för var och en av delägarna. Detta innebär att det skulle uppstå avsevärda svårigheter i samband med avgiftsdebiteringen, om varje delägare skulle anses som innehavare. Eventuellt skulle för var och en få prövas om avgift redan har betalats för en annan mottagare av samma slag och om därmed den särskilda regeln om hushållsavgift är tillämplig.

Övervägande skäl talar alltså för att föreningen bör anses som innehavare av de aktuella TV-mottagarna. Därmed är emellertid inte avgjort att föreningen också skall anses skyldig att betala avgift för varje mottagare. Föreningens verksamhet med upplåtelse av bostadsrätter torde visserligen inte kunna anses innebära att föreningen bedriver hotell- eller pensionärsrörelse, och verksamheten faller därför formellt inte under den särskilda regeln om avgift för mottagare i sådan rörelse. Inte heller är någon annan undantagsbestämmelse i avgiftslagen direkt tillämplig. Den situation som föreligger i målet får emellertid anses vara likartad med den som avses med hotellavgiftsregeln. Situationen ligger också nära vissa fall där varje nyttjare är att anse som innehavare och där bestämmelsen om hushållsavgift regelmässigt leder till avgiftsbefrielse. Det skulle inte vara rimligt att för ett mellanfall som det förevarande låta föreningens innehav leda till avgift för varje mottagare. Med stöd av grunderna för hotellavgiftsregeln finner HD därför att föreningen, som enligt vad som upplysts i målet har betalat avgift för en TV-mottagare, bör vara fri från ytterligare avgiftsskyldighet.

1987 års fall gäller frågan om avgiftsskyldighet sedan ett TV-innehav upphört utan att skriftlig avanmälan skett. HD ansåg i motsats till underinstanserna att avgift skall betalas även i denna situation. Även här aktualiseras därför avgiftslagens innehavsbegrepp. HD yttrade bl. a. följande i domen.

I målet uppkommer frågan huruvida televerkets tillämpningsföreskrifter faller inom ramen för regeringens bemyndigande. Enligt 11 kap. 14 § regeringsformen får en föreskrift av detta slag inte tillämpas, bl. a. om domstol finner att vid tillkomsten av föreskriften stadgad ordning i något väsentligt hänseende åsidosatts. Av avgörande betydelse för denna bedöm-

ning är följande uttalande av departementschefen i förarbetena till regeringsformen (prop. 1973: 90 s. 211).

Med föreskrifter om verkställighet av lag bör enligt min mening i första hand förstås tillämpningsföreskrifter av rent administrativ karaktär. I viss utsträckning torde det emellertid vara ofrånkomligt att tillåta, att regeringen med stöd av sin behörighet att besluta verkställighetsföreskrifter i materiellt hänseende "fyller ut" en lag, även om lagen i och för sig skulle befinna sig inom det obligatoriska lagområdet. En förutsättning för att regeringen skall få göra detta måste emellertid vara, att den lagbestämmelse som skall kompletteras är så detaljerad att regleringen inte tillförs något väsentligt nytt genom den av regeringen beslutade föreskriften. I verkställighetsföreskriftens form får således inte beslutas om något som kan upplevas som ett nytt åliggande för enskilda eller om något som kan betraktas som ett tidigare ej föreliggande ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden.

Ove H har fäst avgörande vikt vid avgiftslagens ordalag, som talar om den som "innehär" mottagare (1 §) och "Innehav" av televisionsmottagare (2 §); den i tillämpningsföreskrifterna fastställda avgiftsplikten går enligt honom utöver den ram som lagen anger, eftersom avgiftsplikten enligt dessa föreskrifter omfattar även tid efter det att innehav faktiskt har upphört.

Det är emellertid tydligt att lagstiftaren med den i avgiftslagen använda terminologin inte avsett att särskilt betona uttrycket "innehav" och i detta inlägga den mera exakta rättsliga betydelse som begreppet "besittning" har inom civilrätten. Den ifrågakommande föreskriften i punkt 7 kan därför inte anses gå utöver ramen för avgiftslagen. Dess syfte synes närmast vara att av praktiska skäl fastställa avgiftsskyldighetens utsträckning i tiden på ett sätt som så långt möjligt minskar risken för oklarheter och tvister. I överensstämmelse med vad som har uttalats i rättsfallet NJA 1984 s. 886 kan stadgad ordning inte anses ha i något väsentligt hänseende åsidosatts vid föreskriftens tillkomst.

HD fann alltså att underlåtenheten att göra skriftlig avanmälan medförde fortsatt avgiftsskyldighet.

3.7 Försöksverksamheten med särskild avgiftskontroll

Med anledning av ett betänkande av TV-avgiftsutredningen framhöll föredragande statsrådet i 1980 års budgetproposition (prop. 1979/80: 100 bil. 12 s. 87–89), att det var av stor vikt att kraftiga insatser gjordes mot det omfattande skolket från televisionsavgiften. Huvudansvaret för dessa insatser förklarades åvila televerket, som hade hand om avgiftsuppbörden, men föredraganden fann det också naturligt att programföretagen inom Sveriges Radio-koncernen genom olika programinslag upplyste TV-publiken om dess betalningsansvar. Det bedömdes emellertid inte räcka med ökad upplysning utan avgiftskontrollen borde också skärpas. På försök borde televerket därvid få använda ett särskilt mätinstrument, en s. k. pejl. Föredraganden förklarade att han avsåg att föreslå regeringen att utfärda de närmare föreskrifter som borde gälla för denna verksamhet.

Detta är bakgrunden till den tidigare nämnda förordningen (1980: 287) om försöksverksamhet med särskild kontroll av innehav av televisions-

mottagare, vilken trädde i kraft den 1 juli 1980. Där föreskrivs att televerket får använda särskilt mätinstrument för att utröna om ett hushåll innehar TV-mottagare (särskild avgiftskontroll). Verksamheten skall, enligt förordningen, bedrivas så att onödig olägenhet för den enskilde undviks.

Försöksverksamheten avsåg till en början tre år. Det visade sig emellertid att pejlingen hade stor betydelse för att göra televerkets kontrollverksamhet med hembesök mer effektiv. På förslag av televerket beslöt därför regeringen om en treårig förlängning (jfr prop. 1982/83: 100 bil. 10 s. 151). Mot bakgrund av de fortsatt goda erfarenheterna har verksamheten sedan förlängts ytterligare så att den nu får pågå t. o. m. utgången av juni 1989 (jfr prop. 1985/86: 99 s. 89).

Den avgiftskontroll som televerket bedriver sker med hjälp av listor av vilka framgår vilka hushåll i ett bostadsområde som har anmält att de har TV-mottagare. Vid kontrollen går man också igenom de anmälningar som radiohandlare och uthyrningsfirmor lämnat i enlighet med den tidigare nämnda bestämmelsen i radiolagen. Den s. k. pejlingen innebär att avgiftskontrollanten under sändningstid använder ett särskilt elektroniskt mätinstrument som kan mäta de radiovågor som strålar ut från en påslagen TV-apparat i en viss bostad, dvs. utan att tillträde ges till det utrymme där TV-apparaten finns. Pejlinstrumentet upplyser om huruvida det förekommer utstrålning som gäller TV-frekvenser men ger inte någon information om vad som i övrigt finns eller händer i bostaden.

Av bestämmelserna för pejlingsverksamheten framgår att den skall avse samtliga de hushåll inom ett bostadsområde som inte har anmält innehav av TV-mottagare. Innan pejling utförs skall televerket i god tid och på lämpligt sätt underrätta allmänheten inom det aktuella bostadsområdet. I televerkets rutiner ingår att bl. a. i samband med denna information ge TV-innehavaren en möjlighet att på särskild talong anmäla sitt TV-innehav för att därigenom undgå pejling och risken för polisanmälan, åtal och dagsböter.

Regeringen uppdrog i juni 1986 åt televerket att i sin anslagsframställning för budgetåret 1989/90 redovisa de samlade erfarenheterna av de senaste årens kampanjer mot avgiftsskolk samt lämna förslag om en eventuell fortsatt verksamhet.

3.8 Det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen

Under praktiskt taget alla de år som en licens- eller mottagaravgift tagits ut har televerket haft hand om avgiftsuppbörden. Som jag nämnt är uppbörden numera samordnad med verkets inkassering av telefonavgifter, låt vara att det också förekommer viss separat fakturering av mottagaravgifter. Faktureringsystemet är därför inte specialanpassat för de krav uppbörden av mottagaravgifter ställer.

För att den administrativa belastningen på uppbördsorganisationen skall bli så jämn som möjligt tillämpar televerket en löpande kvartalsvis fakturering, dvs. olika teleområden har för samma räkningsperiod skilda förfäl-

lodagar. En följd av detta är dels att betalning delvis sker i förskott, dels att förfallodagarna varierar med geografisk hemvist.

Faktureringsintäkterna levereras in till ett konto som televerket disponerar. Detta belastas med de medelsanvisningar för Sveriges Radio-koncernen (genom moderbolaget SR), televerket och radionämnden som riksdagen beslutat om, i förekommande fall i enlighet med vissa utbetalningsregler och — i några fall — regler för kompensation för pris- och löneökningar. Televerket ombesörjer utbetalningarna, vilka för SR sker månadsvis. Som jag nämnt upprättar televerket även bokslut för rundradiorörelsen. Dessutom svarar verket av praktiska skäl för radionämndens interna ekonomiadministration.

Ett visst finansiellt samordningsansvar för rundradiorörelsen åvilar följaktligen televerket. Några föreskrifter om hur detta skall fullgöras har emellertid inte meddelats.

I ett samordningsansvar får också anses ligga att det görs bedömningar av rundradiorörelsens samlade kostnads- och intäktsutveckling och av hur stor mottagaravgiften bör vara på kort och lång sikt. Ingen part i rundradiorörelsen har emellertid någon uttrycklig skyldighet att göra sådana bedömningar.

Televerket får använda avgiftsbehållningen som likviditetsreserv. Räntesatsen är inte närmare bestämd. Behållningen avläses vid budgetårets utgång. Det eventuella överskott som då finns förs över till riksgäldskontoret för förvaltning. Den ränta som där tillämpas är den s. k. avista-räntan, vilken den 1 september 1988 uppgick till 9,10 %. Om kontot visar underskott lånar televerket upp erforderligt belopp hos riksgäldskontoret. Regeringen beslutar om ramen för upplåningen. Den var till en början högst 80 milj. kr. Riksgäldskontoret tillämpade då för utlåningen sin ränta avseende rörlig kredit. Den 1 september 1988 uppgick denna till 12,75 %, vilket är jämförbart med affärsbankernas ränta för checkräkningskredit. Under budgetåret 1987/88 måste den nyssnämnda ramen för upplåningen i riksgäldskontoret överskridas. Televerket ställde då resterande medel till förfogande till en ränta av i genomsnitt 11,0 %. Fr. o. m. den 1 oktober 1988 är ramen för upplåningen i riksgäldskontoret högst 200 milj. kr. Marknadsmässig ränta skall tillämpas.

Ansvar för förvaltningen av rundradiorörelsens medel ligger således dels hos televerket, dels hos riksgäldskontoret. Medelsförvaltningen har inte reglerats närmare.

4 Sveriges Radio AB:s och televerkets förslag

4.1 Förberedelserna för den nya organisationen i Kiruna

Genom den i inledningen nämnda överenskommelsen med staten har SR åtagit sig att förbereda den nya organisationen för avgiftsuppbörd m. m. i enlighet med de av riksdagen fastställda riktlinjerna.

Televerket har haft regeringens uppdrag att bistå SR i arbetet. SR och televerket har träffat en särskild överenskommelse om samverkan och

samråd för planering, uppbyggnad och etablering av den nya uppbördsorganisationen samt om kostnaderna för detta.

Prop. 1988/89: 18

SR har valt att låta ett femte helägt dotterbolag svara för den nya verksamheten. Bolagets namn är Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag (RIKAB). Styrelse och verkställande direktör har utsetts. Bolaget har etablerat sig i Kiruna.

Förberedelsearbetet bedrivs i ett antal projektgrupper. RIKAB:s verkställande direktör är projekt- och samordningsansvarig. En av projektgrupperna sysslar med att ta fram den hård- och mjukvara som behövs för RIKAB:s dataverksamhet. En ansökan om regionalpolitiskt stöd bl. a. för anskaffandet av datautrustning och programvara bereds för närvarande inom regeringskansliet. En annan grupp arbetar med utbildning och rekrytering och ett omfattande program för utbildning startade under föregående budgetår. Arbetsmarknadspolitiskt stöd utgår också för utbildningsverksamheten som sker i samverkan mellan arbetsförmedlingen i Kiruna, länsarbetsnämnden i Norrbottens län och arbetsmarknadsutbildningen. En tredje grupp sysslar med byggnadsplanering. En byggnad för verksamheten med Kiruna kommun som ägare håller på att uppföras med hjälp av regionalpolitiskt stöd. Andra projektgrupper arbetar med ekonomisystem, betalningssystem, systemunderleveranser, efterbehandling, distribution, avgiftskontroll, marknadsföring samt administrativa rutiner. RIKAB biträder även televerket i dess arbete med registerkonvertering.

Enligt planerna skall televerket till RIKAB lämna över ansvaret för avgiftsuppbörd och avgiftskontroll successivt under år 1989. Överlämnandet startar i mars med de fyra nordligaste teleområdena. I september sker övergången för teleområdena i östra Sverige, medan teleområdena i södra och västra Sverige förs över strax före årsskiftet 1989/90.

RIKAB håller på att bygga upp ett nytt register för innehav av TV-mottagare. I detta identifieras innehavarna med personnummer eller organisationsnummer. I vissa fall måste också annan typ av identifikationsnummer användas. Tidigare utgjorde telefonnumret identifikation för flertalet innehavare.

4.2 Avgiftens utformning och uppbörden av avgifter

I en tidigare nämnd skrivelse till regeringen har SR redovisat de förslag till förändringar av avgiftssystemet som företaget anser bör komma till stånd.

SR bedömer att en *förändring av betalningsterminerna* så att mottagaravgiften erläggs halvrårsvis i stället för kvartalsvis avsevärt skulle minska kostnaderna för porto m. m. för utsändning av avgiftsräkningar. SR tror dock inte att det går att erhålla en tillförlitlig uppfattning om i vilken utsträckning debiteringar av större belopp leder till minskad betalningsvilja med intäktsbortfall och ökade indrivningskostnader som följd, med mindre än att en försöksverksamhet bedrivs. SR föreslår därför att den nuvarande ordningen med debiteringar per kalenderkvartal ändras och att företaget ges möjlighet att självständigt bestämma debiteringsperioder och förfallodagar för uppbörden av en årlig mottagaravgift. Därigenom skulle

SR på sikt kunna genomföra det debiteringssystem som ger bästa möjliga samlade resultat för uppbördsverksamheten.

SR anser vidare att *färg-TV-tillägget bör slopas*. Sedan många år är färgproduktion och färgmottagning den normala tekniska standarden. Någon skillnad i sändningskvalitet beroende på individuella val av någon form av mottagningsutrustning finns inte längre. Det är därför rimligt att rundradions samlade kostnader fördelas mellan dem som har tillgång till utbudet. Någon särbehandling i kostnadshänseende är inte längre motiverad. En enhetlig avgift för alla TV-mottagare bör införas. Färg-TV-tillägget bör avvecklas och den allmänna avgiften höjas till färg-TV-nivån. För denna förändring talar också att den kan medföra en förenkling av uppbördssystemets administration.

SR har vidare tagit upp frågan om ett system med *tilläggsavgift vid försenad betalning* skall införas. SR menar att det är av avgörande betydelse att positivt stimulera viljan att betala mottagaravgiften. Om uppbördsresultatet skall kunna förbli oförändrat eller kunna förbättras sedan uppbörden av telefon- och mottagaravgifter skiljts åt, är förutsättningen att marknadsföringsinsatserna kompletteras med ett system som innebär en direkt och kännbar påföljd för dem som försummar sin betalningsplikt. SR föreslår därför att den betalningsskyldige skall kunna avkrävas en tilläggsavgift om viss tid har gått efter första betalningspåminnelse och att ytterligare en avgift kan påföras innan indrivning måste påbörjas. Varje tilläggsavgift bör utgöra minst 20 % av den debiterade mottagaravgiften.

SR tar i sin skrivelse slutligen upp frågan om *andra betalningsformer* än de nuvarande. Företaget anser det angeläget att avgiftslagen får en sådan utformning att de betalningssätt som visar sig förmånliga för uppbördsverksamhetens rationalitet och för fondens inkomster kan stimuleras. Lagen bör därför öppna en möjlighet för SR att reducera avgiften för den som väljer ett för fonden och verksamheten förmånligare betalningssätt än det som lagen anger. Därigenom skulle apparatinnehavaren kunna erbjudas del i den besparing eller inkomstförstärkning som uppkommer genom den frivilliga överenskommelsen.

4.3 Avgiftskontrollen

I den tidigare lämnade redogörelsen för nuvarande ordning angavs att televerket fått regeringens uppdrag att redovisa de samlade erfarenheterna av de senaste årens kampanjer mot avgiftsskolk samt lämna förslag om en eventuell fortsatt verksamhet. Av den redovisning som televerket har lämnat i sin anslagsframställning för år 1990 och av de uppgifter jag i övrigt har inhämtat från televerket framgår följande.

De undersökningar som gjorts av avgiftsskolkets förändringar har baserats på uppgifter som på televerkets uppdrag har samlats in av Sveriges Radios publik- och programforskningsavdelning (PUB). När publikundersökningarnas uppskattningar av TV-innehavet jämförs med televerkets statistik över avgiftsintäkter ser man att skolket minskade kraftigt under det första budgetåret efter det att de intensifierade kampanjerna mot avgiftsskolket startade år 1980. Under de därpå följande två åren gjordes

inga jämförelser, men när mätningarna återupptogs var skolkets omfattning ännu mindre. Därefter ökade skolket igen och var särskilt allvarligt under budgetåret 1985/86 för att sedan minska, dock inte så långt som till den tidigare låga nivån.

Televerket påpekar i detta sammanhang att svarsbortfallet i PUB:s undersökningar har ökat under senare år, varför uppgifterna från dessa år är osäkrare än de från de tidigare. Sannolikt innebär dock bortfallet en underskattning av skolkets storlek.

Under föregående budgetår totalskolkade ca 189 000 TV-hushåll, dvs. 5,6 %. Därtill kom ytterligare 90 000 hushåll, dvs. 2,6 %, som skolkade från färg-TV-tillägget. Sammanlagt motsvarade skolket under föregående år nästan 187 milj. kr. i förlorade avgiftsintäkter. Televerket menar att det kan finnas flera förklaringar till att skolket varit så stort under senare år. Den viktigaste har sannolikt i sin grund i att andelen en- och tvåpersoners-hushåll stadigt har ökat sedan mitten av 1970-talet. Erfarenhetsmässigt utgörs nämligen den största kategorin skolkare av nybildade hushåll, främst sådana som består av unga personer.

Televerkets erfarenhet av sin kampanjverksamhet är att det är viktigt att göra det så lätt som möjligt att anmäla ett TV-innehav. Verket sprider därför anmälningstalonger och ser till att det är enkelt att anmäla ett innehav per telefon. Under 1987/88 års kampanj kom det in ca 16 400 anmälningar via kampanjens anmälningstalonger och ungefär lika många per telefon. Därtill kom ca 16 000 anmälningar som avgiftskontrollanterna kunde ta emot vid sina besök. Omräknat i intäkter motsvarade anmälningstalongerna ca 16 milj. kr. Kampanjen, som kostade 4 milj. kr., gav alltså omedelbart fyrdubbelat igen bara på anmälningstalongerna. Därtill kom de intäkter som anmälningarna per telefon och avgiftskontrollanternas utskrivning av räkningar gav upphov till.

Enligt televerkets uppfattning är det mycket viktigt att använda flera olika medel för att "fånga in" en skolkare. Detta är det svåra. Har skolka-ren väl "fångats in" fortsätter denne nästan alltid att betala sin avgift. Avgiftskontrollens ekonomiska effekter i intäktsavseende upprepas alltså nästan fullt ut under åren efter en kampanj.

Vid kampanjerna använder sig televerket i första hand av de traditionella metoderna såsom direktreklam till hushållen, annonsering i pressen och TV-inslag. På senare år har verket också använt sig av andra medel, såsom bussreklam och särskilda informationsbrev till vissa målgrupper (ungdomar, invandrare, företag m. fl.). Under senare år har kampanjerna också fått en mer lokal karaktär. I samband med annonsering och genomförande av lokala kampanjer har uppgifter om dessas effektivitet samlats in. Sålunda har det visat sig vid jämförelse med en vanlig period att antalet nyanmälningar på orterna i fråga ökar med mellan tio och tjugo gånger. Av nyanmälningarna är cirka en fjärdedel resultatet av en avgiftskontrollants besök. Resten kommer in per telefon eller med hjälp av den talong som åtföljer förvarningen till hushållen.

Kampanjernas betydelse för att skolket ändå håller sig på en förhållandevis rimlig nivå är givetvis svårsmätbar. Att antalet nyanmälningar ökar

markant under vinterhalvåret (november-april), då särskilda kampanjer bedrivs, är en viktig indikator på att kampanjerna faktiskt är lönsamma.

Pejlen är, enligt televerkets uppfattning, ett bra kampanjredskap. Det är ett lätt och smidigt instrument som kontrollanterna klarar av att använda utan problem. Pejlingen har också ett stort psykologiskt värde. Enbart förekomsten av pejling i ett område stimulerar till anmälningar av TV-innehav.

Televerkets uppdrag att bedriva pejling gäller t. o. m. utgången av juni 1989. Televerket föreslår att det förlängs t. o. m. den 31 december 1989.

4.4 Det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen

I sin skrivelse till regeringen om samordningsansvaret för rundradiorörelsen i finansiellt avseende har SR anfört följande.

Hela samordningsansvaret, inkl. ansvaret för medelsförvaltningen, bör innehas av en och samma part för att uppgifterna skall skötas effektivt. Effektiviteten skulle enligt företaget öka ytterligare om samordningsansvaret lades på den part inom rundradiorörelsen som svarar för avgiftsuppbörd och avgiftskontroll, dvs. Sveriges Radio-koncernen. Det formella ansvaret bör dock ligga på moderbolaget inom koncernen, SR. Företagets uppgift bör vara att utöva samordningsansvaret så att bästa möjliga utfall uppnås för rundradiorörelsen. Bl. a. bör räntemässig bevakning av intäkterna ske dagligen i stället för som nu med långa tidsintervall.

SR anser att staten bör reglera hur samordningsansvaret skall fullgöras. På så sätt bör en bättre utvärdering och uppföljning bli möjlig och ambitionen att konsekvent verkställa statens intentioner kunna underlättas.

Enligt SR bör rundradiorörelsens medel hanteras skilt från de medel som riksdagen anvisar SR för koncernens verksamhet. Rundradiorörelsens medel bör därför behandlas som redovisningsmedel enligt lagen (1944: 181) om redovisningsmedel. Från skattemässig synpunkt skulle detta enligt företaget inte innebära någon förändring jämfört med hur televerket hanterar avgiftsmedlen.

SR anser att benämningen radiofonden bör överges och att man i stället bör tala om rundradiorörelsens resultatkonto. För detta konto bör SR:s styrelse utfärda förvaltningsbestämmelser. Bestämmelserna bör underställas regeringen för godkännande.

Förvaltningen av rundradiorörelsens medel bör granskas årligen och parallellt med koncernens övriga verksamhet. Räkenskapsåret bör vara detsamma som för de andra bolagen i koncernen, dvs. fr. o. m. år 1990 kalenderåret.

SR anser det av praktiska skäl vara lämpligt med ett successivt övertagande under år 1989 av avgiftsuppbörden och den särskilda avgiftskontrollen. Företagets uppfattning är därför att även samordningsansvaret för rundradiorörelsen bör övertas på detta sätt. Praktiskt innebär det att SR bör få det fulla ansvaret för förvaltningen av de avgiftsmedel som inflyter som en följd av RIKAB:s uppbörds- och kontrollverksamhet.

Frågan om vem som i framtiden skall svara för den ekonomiadministra-

5 Allmän motivering

5.1 Utgångspunkter

I Sverige har vi sedan lång tid tillbaka en radio- och TV-verksamhet som står i allmänhetens tjänst, dvs. en s. k. public service-verksamhet. I det föregående (avsnitt 2.2) har jag närmare angett vad som ligger i detta begrepp. Det kan sammanfattas i ord som opartiskhet, saklighet, integritet, mångfald, kvalitet och tillgänglighet oavsett boendeort.

Det kommersiella och multinationella utbudet av i första hand TV-program ökar, inte bara ute i Europa utan också i vårt land. Mot den bakgrunden är det särskilt viktigt att en public service-verksamhet finns, kan utvecklas och hålla hög kvalitet. Ett viktigt instrument för att garantera detta är en stabil finansiell grund för verksamheten. Denna bör inte bli beroende av bidrag från utomstående med den osäkerhet i ekonomiskt avseende och den risk för direkt eller indirekt påverkan på programutformningen som de kan medföra. Reklamfinansiering av Sveriges Radio-koncernens program bör därför inte förekomma. Min principiella uppfattning och en grundläggande utgångspunkt för mina förslag i det följande, är att den svenska public service-verksamheten även framgent bör finansieras med mottagaravgifter.

Kostnaderna för den radio- och TV-verksamhet som står i allmänhetens tjänst måste, enligt min mening, även i fortsättningen bäras solidariskt av alla som har en apparat som kan ta emot Sveriges Radio-koncernens program. Det är därför av stor betydelse att de som innehar sådana TV-mottagare visar god betalningsvilja. En sådan uppmuntras starkt om de avgiftsskyldiga upplever att handhavandet av de medel som flyter in präglas av ansvarskänsla och god hushållning.

Det är också av stor vikt att uppbörden av avgifter bedrivs effektivt och att det utförs en energisk avgiftskontroll.

Mot denna bakgrund är det angeläget att den förändring som nu förestår, och som innebär att ett dotterbolag i Sveriges Radio-koncernen (RIKAB) skall ta över ansvaret för uppbörd och kontroll av mottagaravgifter, sker smidigt. En förutsättning härför är att den nya avgiftslagstiftning som behövs ger möjligheter till det. Även det faktum att många av de nuvarande bestämmelserna är av gammalt datum ger anledning till en översyn.

Vad gäller avgiftsplikten bör grundprincipen även framöver vara att var och en som innehar en TV-mottagare skall betala avgift. Vissa undantag från avgiftsskyldigheten och vissa begränsningar i denna är i likhet med tidigare motiverade. Andra är det däremot inte, varför basen för televisionsavgiften bör kunna utvidgas något. Samtidigt bör det vara möjligt att medge avgiftsbefrielse för TV-apparater som är så konstruerade att de inte kan ta emot Sveriges Radio-koncernens program.

Jag vill nu något utförligare kommentera vissa utgångspunkter för mina förslag.

Bytet av huvudman för uppbördssystemet är ett byte från en statlig myndighet, televerket, till ett enskilt organ, RIKAB. Detta har betydelse från normgivningssynpunkt.

En förvaltningsuppgift kan enligt 11 kap. 6 § tredje stycket regeringsformen (RF, omtryckt 1985: 866) överlämnas till bolag, förening, samfällighet, stiftelse eller enskild individ. Innefattar uppgiften myndighetsutövning, skall överlämnandet ske med stöd av lag.

Vidare aktualiseras bestämmelserna i 8 kap. 13 § RF. Enligt dessa får verkställighetsföreskrifter till en lag beslutas av regeringen genom förordning, och regeringen får även i en sådan förordning överlåta åt underordnad myndighet att meddela bestämmelser i ämnet. Däremot har regeringen ingen möjlighet att överlämna åt ett enskilt organ att fylla ut föreskrifterna i en lag. Genom att avgiftsuppbörden överlämnas till RIKAB krävs därför en mer utförlig lagreglering än den som nu gäller.

När jag övervägt hur denna bör utformas har jag funnit det ofrånkomligt att även ta upp vissa detaljer i nuvarande lag till granskning. Ett skäl för detta är att RIKAB är ett nyskapat organ, som anförtros uppgifter vilka innefattar myndighetsutövning mot enskilda. Rättssäkerhetsskäl talar för att de bestämmelser som ett sådant organ har att tillämpa är så enkla och klara som möjligt. Det har därför varit en strävan från min sida att söka eliminera sådana inslag i det nuvarande regelverket som måste bedömas försvåra tillämpningen av detta.

En inte oviktig fråga när det gäller den nya lagstiftningen är hur övergången till det nya uppbördssystemet bör regleras. Med tanke på mängden avgiftsbetalare säger det sig självt att övergången måste ske successivt. Med hänsyn till detta är det nödvändigt att ganska ingående reglera hur övergången skall genomföras.

Som jag skall återkomma närmare till i avsnitt 5.7.3 anser jag att förvaltningslagen (1986: 223) skall tillämpas när RIKAB handlägger ärenden om TV-avgifter. Det är viktigt att detta fungerar väl redan från början. Det är därför naturligt att RIKAB ser till att de som skall tillämpa bestämmelserna får den utbildning som detta kräver.

Den lagstiftning som jag föreslår kan sägas ha två huvudinslag. Det ena reglerar betalningsskyldigheten i fråga om TV-avgifter inkl. hur uppbörden skall ske, medan det andra gäller hur de influtna medlen skall placeras och förvaltas. Dessa uppgifter ankommer i dag på televerket och riksgäldskontoret. Enligt min uppfattning bör medelsförvaltningen i fortsättningen vara SR:s uppgift medan placeringen av medlen bör ombesörjas av riksgäldskontoret.

Överläggningar har ägt rum mellan å ena sidan staten och å den andra RIKAB och SR om företagets uppgifter i fråga om avgiftsuppbörd och avgiftskontroll resp. det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen. Parterna är ense om de lösningar som jag presenterar i avsnitten 5.2–5.8. Jag avser att senare föreslå regeringen och resp. företag att parterna träffar behövliga avtal om företagets uppgifter.

Mitt förslag: TV-avgiften skall vara densamma för färg-TV-apparater och andra TV-mottagare. För dem som nu betalar för enbart svartvit TV-mottagare höjs avgiften till den nivå som gäller för en färg-TV.

Sveriges Radio AB:s förslag: Även SR anser att TV-avgiften skall vara enhetlig och att de som har enbart svartvit TV-mottagare bör betala den högre avgift som gäller för en färg-TV. Företaget påpekar att det särskilda färg-TV-tillägget kan anses relaterat till färgteknikens införande. Sedan många år görs emellertid TV-programmen helt i färg. Likaledes håller distribution och utsändning färg-TV-standard.

Skälen för mitt förslag: Som jag tidigare nämnt infördes år 1970 ett särskilt färg-TV-tillägg till TV-avgiften. Tillägget är i dag 160 kr. per år och det har inte förändrats sedan år 1980. De avgiftshöjningar som skett under dessa år har alltså avsett den allmänna mottagaravgiften.

Nästan alla hushåll har i dag färg-TV. Mycket få har enbart svartvit TV. Enligt en stickprovsundersökning rörande innehav av olika typer av hemelektronik (ljud- och bildmedier) som Sveriges Radios publik- och programforskningsavdelning gjorde år 1987, hade 16 % av hushållen tillgång till svartvit TV medan endast 2 % hade enbart sådan mottagare.

De flesta färg-TV-hushåll betalar färg-TV-tillägget. Sålunda uppgick per den 1 juli 1988 antalet allmänna mottagaravgifter till 3 286 371 och antalet färg-TV-tillägg till 3 100 286. Endast 186 085 mottagaravgifter avsåg med andra ord enbart svartvit TV.

Färg-TV-mottagarnas fullständiga dominans talar i mina ögon starkt för en övergång till enhetlig TV-avgift. En sådan reform skulle förenkla och förbilliga avgiftsuppbörden. Vidare skulle en enhetlig avgift eliminera en möjlighet till avgiftsskolk som finns i dag. En icke föraktlig del av dem som betalar för enbart svartvit TV har nämligen tveklöst tillgång till färg-TV. Som jag har redovisat i avsnitt 4.3 beräknas 2,6 % av hushållen avgiftsskolka på detta sätt.

Även det faktum att all produktion och utsändning av TV-program sedan många år håller färg-TV-standard, talar, som SR framhåller, för att det nuvarande systemet bör överges. Innehavet av färg-TV kan med andra ord inte längre sägas vara något som motiverar en särbehandling i kostnadshänseende.

Den som i dag betalar för enbart svartvit TV bör alltså i fortsättningen betala den högre avgift som gäller för färg-TV.

Vad slutligen angår de eventuella fördelningspolitiska effekterna av nuvarande ordning, torde de vara mycket små. De vinster i uppbördssystemets effektivitet och i ekonomiskt avseende som kan uppnås om en enhetlig avgift införs är vida större.

Mitt förslag: TV-avgiften skall betalas av var och en som innehar en TV-mottagare.

Skälen för mitt förslag: Liksom hittills bör huvudprincipen vara att TV-avgift skall betalas av alla som innehar en TV-mottagare. Samtidigt är det nödvändigt att göra avsteg i olika riktningar från principen. Å ena sidan måste avgiftsskyldigheten kunna bestå även sedan ett innehav har upphört, nämligen vid underlåtenhet att anmäla detta skriftligen. Å andra sidan måste vissa undantag medges från avgiftsskyldigheten och denna i andra situationer begränsas så, att flera mottagare får innehas mot att en enda avgift betalas. Även med beaktande av detta är det dock viktigt att hålla i minnet att grundprincipen är att en TV-avgift skall betalas för varje apparat.

Hur de regler som begränsar avgiftsskyldigheten bör utformas skall jag senare återkomma närmare till (se avsnitten 5.4 – 5.6). På ett par punkter finner jag det emellertid naturligt att illustrera mina resonemang med exempel som anknyter till den specialreglering som jag anser bör gälla.

Den av mig förordade huvudprincipen för avgiftsskyldigheten medför att ställning måste tas till vad en TV-mottagare är och vad som ligger i att inneha en sådan.

Begreppet TV-mottagare

En TV-mottagare kan tekniskt närmast beskrivas som en anordning för mottagning av sådana etersändningar ("radiosändningar") och trådsändningar som förmedlar rörliga bilder. Begreppen radiosändning och trådsändning definieras i radiolagen (se avsnitt 3.2) och begreppens innebörd är densamma här.

I allmänhet är det inte svårt att bestämma om en viss apparat är en TV-mottagare enligt denna beskrivning eller inte. Det finns emellertid apparater som kan vara TV-mottagare, fastän de i dagligt tal kallas något annat. En typ av sådana apparater är *videobandspelarna*, särskilt de som är stationära. En annan typ är den utrustning som behövs för mottagning av TV-program från satelliter. I all sådan utrustning ingår en *inomhusenhet*, och den är i sig en TV-mottagare. En tredje typ av apparater som bör uppmärksammas är sådana *dekodrar* som behövs för att ta emot kodade TV-sändningar, exempelvis betal-TV. Slutligen bör observeras att det pågår en utveckling mot olika varianter av system-TV-apparater. Sådana anläggningar har separat *tuner*, bildskärm och högtalare, ungefär på det sätt som stationära ljudanläggningar ofta har. En sådan tuner är i sig en TV-mottagare.

På grund av att apparater av det nu angivna slaget förekommer är det nödvändigt att precisera vad som tekniskt utmärker en TV-mottagare.

I fråga om en ordinär sådan bör man skilja mellan mottagardelen och presentationsdelen, dvs. framför allt bildskärmen. Vad som faller i ögonen

är naturligtvis den senare. Det från avgiftssynpunkt viktiga är emellertid mottagardelen, i synnerhet *kanalväljaren*. I förbindelse med den knappsets med vilken manövreringen sker avgör kanalväljaren vilken av de tillgängliga programkanalerna som mottagningen skall avse.

En modern TV har följande mottagningskapacitet i fråga om *etersända TV-signaler*.

VHF/band I	47 – 68	Megahertz (MHz)	kanalerna	2 – 4
VHF/band III	174 – 223	MHz	kanalerna	5 – 11
UHF/band IV	470 – 621	MHz	kanalerna	21 – 39
UHF/band V	622 – 854	MHz	kanalerna	40 – 68

VHF = very high frequency, UHF = ultra high frequency

Kapaciteten att ta emot *trådsända TV-signaler* gäller i första hand banden I och III men dessutom de s. k. S-kanalerna, nämligen

Undre S-bandet	104 – 174	MHz	S-kanalerna	1 – 10
Övre S-bandet	230 – 300	MHz	S-kanalerna	11 – 20

Den signal som når TV-mottagaren innehåller både bild- och ljudinformation. Allra först når signalen apparatens kanalväljare. Signalen omvandlas där till en mellanfrekvens.

Efter detta förstärks signalen genom att den passerar en mellanfrekvensförstärkare. Den svart-vita ljussignalen (luminanssignalen) och färgsignalen separeras därefter från ljudsignalen. Luminans- och färgsignalerna passerar sedan en videoförstärkare och når därefter bildröret.

Gränssnittet mellan mottagardelen och presentationsdelen kan sägas ligga just före ingången till videoförstärkaren.

Detta har betydelse vid bedömandet av apparater som liknar TV-mottagare, t. ex. *monitorer*. En monitor innehåller varken kanalväljare eller mellanfrekvensförstärkare utan har enbart en presentationsfunktion. En monitor är därför inte en TV-mottagare.

Bärbara *videobandspelare* används tillsammans med en kamera eller också är de sammanbyggna med en kamera. I den mån en sådan bandspelare saknar kanalväljare är den inte någon TV-mottagare. Denna typ av videokamera är för närvarande den vanligaste. Det förekommer emellertid att videokameror med inbyggd bandspelare har en tuner som kan användas separat. I denna finns en kanalväljare av samma slag som i ordinära TV-mottagare. En sådan videokamera är därför i sig en TV-mottagare. Det finns också helt fristående tuners som en videokamera kan anslutas till. Även en sådan tuner är i sig en TV-mottagare.

En stationär videobandspelare innehåller också en kanalväljare av samma slag som ordinära TV-mottagare har. På grund av detta räcker det att bandspelaren ansluts till en monitor för att TV-signalen skall kunna återges. Även en stationär videobandspelare är därför i sig en TV-mottagare.

I den behövliga utrustningen för att ta emot program från satelliter ingår som jag tidigare nämnt en särskild inomhusenhet. Eftersom det har börjat bli vanligt med sådana apparater – det är även här fråga om en tuner – finns det anledning att mer allmänt beröra hur man bör se på olika slag av TV-antennor och vad som hör samman med dem.

Den enklaste varianten av antenn är en som möjliggör individuell mot-

tagning av markbundna TV-sändningar, dvs. sändningar som inte kommer från en satellit. En sådan antenn innehåller inte några aktiva delar, framför allt inte någon utrustning för frekvensomvandling, såsom fallet är med en kanaltvåljare. En antenn för mottagning av markbundna sändningar är därför inte en TV-mottagare.

Härnäst har vi centralantennanläggningar av traditionellt slag. Deras ändamål är att möjliggöra vidareförändring av TV-program. Alla centralantennanläggningar innehåller en frekvensomvandlare, där en TV-kanals frekvens omvandlas till en annan frekvens. Utsändningen av Sveriges Televisions första programkanal, "kanal 1", kan t.ex. ske på kanal 4 (VHF-band I) men i centralantennen kan omvandling ske till t.ex. kanal 8 (VHF-band III).

En centralantennanläggning innehåller emellertid inte någon kanaltvåljare. Detta har till följd att antennen är "stelt": den är endast första ledet för mottagning av på förhand bestämda programkanaler. Inte heller en centralantenn är därför en TV-mottagare.

Slutligen har vi utrustning för individuell eller kollektiv mottagning av program från satelliter. En sådan utrustning består av en utomhusenhet, dvs. vanligen en parabolformad antenn och en frekvensomvandlare, samt inomhusenheten, en tuner.

Om det rör sig om utrustning för individuell mottagning ("villaparabol"), har varje hushåll en satellittuner. Vid kollektiv mottagning finns tunern i stället i den s. k. huvudcentralen och betjänar alla som är anslutna till det aktuella kabelnätet.

I en satellittuner finns det en kanaltvåljare av samma slag som i ordinära TV-mottagare. För att TV-signalen skall kunna återges räcker det därför att den som har en tuner ansluter denna till en monitor. Satellittunern är därmed som redan nämnts i sig en TV-mottagare.

Vad till sist angår de *dekodrar* som behövs för att ta emot kodade TV-sändningar är de av olika slag. Vissa dekodrar kan endast användas tillsammans med en ordinär TV-mottagare. En sådan dekoder är inte en TV-mottagare. Det finns emellertid dekodrar som innehåller en kanaltvåljare av det slag som ordinära TV-mottagare har. I fråga om en sådan dekoder räcker det med anslutning till en monitor för att TV-signalen skall kunna återges. I överensstämmelse med vad jag sagt tidigare är en sådan dekoder i sig en TV-mottagare.

Det är emellertid inte lämpligt att föra in alla slag av TV-mottagare under reglerna om skyldighet att betala TV-avgift. Vissa slag av mottagare bör därför falla utanför kravet på avgift. Jag skall gå in på denna fråga närmare i avsnitt 5.4.1.

Vad som ligger i att inneha en TV-mottagare

Med detta går jag över till att behandla frågan om vilken befattning med en mottagare som bör leda till att TV-avgift skall betalas. Som jag nämnt bör avgiftsskyldigheten även i fortsättningen knytas till innehavet av mottagaren. Att inneha en TV-mottagare är oftast detsamma som att ha besittning-

en till den. Ibland bör det emellertid tillmätas avgörande betydelse vem som har rätten att förfoga över mottagaren.

Allmänt sett bör som innehavare anses den som har hand om TV-mottagaren och som därmed kan ha direkt nytta av den. Som huvudprincip bör således gälla, att den som utnyttjar en TV-mottagare skall betraktas som innehavare.

Emellertid bör, som högsta domstolen varit inne på i rättsfallet NJA 1985 s. 39 (jfr avsnitt 3.6), inte varje kortvarigt eller tillfälligt nyttjande anses utgöra innehav i den mening som det här är fråga om. Om man ansåg detta skulle som innehav få räknas exempelvis en TV-reparatörs nyttjande av en mottagare som lämnats in till honom för reparation. Det skulle medföra orimliga konsekvenser. Vidare är det för ett praktiskt rimligt resultat nödvändigt att i fråga om mottagare som finns i exempelvis ett hotell basera avgiftsskyldigheten på bedömningen, att det är hotellidkaren och inte de tillfälliga gästerna som är att anse som innehavare.

I en del situationer finns det som jag nämnt även anledning att tillmäta rätten att förfoga över mottagaren avgörande betydelse. Det gäller exempelvis mottagare som finns hos ett företag. En regel om avgiftsskyldighet för mottagare som företaget innehar kan inte tillämpas i fråga om andra mottagare än sådana som företaget äger, hyr eller lånar. Företaget bör därför inte anses inha en mottagare som en anställd äger eller hyr för att ha på arbetsplatsen.

Motsvarande resonemang får föras när man bedömer om en TV-mottagare innehas t. ex. av en statlig myndighet eller inte. Det kan således inte anses att myndigheten innehar andra mottagare än sådana som myndigheten själv äger eller hyr. Under denna förutsättning bör å andra sidan myndigheten anses vara innehavare oavsett om mottagaren finns i ett sammanträdesrum, ett lunchrum, något annat gemensamt utrymme eller en anställds tjänsterum.

Ett oeftergivet krav för att en statlig myndighet skall betraktas som innehavare är naturligtvis att mottagarna finns *hos* myndigheten, dvs. i en byggnad eller lokal som myndigheten disponerar. Det kan därför inte anses att en myndighet innehar myndigheten tillhöriga s.k. tjänstemottagare som anställda tillåts nyttja för hemmabruk. Motsvarande gäller givetvis för enskilda företag.

Avslutningsvis ett förtydligande. Uttrycket innehav klargör att det för avgiftsskyldighet inte krävs att någon verkligen använder sin TV-mottagare. Även den som aldrig ser på TV måste betala avgift, om han innehar en TV-mottagare. Detsamma gäller den som använder sin TV uteslutande för att ta del av videofilmer. Vad som har betydelse för frågan om avgiftsskyldighet är att innehavet gäller en sådan apparat som *kan användas* för att ta del av de TV-program som sänds. I detta sammanhang vill jag emellertid hänvisa till vad jag redan sagt, nämligen att vissa slag av TV-mottagare bör få innehas utan att TV-avgift behöver betalas. Den frågan skall jag nu behandla närmare.

5.4.1 TV-mottagare som på grund av sin konstruktion inte kan ta emot vanliga etersändningar

Mitt förslag: Skyldigheten att betala TV-avgift skall inte omfatta sådana TV-mottagare som på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar.

Skälen för mitt förslag: I föregående avsnitt har jag beskrivit en TV-mottagare som en anordning för mottagning av sådana radiosändningar och trådsändningar som förmedlar rörliga bilder. Som jag antytt skulle det föra alltför långt om innehav av alla slag av sådana apparater utlöste skyldighet att betala TV-avgift.

Till en början vill jag här erinra om vad som föreskrivs i nuvarande avgiftslag. Som jag redovisat i avsnitt 3.3 innehåller den bl. a. regeln att avgift inte utgår för TV-mottagare som televerket inte hänför till mottagare för rundradiosändning (4§1). Televerket har med anledning därav uttalat att bl. a. mottagare för nödsignaler, radiopejling och livsbåtsradio inte är avsedda för rundradiomottagning.

De av televerket nämnda fallen synes i och för sig närmast avse olika slag av kommunikationsradioutrustning, alltså ljudradiomottagare i motsats till TV-mottagare. Uppenbarligen finns det emellertid apparater för mottagning av bildsändningar som på liknande sätt måste undantas från avgiftsskyldighet. Jag tänker t. ex. på radarskärmar av olika slag. Det kan knappast hävdas annat än att vissa sådana apparater förmedlar rörliga bilder, låt vara att det inte är bilder i samma bemärkelse som vanliga TV-bilder. Apparaterna ger emellertid inte möjlighet att ta emot några TV-program, vare sig den svenska televisionens program, grannlänternas program eller program från satelliter.

Innehav av sådana apparater som visserligen rent tekniskt är TV-mottagare i här avsedd mening men som inte ger någon möjlighet att ta emot TV-program bör naturligtvis inte heller i fortsättningen medföra någon avgiftsskyldighet.

Man bör dock inte stanna vid detta. Även vissa mottagare som med normalt språkbruk får anses som TV-mottagare bör få innehas avgiftsfritt. Jag anser således att man i viss mån bör begränsa den avgiftsskyldighet som följer av nuvarande avgiftslag. Mitt motiv för att vilja göra detta har att göra med TV-avgiftens syfte.

Som framgår av vad jag anfört i avsnitt 2 har ordningen med mottagaravgifter ett direkt samband med finansieringen av den radio- och TV-verksamhet som står i allmänhetens tjänst, dvs. Sveriges Radio-koncernens program.

Under senare år har det emellertid skett en snabb utveckling på TV-området och många svenska TV-tittare kan i dag även ta del av olika satellitprogram. Urustning för individuell eller kollektiv mottagning av program från satelliter består som jag nämnt i föregående avsnitt av en utomhusenhet – en parabolantenn – och en inomhusenhet – en tuner – vilken i sig

är en TV-mottagare. Den som har en tuner kan därmed nöja sig med att ansluta en monitor till denna för att satellit-TV-signalen skall kunna återges.

Om någon väljer att ta del av satellitprogram på detta sätt och inte har någon annan TV-mottagare kan han över huvud taget inte se de svenska programmen. Rundradiosändningarna av Sveriges Radio-koncernens programföretag sker nämligen ännu så länge uteslutande från marksändare. En sådan sändning måste äga rum på något av de VHF- eller UHF-band som nämnts i föregående avsnitt, och en satellittuner är till sin konstruktion sådan att den inte kan användas för att ta emot den markbundna sändningen.

Den fråga som kan ställas i det här fallet är alltså om det bör tas ut en TV-avgift, vars syfte är att finansiera de svenska TV-programmen, även av den som uteslutande har tillgång till utrustning som är så konstruerad att den inte tillåter honom att se dessa program. Enligt nuvarande avgiftslag skall detta ske. Min uppfattning är emellertid att det är motiverat med en lagändring.

För att någon skall kunna bli avgiftsskyldig för innehavet av en TV-mottagare, bör alltså mottagaren till sin konstruktion vara sådan att den kan användas för mottagning av markbundna rundradiosändningar.

Om Sveriges Television skulle börja sända från satellit förändras situationen. Enligt min mening får man då överväga att ta upp frågan till förnyad prövning.

5.4.2 TV-mottagare med en separat TV-ingång som plomberats

Mitt förslag: Skyldigheten att betala TV-avgift skall inte omfatta TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i forskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

Skälen för mitt förslag: Det är ganska vanligt att det finns TV-mottagare på kontor och andra arbetsplatser. Det har också blivit ganska vanligt att t.ex. långfärdsbussar har TV. Det förekommer också att TV-apparater finns på allmän plats för information till allmänheten.

I stor utsträckning är det emellertid inte TV-funktionen hos en TV-mottagare som gör att det finns sådana på exempelvis arbetsplatser. Att många företag har TV beror i stället på mottagarnas videofunktion. Man spelar upp videokassetter i t.ex. utbildningssyfte. I stället för att ansluta sina videobandspelare till TV-apparater skulle företagen kunna välja alternativet med monitorer. Att man inte gör det i större utsträckning än som sker torde sammanhånga med att TV-mottagare ofta kostar mindre än monitorer. TV-mottagare tillverkas nämligen i betydligt större serier.

En stationär videobandspelare är som jag nämnt i avsnitt 5.3 i sig en TV-mottagare. Detta betyder – på grund av den s.k. gruppavgiftsregeln i nuvarande avgiftslag – att företag och andra institutioner är skyldiga att

betala för var tionde videobandspelare. Eftersom dessa normalt är anslutna till en ordinär TV och inte till en monitor föreligger dessutom avgiftsskyldighet för var tionde TV, trots att som jag redan nämnt det primärt inte är TV-funktionen som efterfrågas.

Det sistnämnda är särskilt påtagligt när det gäller TV-mottagare i t. ex. långfärdsbussar. Med dagens teknik är det knappast möjligt att se på TV i en buss i trafik av det enkla skälet att passage genom olika sändarområden omöjliggör en störningsfri mottagning. I stället utnyttjas mottagarna för uppspelning av videogram. Även TV-apparaterna på allmän plats fyller oftast andra funktioner än att återge TV-program.

De omständigheter som här har tagits upp anser jag motivera att det i fråga om TV-mottagare som finns i de beskrivna miljöerna införs en möjlighet att undgå TV-avgiften. Även i detta avseende vill jag således begränsa den avgiftsskyldighet som följer av nuvarande avgiftslag.

Avgiftsskyldigheten bör dock bortfalla endast under den förutsättningen att det har vidtagits en sådan åtgärd med TV-mottagaren, att denna i fortsättningen inte utan svårighet kan användas för att ta emot av TV-program.

Ordinära TV-mottagare av äldre slag är så konstruerade att apparaternas antenningång även används för anslutning av videobandspelare. Sedan ett antal år tillbaka finns det emellertid även mottagare som har separata TV-antenn- och videoingångar. Exempelvis har i allmänhet moderna färg-TV-mottagare i högre prisklasser en särskild ingång för video. TV-apparater av detta slag är vanliga i företagsvärlden. I fråga om en sådan apparat kan själva TV-antenningången plomberas, så att den inte kan användas i fortsättningen, medan videofunktionen kvarstår. På detta sätt kan också TV-antenningången på en videobandspelare plomberas.

Om det med en TV-mottagare har vidtagits en åtgärd av det slag som bekrivits anser jag att det bör vara avgiftsfritt att inneha mottagaren, om denna finns i en anläggning eller lokal som är avsedd för annat än bostadsändamål eller i ett fortskaffningsmedel.

5.4.3 Övriga undantag

Mitt förslag: TV-avgift skall inte betalas för en TV-mottagare som

1. innehas av någon som är anställd vid en utländsk beskickning eller ett lönat konsulat, om det har beslutats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att avgift inte skall betalas för mottagaren,
2. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,
3. innehas på prov under högst 15 dagar, eller
4. är varaktigt undanställd eller obrukbar såvitt gäller tid efter det att förhållandet skriftligen har anmälts till RIKAB av den avgiftsskyldige.

Skälen för mitt förslag: I de två föregående avsnitten har jag behandlat vissa delvis nya undantag från avgiftsskyldigheten. Utöver dessa bör enligt

min mening gälla flertalet av de nuvarande undantagen från avgiftsskyldigheten.

Prop. 1988/89: 18

Liksom hittills bör således de i Sverige stationerade *utländska diplomaterna* vara befriade från att betala TV-avgift. Förutsättningen bör dock vara att detta särskilt beslutats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Som nämnts i avsnitt 3.3 beslutar för närvarande utrikesdepartementet om detta.

Vidare bör liksom i dag avgiftsfrihet gälla för en TV-mottagare som har *förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri*.

Det bör även i fortsättningen vara tillåtet att inneha en TV-mottagare avgiftsfritt *på prov under högst 15 dagar*. Innehav på prov torde dock föreligga i huvudsak endast om mottagaren anskaffats hos en TV-handlare och under förbehåll om returrätt.

Slutligen bör en TV-mottagare få innehas avgiftsfritt om den är *varaktigt undanställd eller obrukbar såvitt gäller tid efter det att förhållandet skriftligen anmälts till RIKAB av den avgiftsskyldige*.

Varaktigt undanställd kan en TV anses vara om den förvaras i ett vinds- eller källarkontor eller på någon annan plats som är klart skild från en där mottagaren på ett rimligt sätt kan användas, t. ex. ett magasinsutrymme.

Om det är fel på en TV men felet kan repareras för en rimlig kostnad, kan TV:n inte anses vara varaktigt obrukbar. Varaktigt obrukbar blir en TV först då den kan sägas vara ohjälpligt sönder.

Kravet på skriftlig anmälan till RIKAB har samma motiv som kravet på skriftlighet när det gäller att avanmäla ett innehav. Båda dessa frågor tar jag därför upp i avsnitt 5.6.

5.5 Begränsad avgiftsskyldighet

5.5.1 Hushåll

Mitt förslag: För samtliga TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll skall en enda TV-avgift betalas.

Skälen för mitt förslag: Liksom hittills bör det finnas en regel om s. k. hushållsavgift, så att en enda TV-avgift täcker ett obegränsat antal TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll.

Begreppet hushåll markerar att TV-mottagarna skall vara anknutna till innehavarens privata sfär. En mottagare som någon har på sin arbetsplats, t. ex. i ett kontorsrum, kan således inte anses vara avsedd att användas i hans eller hennes hushåll.

I avsnitt 5.3 har berörts det fallet att en TV-mottagare finns hos ett företag eller en statlig myndighet och vad som bör förstås med att företaget resp. myndigheten innehar mottagaren. Som jag nämnt bör företaget inte anses inneha andra mottagare än sådana som företaget äger, hyr eller lånar. Företaget bör därför inte anses inneha en mottagare som en anställd äger eller hyr för att ha på arbetsplatsen. Motsvarande har jag ansett bör gälla i fråga om statliga myndigheter.

På grund av detta och med hänsyn till vad jag nyss sagt om begreppet hushåll, skall alltså i princip en särskild TV-avgift betalas av den som skaffar sig en TV-mottagare för att ha på arbetsplatsen. Emellertid bör, som jag påpekat i avsnitt 5.3, inte varje kortvarigt eller tillfälligt nyttjande anses utgöra innehav i den mening som det här är fråga om. Den som t. ex. tar med sig en TV till arbetsplatsen för några dagar bör inte därigenom anses ha blivit skyldig att betala en extra avgift utöver hushållsavgiften. I detta sammanhang bör man även vara medveten om de portabla TV-apparaterna. Sådana finns numera av olika slag, och en del är så små att man kan bära dem på sig. I fråga om portabla apparater får presumeras att de inte stadigvarande innehas på t. ex. arbetsplatser utan att all användning är hushållsanvändning som täcks av hushållsavgiften om sådan betalas.

Kärnan i begreppet hushåll i detta sammanhang är naturligtvis bostaden. En TV-mottagare kan emellertid vara avsedd att användas i innehavarens hushåll även om den inte finns i hans bostad utan exempelvis i en husvagn eller fritidsbåt som innehavaren eller någon som hör till hushållet disponerar.

Ett hushåll kan också ha tillgång till mer än en bostad, t. ex. utom hyreslägenheten i tätorten ett fritidshus. Avgiften för en TV-mottagare i lägenheten omfattar då också den eller de mottagare som finns i den andra bostaden.

En inte ovanlig situation är att en person studerar eller arbetar på en annan ort än den där han eller hon har sina närmaste anhöriga. Detta hindrar inte att vederbörande kan räknas in i det gemensamma hushållet och att personens TV-mottagare täcks av avgiften för en mottagare som finns där övriga hushållsmedlemmar vistas. En studerande som ännu är mantalsskriven på samma ställe som sina föräldrar bör t. ex. som regel anses ingå i deras hushåll. Å andra sidan kan åtskilliga som bor i t. ex. studentbostäder inte anses tillhöra ett hushåll på någon annan ort utan måste anses ha bildat egna hushåll. Det gäller framför allt dem som har bildat egen familj på studieorten.

Som regel bör sålunda liksom hittills mantalsskrivningsadressen vara avgörande när det gäller att bestämma om en person skall anses tillhöra ett visst hushåll eller inte. Det går emellertid inte att undantagslöst kräva att personer skall vara mantalsskrivna under samma adress för att de skall anses tillhöra samma hushåll.

Mitt förslag: En enda TV-avgift skall betalas för samtliga TV-mottagare som

1. finns på samma butiks- eller demonstrationsställe för mottagare, eller
2. finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård.

Skälen för mitt förslag: Principen om att en enda TV-avgift skall omfatta ett obegränsat antal mottagare bör enligt min mening ha fortsatt giltighet för radio- och TV-handeln och på vårdområdet.

I motsats till andra innehav av TV-mottagare i näringsverksamhet är innehaven i radio- och TV-handeln inte avsedda att vara permanenta utan det är fråga om innehav för omsättning. Vidare leder inte dessa innehav till det slag av TV-tittande som förekommer annars. Man ser endast korta avsnitt av program för att bilda sig en uppfattning om mottagarens bildåtergivning.

De påtalade omständigheterna anser jag motivera att en enda TV-avgift skall betalas för de mottagare som finns *på samma butiks- eller demonstrationsställe för TV-mottagare*.

Om en TV-handlare har en enda butik, skall han alltså för de mottagare som han har i butikslokalen betala endast en TV-avgift. Har handlaren i stället tre butiker, skall han betala tre TV-avgifter för mottagarna i butikslokalerna.

En avgift som gäller mottagare i en butikslokal täcker inte mottagare som finns i t. ex. ett kontorsrum i anslutning till butiken. Här bör i stället tillämpas den regel om gruppavgift som jag behandlar i nästa avsnitt. Naturligtvis täcker en avgift som gäller mottagare i en butikslokal inte heller mottagare som affärsinnehavaren har i sin bostad. För sådana mottagare har han att betala enligt regeln om hushållsavgift.

Även i fortsättningen bör en enda TV-avgift omfatta alla mottagare som finns *inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård*.

Med vård avses all sådan verksamhet som sker i organiserade former oavsett om huvudmannaskapet är offentligt eller privat. Utom sjukvård i snäv bemärkelse avses exempelvis åldrvård, mentalvård, alkohol- och narkomanvård, socialvård och kriminalvård.

Mottagarna skall finnas inom en och samma vårdinrättning, t. ex. ett sjukhem eller en kriminalvårdsanstalt.

För att en avgift som betalats skall omfatta en annan mottagare krävs att denna är avsedd att användas av dem som får vård. Mottagare som finns i lokaler som bara vårdpersonal uppehåller sig i omfattas därför inte av regeln.

Mitt förslag: För varje påbörjad grupp om tio TV-mottagare skall en enda TV-avgift betalas, om mottagarna

1. innehas av samma statliga myndighet, eller

2. innehas av samma avgiftsskyldig och används antingen

a) i hotell- eller pensionatsrörelse eller

b) annars i anläggningar eller lokaler som, utan att det är fråga om TV-handel eller vårdinrättningar, är avsedda för annat än bostadsändamål, eller

c) i fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik.

Skälen för mitt förslag: I de två föregående avsnitten har jag behandlat avgiftsprincipen för hushållens TV-innehav och för vissa särskilda innehav utanför hushållssektorn. Jag övergår nu till de andra innehaven utanför hushållssektorn. Här bör enligt min mening gälla en enhetlig reglering, nämligen betalning för var tionde mottagare.

Det innebär att vissa TV-innehav som förut varit fria beläggs med avgift och att avgiftsskyldigheten även utöver detta ökar. Dels blir statliga myndigheter skyldiga att betala TV-avgift. Dels ökar avgiftsskyldigheten för hotell- och pensionatsrörelser. I nuvarande avgiftslag föreskrivs ju i fråga om mottagare i hotell- eller pensionatsrörelse vilka är avsedda att användas av tillfälliga gäster, att en enda avgift täcker alla mottagare i rörelsen (3 § första stycket 4). Förslaget medför förändringar också på undervisningsområdet. Till detta återkommer jag senare i detta avsnitt.

Som jag nämnt i avsnitt 5.1 bör basen för TV-avgiften kunna utvidgas något. Ofråkomligen faller då *de statliga myndigheterna* i blickpunkten. De kan i dag ha åtskilliga TV-mottagare i sina lokaler. Det är därför enligt min mening inte motiverat att i fortsättningen ge dem en så förmånlig behandling som fullständig avgiftsbefrielse innebär. Det är också rimligt att en myndighet låter sin resursplanering omfatta även kostnaden för TV-innehav. I stället för fullständig avgiftsbefrielse bör därför gälla en skyldighet att betala för var tionde mottagare. I enlighet med vad jag nu har sagt bör varje myndighet betala för de mottagare som den myndigheten innehar.

Som exempel på statliga myndigheter kan nämnas domstolar, centrala ämbetsverk, länsstyrelser och – för högskolans del – varje högskoleenhet. Till kategorin statliga myndigheter hör däremot inte bolag eller stiftelser som staten äger eller har ett bestämmande inflytande över.

Statliga myndigheter är bl. a. kriminalvårdsanstalterna. I föregående avsnitt har jag emellertid föreslagit att endast en TV-avgift skall betalas för TV-mottagare som finns inom en och samma vårdanstalt eller inrättning av liknande slag och som är avsedda att användas av dem som får vård. I den mån den förmånligare regeln är tillämplig för en viss institution, gäller givetvis den regeln. I det nu avsedda fallet bör således regeln i avsnitt 5.5.2 ha företräde framför gruppavgiftsregeln.

Vid en strävan att utvidga basen för TV-avgiften bör man enligt min mening inte förbigå *hotellområdet*. Jag kan inte se någon anledning att här bibehålla principen att en enda avgift skall täcka ett obegränsat antal mottagare utan anser att det också i detta fall är rimligt att avgift betalas för var tionde mottagare. Därigenom åstadkoms även att hotell- och pensionärsrörelser likställs med annan näringsverksamhet, i vilken TV-aparater innehas.

Dagens gruppavgiftsregel föreskriver att avgift som betalats för en TV-mottagare, vilken används inom lägenhet som är avsedd för annat ändamål än bostad och disponeras av den som innehar mottagaren, gäller även ytterligare nio sådana mottagare *inom lägenheten*. Uttrycket "lägenhet" har inte preciserats närmare på annat sätt än att televerket förklarat att det skall röra sig om ett "sammanhängande tomtområde" (se avsnitt 3.5).

Kravet att mottagarna skall finnas inom en och samma "lägenhet" har både rättsliga och ekonomiska aspekter. Kravet medför att vissa avgiftsskyldiga måste betala mer än vad de skulle behöva göra om de i underlaget för gruppavgiften fick räkna in alla sina mottagare oavsett var dessa fanns. De flesta som betalar enligt gruppavgiftsregeln bedriver emellertid sin verksamhet i en enda lokal. I fråga om dessa avgiftsskyldiga har kravet att mottagarna skall finnas inom samma "lägenhet" ingen positiv betydelse för avgiftsintäkternas storlek.

Det komplicerar också uppbörden att en påförd avgift både måste knytas till ett avgiftsskyldigt subjekt och hänföras till en viss lokal.

Från rättslig synpunkt är skälen starka för att slopa kravet på lägenhetsanknytning. Kravet försvårar tillämpningen av regeln. En fortsatt tillämpning av lägenhetsprincipen fordrar att det närmare preciseras vad som i sammanhanget skall anses som lägenhet. En sådan avgränsning kommer sannolikt ändå att lämna utrymme för olika tolkningar. Till saken hör också att RIKAB är ett enskilt rättssubjekt, som anförtros uppgifter vilka innefattar myndighetsutövning mot enskilda. Rättssäkerhetsskäl talar för att de bestämmelser som bolaget har att tillämpa är så enkla och klara som möjligt. Så kan inte anses vara fallet med nuvarande gruppavgiftsregels krav på lägenhetsanknytning.

Det intäktsbortfall som ett slopande av kravet på lägenhetsanknytning skulle leda till kan inte väntas bli särskilt stort. Det står klart att detta bortfall mer än väl uppvägs av de ökade intäkter som mina förslag om utvidgad avgiftsskyldighet leder till. Med hänsyn till detta och till vad jag tidigare anfört anser jag att man i den nya gruppavgiftsregeln bör utmönstra kravet att mottagarna skall finnas inom en och samma "lägenhet".

Det bör följaktligen vara tillräckligt att ställning tas till vilket rättssubjekt resp. vilken statlig myndighet som innehar mottagarna. Om t. ex. en myndighet har sin verksamhet förlagd till flera olika adresser och myndigheten har TV-mottagare i alla dessa lokaler, bör alla mottagarna räknas samman när antalet TV-avgifter beräknas.

Med att TV-mottagare innehas av ett och *samma rättssubjekt* menas att en och samma fysiska eller juridiska person innehar mottagarna. Vad gäller juridiska personer skall mottagarna alltså innehas av exempelvis ett

och samma aktiebolag eller en och samma förening — ekonomisk eller ideell — eller stiftelse. Liksom de statliga myndigheterna bör varje sådant organ i fortsättningen betala en TV-avgift för var tionde innehavd mottagare rakt över.

Juridiska personer är också landets kommuner och landstingskommuner samt församlingarna inom svenska kyrkan. Även varje sådan juridisk person bör i fortsättningen betala för var tionde mottagare utan avseende på om dessa finns i den ena eller andra lokalen.

En kommun bör dock inte betala avgift för mottagare som innehas av ett kommunägt bolag eller en stiftelse som kommunen har ett bestämmande inflytande över. Varje sådant organ skall betala för sig.

En av de kommunala angelägenheterna är *skolväsendet*. Övergången till betalning för var tionde mottagare rakt över innebär här en skillnad som det finns anledning att belysa närmare.

Som nämnts i avsnitt 3.3 föreskrivs i nuvarande avgiftslag att avgift som har erlagts för TV-mottagare gäller även annan sådan mottagare, om mottagarna innehas av läroanstalt och är avsedda att användas för undervisningen (3 § första stycket 5). I avsnitt 3.5 har jag nämnt att televerket tillämpar denna regel så, att ett rektorsområde anses utgöra en läroanstalt.

En specialregel för undervisningsområdet som går ut på att en TV-avgift täcker ett obegränsat antal mottagare borde enligt min mening inte dra all undervisningsverksamhet över en kam. Jag har därför övervägt möjligheten av att skilja mellan å ena sidan t. ex. grundskolan och gymnasieskolan, där en regel skulle ha ett visst berättigande, och å den andra övrig verksamhet i samhället som gäller undervisning, t. ex. den som bedrivs i studieförbundens regi, vid folkhögskolor eller vid kursgårdar och andra utbildningsanläggningar som företag och organisationer har. Även en sådan lösning skulle dock kunna kritiseras.

Den gällande regeln för undervisningsområdet har även den bristen att begreppet läroanstalt tycks vålla problem i den praktiska tillämpningen.

Ett enkelt sätt att komma tillrätta med dessa olägenheter är enligt min mening att låta hela undervisningssektorn omfattas av principen att det skall betalas en TV-avgift för var tionde mottagare. För grundskolan, gymnasieskolan och det övriga offentliga skolväsendet betyder detta att resp. kommun skall betala för var tionde mottagare rakt över. Regelförändringen torde i allmänhet leda till att en kommuns avgiftsskyldighet minskar något jämfört med i dag.

Detta intäktsbortfall kommer att ha begränsad betydelse. Den sammantagna effekten av mina förslag är, även med beaktande av vad jag nu sagt, att avgiftsintäkterna ökar. Dessutom är övergången till betalning för var tionde mottagare rakt över en klar regelförenkling som bör underlätta för RIKAB att administrera avgiftsuppbörden.

Vad som bör förstås med att någon *innehär* en TV-mottagare har behandlats i avsnitt 5.3. Bl. a. har jag där förklarat att varje kortvarigt eller tillfälligt nyttjande av en TV-mottagare inte bör anses utgöra innehav i här avsedd mening. Som exempel har jag nämnt att det i fråga om mottagare i ett hotell är nödvändigt att basera avgiftsskyldigheten på bedömningen, att det är hotellidkaren och inte de tillfälliga gästerna som är att anse som innehavare.

Vidare har jag behandlat det förhållandet att rätten att förfoga över en mottagare ibland bör tillmätas avgörande betydelse för innehavsfrågan. I det sammanhanget har jag bl. a. tagit upp fallet med mottagare som finns hos ett företag eller en statlig myndighet. Som jag nämnt kan det inte anses att ett företag innehar andra mottagare än sådana som företaget äger, hyr eller lånar. Företaget bör därför inte anses inneha en mottagare som en anställd äger eller hyr för att ha på arbetsplatsen. Motsvarande har jag ansett bör gälla i fråga om statliga myndigheter.

Som förutsättning för att tillämpa gruppavgiftsregeln bör liksom hittills gälla att mottagarna innehas i *anläggningar eller lokaler, som är avsedda för annat än bostadsändamål*.

Det händer att företag där anställda reser mycket skaffar sig en eller flera bostadslägenheter, t. ex. i Stockholm, som företagets anställda kan övernatta i vid resor i tjänsten men som inte bebos i egentlig mening. En sådan våning är naturligtvis ändå en bostad. Det betyder att en TV-mottagare i lägenheten inte bör inräknas i underlaget för gruppavgiften. En sådan mottagare faller i stället under huvudregeln för avgiftsskyldigheten. Det leder till att företaget har att betala en avgift för varje mottagare som företaget har i våningar av detta slag.

Vad slutligen angår TV-mottagare som finns i *fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik*, innehåller nuvarande avgiftslag inte någon bestämmelse som säger att avgift endast skall betalas för var tionde mottagare. Här bör enligt min mening avgiftsskyldigheten minska. Det finns helt enkelt inte någon anledning att i fråga om sådana mottagare ta ut en TV-avgift för varje mottagare, när det för de mottagare som ett företag har på andra ställen bara skall betalas avgift för var tionde mottagare.

5.6 När avgiftsskyldigheten inträder och upphör

Mitt förslag: Den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till RIKAB. Underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldigheten skall kunna leda till bötesstraff.

TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige skriftligen har anmält hos RIKAB att hans innehav av TV-mottagaren har upphört.

Skälen för mitt förslag: I avsnitten 5.3 – 5.5 har jag givit min syn på dels vilken huvudprincip som bör gälla för skyldigheten att betala TV-avgift, dels vilka undantag och begränsningar som bör gälla från avgiftsskyldigheten. Den huvudprincip som jag förordar är som nämnts att var och en som innehar en TV-mottagare skall vara avgiftsskyldig.

Liksom hittills är det nödvändigt att den som skall betala TV-avgift för en mottagare är skyldig att anmäla att han innehar denna. Fram till nu har det ålegat TV-innehavarna att göra sådan anmälan till televerket. I och

med att uppbörden av TV-avgifter överförs från televerket till RIKAB, bör det bli till detta bolag som TV-innehaven anmäls. Prop. 1988/89: 18

Anmälningsskyldighetens omfattning bör inte vara större än nödvändigt. Kravet på anmälan bör därför endast träffa sådana innehav som medför att någon skall börja betala avgift eller betala fler avgifter än tidigare. Exempelvis behöver inte den som i sin lägenhet har en mottagare, för vilken TV-avgift betalas, och som skaffar ytterligare en mottagare för att användas där eller i sitt fritidshus, göra någon anmälan om detta (regeln om hushållsavgift, se avsnitt 5.5.1). Inte heller behöver en företagare, som i företagets lokaler har en mottagare och skaffar ytterligare en, anmäla detta (regeln om gruppavgift, se avsnitt 5.5.3).

I lagrådsremissen uttalade jag att den som blir TV-innehavare i princip borde vara skyldig att göra anmälan i och med att innehavet uppkommit men att det inte skulle vara rimligt att kräva omedelbar anmälan; jag ansåg därför att den som blir TV-innehavare borde få en viss frist för att anmäla innehavet.

I lagtexten i det remitterade förslaget angavs emellertid inte någon tidsfrist för anmälan utan jag ansåg att det borde ankomma på regeringen att meddela en bestämmelse om detta utifrån bedömningen att en lämplig tidsfrist är 15 dagar efter innehavets början.

Lagrådet har ansett att det bör framgå direkt av lagtexten inom vilken tid anmälan skall göras.

Jag har inte någon invändning mot att fristen regleras direkt i lagtexten. Därmed faller behovet av en lagregel om att regeringen meddelar närmare föreskrifter om anmälan.

Liksom nu bör det i fortsättningen vara möjligt att anmäla ett TV-innehav antingen skriftligen eller per telefon.

Underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldigheten bör liksom i dag kunna leda till bötesstraff.

I motsats till anmälan om innehav bör avanmälan av sådant alltid ske skriftligen. Ett skäl för kravet på skriftlighet är att detta minskar risken för oklarhet och tvister om när avgiftsskyldigheten upphör. Om muntlig avanmälan godtogs skulle man också riskera att avanmälan skedde i andra personers namn med följd att RIKAB upphörde att påföra dessa personer TV-avgift, fastän så rätteligen bort ske. Detta skulle kunna minska uppbördssystemets effektivitet.

Jag anser det därför vara nödvändigt att skyldigheten att betala TV-avgift består till dess att den avgiftsskyldige skriftligen har anmält hos RIKAB att hans innehav av TV-mottagaren har upphört.

Vad jag har anfört har betydelse även vid anmälan om att en TV-apparat är varaktigt undanställd eller obrukbar (se avsnitt 5.4.3). Min uppfattning är därför att även sådan anmälan skall ske skriftligen.

5.7.1 Årsavgift med betalning i förskott för tre månadersperioder

Mitt förslag: TV-avgiften bestäms för en tid av ett år. Den skall betalas i fyra lika stora poster. Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

När RIKAB till följd av anmälan eller på annat sätt får reda på att någon innehar en TV-mottagare skall bolaget, om avgiftsskyldighet följer med innehavet, fatta beslut om detta och samtidigt bestämma vilka avgiftsperioder som skall gälla för den avgiftsskyldige. Bolaget skall skriftligen underrätta den avgiftsskyldige om beslutet.

I god tid före varje avgiftsperiod skall bolaget till den avgiftsskyldige sända ut en avi med uppmaning att betala avgiften för perioden.

Sveriges Radio AB:s förslag: Nuvarande ordning med debiteringar per kalenderkvartal bör ändras och uppbördshuvudmannen ges möjlighet att fritt välja debiteringsperioder och förfallodagar i fråga om en på årsbasis bestämd mottagaravgift. Därigenom skulle på sikt kunna genomföras det debiteringssystem som ger bästa möjliga samlade resultat för uppbördsverksamheten.

Skälen för mitt förslag: Uppbörden av TV-avgifter berör praktiskt taget alla människor i vårt land. Vid byte av huvudman för ett sådant system gör sig synpunkter av olika slag gällande. Man bör eftersträva en ordning som är rationell och effektiv för den nye huvudmannen, dvs. RIKAB, och som gör att bolaget med hänsyn till den stora ärendevolymen kan undvika att den administrativa belastningen blir alltför ojämn vid t.ex. månadsskiftet. Samtidigt är det nödvändigt att allmänheten redan från början vet vad som gäller i fråga om avgiftsperioder och förfallodagar. Avgiftens storlek gör ju att betalningsförutsättningarna har betydelse. RIKAB bör därför inte få bestämma avgiftsperiodernas längd. Detta måste anses vara en fråga av allmän betydelse som i den avgiftsskyldiges intresse bör regleras på ett bindande sätt för bolaget. Jag anser emellertid att man ändå kan åstadkomma en för uppbördsverksamheten lämplig ordning och förordar följande lösning.

Som jag tidigare nämnt bestäms i dag mottagaravgiften per kalenderkvartal. Jag anser liksom SR att TV-avgiften bör bestämmas för en tid av ett år.

Betalning av avgiften bör enligt min mening även fortsättningsvis ske vid fyra tillfällen, dvs. med en fjärdedel åt gången. Vidare bör varje sådan post avse en särskild avgiftsperiod, och det är naturligt att en sådan får motsvara en fjärdedel av året, dvs. tre månader. Generella bestämmelser om beräkning av tidsperioder om veckor, månader och år finns i lagen (1930:173) om lagstadgad tid. Samma beräkningssätt bör användas här. Det innebär t.ex. att en tremånadersperiod som börjar den 17:de i en

månad löper ut den 16:de i den tredje månaden därefter, oavsett månader-
nas olika längd. Varje avgiftsperiod bör enligt min mening förfalla till betal-
ning sista vardagen före den aktuella periodens början.

Med ett system av detta slag kan den avgiftsskyldige vara förvissad om
att han, om han betalat korrekt t. ex. den 28 januari, inte behöver betala på
nytt förrän den 28 april. Den avgiftsskyldige får fyra under året jämnt
fördelade tremånadersperioder att hålla sig till och kan planera sin privat-
ekonomi därefter.

Inom dessa ramar bör RIKAB bestämma avgiftsperioder för de avgifts-
skyldiga. Härigenom får bolaget möjlighet att planera uppbördsverksam-
heten så att denna kan skötas effektivt och med en jämn administrativ
belastning. Detta behöver inte innebära någon olägenhet för den enskilde.
Huvudsaken är att han underrättas om vilka avgiftsperioder bolaget be-
stämt för honom.

På grund av vad jag nu sagt föreslog jag i lagrådsremissen att RIKAB
skulle bestämma avgiftsperioder för de avgiftsskyldiga. Jag föreslog också
att bolaget före den första förfallodagen skulle skriftligen underrätta den
avgiftsskyldige om hans avgiftsperioder och i god tid före varje period
sända ut en avi med uppmaning att betala avgiftsposten för perioden.

Lagrådet har anfört att det inte sägs något i det remitterade förslaget om
att RIKAB skall fatta beslut om att en person är avgiftsskyldig. Enligt
lagrådets mening är det en naturlig ordning att bolaget i ett sammanhang
dels beslutar att en person är avgiftsskyldig, dels fastställer avgiftsperioder
för personen i fråga. Det bör i sammanhanget beaktas, uttalar lagrådet, att
ett beslut om avgiftsskyldighet måste kunna grundas även på andra om-
ständigheter än en TV-innehavares anmälan av sitt innehav. Lagrådet har
därför ansett det angeläget att RIKAB skickar en underrättelse om att
avgiftsplikt föreligger inte bara när en TV-innehavare har anmält sitt
innehav utan också när bolaget på annan grund har beslutat att en person
är avgiftsskyldig.

Jag delar lagrådets uppfattning i de nu aktuella hänseendena. När RI-
KAB till följd av anmälan eller på annat sätt får reda på att någon innehar
en TV-mottagare bör alltså bolaget, om avgiftsskyldighet följer med inne-
havet av mottagaren, fatta beslut om detta, och bolaget bör samtidigt
bestämma vilka avgiftsperioder som skall gälla för den avgiftsskyldige.
Slutligen bör bolaget i överensstämmelse med mitt förslag i remissen i god
tid före varje avgiftsperiod sända ut en avi med uppmaning att betala
avgiftsposten för perioden.

Praktiskt sett innebär det system som jag föreslår att RIKAB kommer
att kunna bestämma lika många avgiftsperioder som året har dagar. Detta
får anses vara en betydelsefull fördel med tanke på att den praktiska
hanteringen av debiteringsrutinerna kommer att ske med hjälp av automa-
tisk databehandling. Systemet blir därmed flexibelt för bolaget och möjlig-
gör en jämn belastning på uppbördsorganisationen.

Mitt förslag: Om en TV-avgift inte betalas inom föreskriven tid, skall RIKAB sända en påminnelse till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala inom den tid som bolaget bestämmer. För påminnelsen skall den avgiftsskyldige inom samma tid betala en påminnelseavgift med belopp som regeringen föreskriver.

Om en TV-avgift inte betalas inom den tid som har satts ut i påminnelsen, skall den avgiftsskyldige också betala en tilläggsavgift inom den tid som bolaget bestämmer. Tilläggsavgiften skall vara 40 procent av avgiftsposten för perioden.

Sveriges Radio AB:s förslag: En avgiftsskyldig som underlåtit att betala bör påföras en tilläggsavgift viss tid efter första betalningspåminnelse och ytterligare en sådan avgift innan indrivning måste påbörjas. Varje tilläggsavgift bör utgöra minst 20 procent av den debiterade mottagaravgiften.

Skälen för mitt förslag: Som tidigare nämnts betalar de allra flesta hushåll i dag sina TV-avgifter genom teleräkningen. Dessa hushåll fullgör i mycket stor utsträckning sin betalningsskyldighet. Benägenheten att betala är lägre bland dem som faktureras i särskild ordning.

Det är självfallet av stor betydelse att det nya uppbördssystemet utformas så, att de avgiftsskyldiga verkligen fullgör sina skyldigheter. Jag delar därför SR:s uppfattning att vissa åtgärder bör vidtas för att främja effektiviteten i systemet.

För det första bör RIKAB sända en påminnelse till varje avgiftsskyldig som underlåtit att i rätt tid betala en avgiftspost med uppmaning att betala avgiftsposten.

Därmed aktualiseras frågan om en särskild avgift för påminnelsen. Det kan anföras skäl mot att en påminnelseavgift krävs ut så snart någon har försummat att betala TV-avgiften i rätt tid. Å andra sidan leder varje betalningsförsummelse till i vart fall ett temporärt intäktsbortfall för RIKAB och rundradiorörelsen, och om detta bortfall blir besvärande kan det i sig motivera höjningar av TV-avgiften. Dessutom medför de administrativa åtgärderna för att sända ut en påminnelse direkta kostnader för RIKAB och därmed för rundradiorörelsen. Det bör undvikas att de försumliga avgiftsbetalarnas agerande får negativa följder för den stora majoriteten som betalar i rätt tid. Min uppfattning är därför att det bör gälla en skyldighet att betala påminnelseavgift så snart en påminnelse har sänts ut.

Påminnelseavgiften bör täcka den ränteförlust som förorsakats av betalningsförsummelsen och RIKAB:s kostnader för påminnelsen. Det bör ankomma på regeringen att bestämma avgiftens storlek med beaktande av det aktuella ränte- och kostnadsläget.

Vid en betalningspåminnelse får bolaget sätta ut en frist för att efter påminnelsen betala TV-avgiften och påminnelseavgiften. Denna frist bör givetvis vara kort.

För det andra bör underlåtenhet att betala en avgiftspost inom den tid som har satts ut i påminnelsen medföra att TV-innehavaren också blir

Nu gällande färg-TV-avgift är som tidigare nämnts 246 kr. per kalenderkvartal. Jag har nyss redovisat min uppfattning att avgiftsperioderna även i fortsättningen bör ha en längd av tre månader. Tilläggsavgiften bör stå i en viss proportion till vad som skall betalas för en sådan period. Jag anser att tilläggsavgiften bör kunna bestämmas så att den motsvarar 40 procent av avgiftsposten för den aktuella perioden. Med dagens färg-TV-avgift skulle detta innebära en tilläggsavgift om 98 kr.

5.7.3 Avgiftsärendenas handläggning

Mitt förslag: Förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas när RIKAB handlägger ärenden om TV-avgifter, påminnelseavgifter eller tilläggsavgifter.

En särskild regel införs om att bolaget skall ompröva beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter, om den som beslutet rör begär det eller skäl annars föreligger.

Bolagets beslut i ärenden om omprövning enligt den särskilda regeln skall få överklagas hos kammarrätt.

Bakgrunden till och skälen för mitt förslag: Vissa rättsregler gäller vid myndighetsutövning oberoende av om myndigheten utövas av en myndighet eller ett enskilt organ. Sålunda är staten enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) skyldig att ersätta personskada, sakskada eller ren förmögenhetsskada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning för vars fullgörande staten svarar. Även bestämmelserna om straff för myndighetsmissbruk och vårdslös myndighetsutövning i 20 kap. 1 § brottsbalken gäller oberoende av vem som utövar myndigheten. Detsamma gäller reglerna i 17 kap. 1, 2 och 4 §§ brottsbalken om förhöjt straffskydd för den som utövar myndighet. Reglerna om straff för mutbrott och brott mot tystnadsplikt i 20 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken gäller även utanför myndighetsutövning.

Justitieombudsmannen och justitiekanslern har tillsyn även över den som har en tjänst eller ett uppdrag hos ett enskilt organ, varmed följer myndighetsutövning. Tillsynen avser dock endast den myndighetsutövande verksamheten; se lagen (1986:765) med instruktion för riksdagens ombudsmän samt lagen (1975:1339) om justitiekanslerns tillsyn.

Regler om förfarandet hos myndigheterna finns i *förvaltningslagen* (1986:223). Lagen innehåller föreskrifter om bl. a. serviceskyldighet, jäv, parter rätt att få del av uppgifter, motivering av och underrättelse om beslut samt omprövning av beslut och förfarandet vid överklagande. Reglerna syftar till att garantera rättssäkerheten inom förvaltningen och att underlätta för den enskilde att ha med myndigheterna att göra. Flera av reglerna tar i första hand sikte på handläggningen av ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

Förvaltningslagen gäller bl. a. förvaltningsmyndigheternas handläggning av ärenden. Den är därmed tillämplig i ärenden hos televerket om uppbörd av mottagaravgifter. Utanför lagens tillämpningsområde faller däremot organ som inte utgör myndigheter. Detta begrepp har här samma innebörd som i regeringsformen. Det innebär att lagen inte är tillämplig på bolag och andra organ som är organiserade i privaträttsliga former. Sådana organ är inte myndigheter, även om de har anförtrots offentliga förvaltningsuppgifter eller till och med myndighetsutövning (jfr prop. 1985/86: 80 s. 57). För att förvaltningslagen skall tillämpas hos ett enskilt organ med offentliga förvaltningsuppgifter krävs alltså att detta föreskrivs särskilt för det organet. Så har också skett i fråga om flera enskilda organ med myndighetsutövande uppgifter (jfr prop. 1986/87: 39 s. 60 f.).

Det jag nu har sagt innebär att förvaltningslagen inte utan vidare är tillämplig i den verksamhet med uppbörd av TV-avgifter, som skall bedrivas av RIKAB. Med hänsyn till att verksamheten innefattar myndighetsutövning mot enskilda och att de flesta människor berörs av verksamheten, anser jag det dock lämpligt att bolaget i allt väsentligt iakttar samma regler i fråga om handläggningen som gäller för myndigheternas verksamhet. I lagrådsremissen förordade jag därför en regel om att förvaltningslagen skall tillämpas när RIKAB handlägger ärenden om uppbörd av TV-avgifter, påminnelseavgifter eller tilläggsavgifter.

Enligt *lagrådets* mening får förvaltningslagen en alltför begränsad tillämpning, om det bara skall vara fråga om ärenden angående uppbörd av avgifter. Innebörden av begreppet uppbörd är inte heller helt klar enligt lagrådet. Lagrådet anser därför att det bör föreskrivas att förvaltningslagen skall tillämpas när RIKAB handlägger ärenden om TV-avgifter, påminnelseavgifter eller tilläggsavgifter. Även med en sådan formulering utesluts enligt lagrådet bl. a. ärenden som rör bolagets egen organisation.

Jag biträder vad lagrådet har anfört.

När RIKAB påför avgifter har bolaget att tillämpa de regler om avgiftsskyldigheten som bör tas in i lag. Jag har tidigare behandlat vad jag anser bör gälla i det hänseendet (se avsnitten 5.3 – 5.6, 5.7.1 och 5.7.2). Som tidigare nämnts kommer RIKAB:s praktiska hantering av debiteringsrutinerna att ske med hjälp av automatisk databehandling. Den som har påförts en avgift bör givetvis ha rätt att begära ändring av beslutet. I första hand bör det ankomma på RIKAB självt att ompröva detta. Av den anledningen förordade jag i lagrådsremissen en särskild regel om att RIKAB på begäran av den som debiterats en avgift skulle vara skyldigt att ompröva debiteringen.

Även *lagrådet* har ansett att det bör finnas en särskild omprövningsmöjlighet för RIKAB. Enligt lagrådet bör emellertid tillämpningsområdet för regeln vidgas. Eftersom beslut om påförande av avgifter kommer att grundas på de beslut om avgiftsskyldighet som enligt lagrådets mening bolaget dessförinnan meddelat, ser lagrådet det som angeläget att även beslut om avgiftsskyldighet kan bli föremål för omprövning enligt den speciella omprövningsregeln. På samma sätt som en myndighet enligt 27 § förvaltningslagen kan vara skyldig att självantända ett beslut, anser

vidare lagrådet att bolaget bör vara skyldigt att göra omprövning inte bara när den som beslutet rör begär det utan också när skäl annars föreligger.

Jag delar lagrådets uppfattning om att den speciella omprövningsregeln bör gälla inte endast beslut om påförande av avgifter utan också besluten om avgiftsskyldighet. Vidare anser jag liksom lagrådet att RIKAB bör ompröva ett beslut så snart skäl föreligger och alltså inte endast när den som beslutet rör begär en omprövning.

Som jag anförde i lagrådsremissen bör det också finnas en möjlighet till domstolsprövning av bolagets omprövningsbeslut. Ett sådant beslut bör kunna *överklagas*, om beslutet innebär att bolaget inte ändrar sitt beslut om avgiftsskyldighet eller om att påföra avgift så som den enskilde begär. Med hänsyn till karaktären hos de frågor som överklagandet kan komma att avse finner jag det naturligt att prövningen förläggs till allmän förvaltningsdomstol och då lämpligen till kammarrätt som första instans. Behörig domstol blir då kammarrätten i Sundsvall (jfr 1 § förordningen 1977:937 om kammarrätternas domkretsar m. m.).

Man har enligt min mening inte någon anledning att befara att kammarrätten genom förslaget kommer att tillföras något större antal nya mål. RIKAB:s beslut i ett omprövningsärende bör innebära att de eventuella felen i beslutet har rättats till. Endast om den av omprövningsbeslutet berörde anser att bolagets rättstillämpning är felaktig har han orsak att överklaga beslutet. Bestämmelserna om själva avgiftsskyldigheten har jag strävat efter att göra så enkla och klara som möjligt. Särskilt många rättstvister borde därför inte behöva uppstå. Skulle måltillströmningen ändå bli ett problem får frågan tas upp på nytt.

En möjlighet som i så fall skulle kunna tänkas är att se över reglerna om kammarrätts domförhet. Om det exempelvis visar sig att många av de aktuella målen är av enkel beskaffenhet, skulle man kunna överväga att låta kammarrätten avgöra målen genom ensamdomare.

5.7.4 Verkställighet

Mitt förslag: RIKAB:s beslut om att påföra en TV-avgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift skall anses som beslut av förvaltningsmyndighet och skall få verkställas, om avgiften är obetald och förfallen till betalning. Verkställighet skall få ske även om beslutet att påföra avgiften har begärts omprövat eller omprövningsbeslutet har blivit överklagat. Avser beslutet TV-avgift krävs dock att bolaget har sänt en påminnelse till den avgiftsskyldige om den obetalda avgiften.

Skälen för mitt förslag: Övergången till ett nytt uppbördssystem kan, som har framhållits tidigare, otvivelaktigt skapa ökade problem i fråga om underlåtenhet att anmäla TV-innehav och benägenhet att betala TV-avgiften. Med hänsyn till att obetalda mottagaravgifter enligt gällande regler inte kan drivas in utan föregående prövning av domstol bör mot den bakgrunden vissa förändringar göras i juridiskt avseende. I linje med vad

som uttalades i 1987 års budgetproposition bör TV-avgifterna med den nya ordningen normalt sett kunna drivas in omedelbart, dvs. utan mellankommande domstolsprövning. Detta innebär bl. a. att domstolsväsendet inte behöver belastas med en rad beslut om obetalda avgiftsräkningar. Riksdagen har inte haft någon erinran mot en sådan ordning (KrU 1987/88: 11, rskr. 220).

En möjlighet till sådan s. k. omedelbar exigibilitet i avgiftsärenden bidrar naturligtvis till att skapa en rationell administration av verksamheten med debitering och inkassering av avgifter. Samtidigt bör vissa garantier ställas upp för att förhindra att någon felaktigt blir utsatt för exekutiva åtgärder.

Som jag behandlat i avsnitt 5.6 bör anmälan om innehav av TV-mottagare i fortsättningen göras till RIKAB och det bör liksom hittills vara möjligt att göra detta både skriftligen och per telefon. I lagrådsremissen förordade jag att bolaget skulle vara skyldigt att snarast möjligt efter det att en anmälan kommit in sända en skriftlig bekräftelse på att anmälan mottagits. Jag ansåg att det skulle vara en förutsättning för omedelbar verkställighet att bolaget sändt en sådan bekräftelse. På det sättet skulle man, enligt vad jag uttalade, få en garanti för att personer inte felaktigt blir utsatta för exekutiva åtgärder. Bl. a. kunde det undvikas att verkställighetsåtgärder vidtogs mot en person som blivit anmäld till bolaget av en utomstående utan att något avgiftsskyldigt TV-innehav förelåg. För att ytterligare förebygga risken för rättsförluster ställde jag det kravet för direkt verkställighet av en TV-avgift, att bolaget skickat en påminnelse om den obetalda avgiften.

Innebörden av det remitterade förslaget var således att RIKAB:s avgiftsbeslut skulle bli omedelbart verkställbara endast om det i botten fanns en anmälan om TV-innehav.

Enligt *lagrådets* mening är en sådan ordning otillfredsställande. Vill man ha ett system med omedelbar verkställighet på TV-avgiftsområdet — något som lagrådet inte har någon invändning mot — bör principen enligt lagrådet vara att samtliga avgiftsbeslut kan verkställas direkt, oavsett på vilket sätt avgiftsskyldigheten har slagits fast.

Som nämnts i avsnitt 5.7.1 har lagrådet ansett det vara en naturlig ordning att RIKAB i ett sammanhang dels beslutar att en viss person är avgiftsskyldig, dels fastställer vilka avgiftsperioder som skall gälla för personen i fråga. I det sammanhanget har lagrådet också uttalat att ett beslut om avgiftsskyldighet måste kunna grundas även på andra omständigheter än TV-innehavarens anmälan av sitt innehav. Lagrådet har därför ansett det angeläget att RIKAB skickar en underrättelse om att avgiftsplikt föreligger inte bara när en TV-innehavare har anmält sitt innehav utan också när bolaget på någon annan grund har beslutat att en person är avgiftsskyldig.

I de avseenden som jag har berört senast delar jag — som jag nämnt i avsnitt 5.7.1 — lagrådets uppfattning. Det är uppenbart att en från RIKAB utsänd underrättelse om avgiftsskyldighet i praktiken kommer att fylla samma funktion som mitt förslag i lagrådsremissen om att bolaget skulle vara skyldigt att skriftligen bekräfta anmälningar om TV-innehav. Men

som lagrådet uttalat kan det vara på sin plats att RIKAB beslutar att avgiftsskyldighet föreligger även i fall där anmälan om TV-innehav inte har gjorts.

Mot den nu angivna bakgrunden godtar jag lagrådets uppfattning om hur systemet med direkt verkställighet av de olika avgifterna bör konstrueras. Reglerna ger enligt min mening rimliga garantier för att exekutiva åtgärder inte kommer att inledas annat än i fall där det är befogat.

5.7.5 Bevakning och eftergift av fordringar

Mitt förslag: 1. RIKAB skall bevaka fordringar på TV-avgifter, påminnelseavgifter och tilläggsavgifter.

2. Bolaget får medge skäligt betalningsanstånd under högst ett år från förfallodagen.

3. Bolaget får avbryta indrivningen av en fordran på TV-avgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift om ingen eller ringa möjlighet finns att få betalt för den. Detsamma gäller, om indrivning av en fordran skulle vålla mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt.

4. Bolaget får besluta om ackord rörande en fordran på TV-avgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift.

5. Om det på grund av den avgiftsskyldiges sjukdom eller av någon annan anledning är uppenbart oskäligt att kräva betalning för en TV-avgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift får bolaget efterge fordringen helt eller delvis.

Skälen för mitt förslag: Vid handläggningen av avgiftsärenden tillämpar televerket reglerna i avskrivningskungörelsen (1965:921). Det innebär bl.a. att verket får medge betalningsanstånd och besluta om avskrivning och eftergift av fordringar.

Avskrivningskungörelsen är emellertid inte tillämplig hos ett enskilt organ som RIKAB. Det finns därför anledning att meddela särskilda föreskrifter för RIKAB i motsvarande hänseenden.

Den grundläggande skyldigheten för bolaget bör vara att bevaka fordringar på TV-avgifter, påminnelseavgifter och tilläggsavgifter. Det är emellertid naturligt att till en sådan föreskrift ansluta en regel om att bolaget får medge skäligt betalningsanstånd under viss tid, lämpligen högst ett år, från det att fordringen förföll till betalning.

I sitt indrivningsarbete kommer bolaget ofrånkomligen att ibland finna fortsatt indrivning vara meningslös. På grund av detta bör bolaget ha vissa möjligheter att avbryta indrivningen en fordran på TV-avgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift. Som grundförutsättning för ett sådant beslut bör gälla, att möjligheten är ingen eller ringa att få betalt för fordringen. Det bör dock även vara möjligt att avbryta indrivningen om fortsatt sådan skulle vålla mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt.

Att indrivningen avbryts medför inte någon förändring i gäldenärens betalningsskyldighet. Bolaget bör emellertid inte vara helt avskuret från möjligheten att befria en avgiftsskyldig från hans betalningsskyldighet eller

sätta ned denna. Sålunda bör bolaget ha rätt att besluta om ackord rörande en fordran på TV-avgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift. Vidare kan det förekomma fall där det på grund av den avgiftsskyldiges sjukdom eller av någon annan anledning är uppenbart oskäligt att kräva betalning för en avgift. I ett sådant fall bör bolaget ha rätt att efterge fordringen helt eller delvis. Jag anser inte att det är nödvändigt att begränsa denna möjlighet till fordringar som understiger något visst belopp. Dels är de aktuella avgiftsbeloppen var för sig alltför små för att en beloppsgräns över huvud taget skall behöva övervägas. Dels saknas det anledning anta att en avgiftsskyldigs sammanlagda skuld i fråga om obetalda avgifter kommer att bli så stor att man på grund av detta bör begränsa eftergiftsrätten beloppsmässigt.

5.7.6 Avgiftskontrollen

Mitt förslag: RIKAB skall bedriva avgiftskontroll. Bolaget får därvid använda särskilt pejlinstrument för att ta reda på i vilken utsträckning det finns TV-mottagare i bostäder inom ett visst område (särskild avgiftskontroll). Innan särskild avgiftskontroll utförs skall bolaget i god tid och på lämpligt sätt underrätta de boende inom området.

Televerkets förslag: Televerkets uppdrag att bedriva pejling bör förlängas t. o. m. 1989 års utgång.

Skälen för mitt förslag: Liksom hittills bör det vara samma huvudman för uppbörden av TV-avgifter och för avgiftskontrollen. 1987 års riksdagsbeslut om avgiftsuppbörden förutsätter detta (jfr prop. 1986/87: 100 bil. 10 s. 500). RIKAB bör alltså även bedriva avgiftskontroll, senast fr. o. m. den 1 januari 1990. Det får ankomma på televerket och RIKAB att gemensamt besluta vid vilken tidpunkt RIKAB skall ta över uppgiften eller om övertagandet skall ske successivt.

I det föregående (avsnitt 5.1) har jag inte bara betonat vikten av att uppbörden av avgifter bedrivs effektivt utan också betydelsen av en energisk avgiftskontroll. Ett viktigt hjälpmedel vid bedömningar av effektiviteten i dessa avseenden är *undersökningar av avgiftsskolkets omfattning*. Jag räknar med att RIKAB och SR i samband med anslagsframställningarna kontinuerligt kommer att redovisa sina bedömningar av skolkets omfattning och avgiftskontrollens effekter. Det är min förhoppning att ansträngningarna att hålla avgiftsskolket nere skall leda till att detta minskar ytterligare framöver. Ju fler som betalar TV-avgift, desto större är möjligheterna att hålla denna på en rimlig nivå.

De *kampanjer* mot avgiftsskolket som hittills bedrivits har varit både värdefulla och nödvändiga. De bör enligt min mening inte minska i omfattning. Det betyder att även RIKAB bör bedriva särskilda kampanjer mot skolket, under övergångsåret 1989 i samråd med televerket. Som jag tidigare anfört kan *övergången till ett nytt uppbördssystem* skapa ökade problem när det gäller underlåtenhet att anmäla TV-innehav och bristande

benägenhet att betala avgifter. Det är därför viktigt att verksamheten med avgiftskontroll bedrivs med oförminskad intensitet även under övergångsperioden.

Ett viktigt inslag i kontrollverksamheten är *den särskilda avgiftskontrollen* genom pejling i olika bostadsområden. De erfarenheter av den särskilda avgiftskontrollen som televerket redovisat såväl i tidigare anslagsframsättningar som i den som nyligen lämnats visar att pejlingen är ett mycket effektivt hjälpmedel. De uppgifter om kampanjresultaten som lämnats tyder på att den viktigaste fördelen med pejlingen inte är att man tvingar avgiftsskolkare att erkänna innehav eller kan använda spaningsresultatet som bevismedel inför domstol. I stället är den viktigaste egenskapen att enbart förekomsten av eller planerna för en pejlingsverksamhet medför att många avgiftsskolkare frivilligt anmäler sitt innehav. Jag anser därför att det finns goda skäl att låta denna verksamhet, som hittills bedrivits på försök, bli permanent.

Eftersom RIKAB från televerket skall överta uppgiften att bedriva avgiftskontroll, bör bolaget också ta över verksamheten med särskild avgiftskontroll, dvs. pejling.

Gällande bestämmelser ger inte den som pejlar någon rätt att få tillträde till en viss bostad. Någon ändring i det avseendet anser jag självfallet inte bör komma i fråga.

Den särskilda avgiftskontrollen innebär emellertid att RIKAB kan få kännedom om enskilda personers TV-innehav dessa ovetande (jfr avsnitt 3.7) och lägga detta till grund för sin fortsatta myndighetsutövning, som består i att utkräva betalningsskyldighet enligt lag. Med hänsyn härtill får den särskilda avgiftskontrollen anses innefatta myndighetsutövning. För att en sådan uppgift skall få överlämnas åt ett bolag eller något annat enskilt organ krävs enligt 11 kap. 6 § tredje stycket regeringsformen att överlämnandet sker med stöd av lag.

I lag bör RIKAB sålunda ges rätt att använda särskilt pejlinstrument för att ta reda på i vilken utsträckning det finns TV-mottagare i bostäder inom ett visst område (särskild avgiftskontroll). Vidare bör i lag anges den informationsskyldighet som RIKAB skall ha gentemot de boende inom det aktuella området. Informationsskyldigheten bör svara mot vad som nu gäller för televerket.

Ett lämpligt sätt för RIKAB att lämna information är naturligtvis att använda sig av de vanliga TV-sändningarna. Eftersom sändningsrätten tillkommer Sveriges Television AB (SVT), som är ett dotterbolag till SR, ligger det även i SVT:s intresse att avgiftsuppbörden är effektiv. Någon särskild reglering för att säkerställa att denna informationskanal står till RIKAB:s förfogande torde därför inte behövas.

Till frågan om televerkets möjligheter att bedriva pejling under tiden fram till dess att RIKAB helt tar över verksamheten återkommer jag längre fram (avsnitt 5.8.5).

Som jag har nämnt i inledningen till den allmänna motiveringen (avsnitt 5.1) avser jag att föreslå att ett särskilt *avtal* ingås mellan staten och RIKAB. Ett av de ämnen som bör regleras i avtalet är avgiftskontrollen.

SR bör i egenskap av moderbolag ha samma övergripande ansvar för

RIKAB i ekonomiskt och administrativt avseende som SR har för programföretagen. Däremot kan SR givetvis inte avkrävas något ansvar för de uppgifter som RIKAB har enligt lag. Det jag nu har sagt innebär att vissa kompletterande ändringar behöver göras i gällande avtal mellan staten och SR. Jag avser att senare återkomma till regeringen i denna fråga.

Jag vill också nämna att jag, med hänsyn till att RIKAB är ett företag som åläggs förvaltningsuppgifter och vars verksamhet finansieras med TV-avgiftsmedel, anser att företagets bolagsordning — i likhet med vad som gäller för SR:s och programföretagens bolagsordningar — bör godkännas av regeringen.

5.8 Vissa övriga frågor

5.8.1 Försöksverksamhet med särskilt betalningssätt

Mitt förslag: RIKAB skall få bedriva en försöksverksamhet som innebär dels att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som avses i avsnitt 5.7.1, dels att avisering av avgiftsposter inte skall ske. Bolaget skall få besluta om detta efter avtal med den avgiftsskyldige. Om bolaget har fattat sådant beslut i fråga om en viss avgiftsskyldig gäller inte bestämmelserna om betalningspåminnelse, tilläggsavgift och direkt verkställighet.

Sveriges Radio AB:s förslag: Det är enligt företaget angeläget att de nya bestämmelserna utformas så att de kan stimulera till betalningssätt som är förmånliga för uppbördsverksamheten. Uppbördshuvudmannen bör därför ha möjlighet att reducera TV-avgiften för den som väljer ett för uppbördsverksamheten förmånligare betalningssätt än det föreskrivna. Den som gör detta bör kunna få del av den besparing som uppkommer för uppbördshuvudmannen genom att avgift betalas i enlighet med den frivilliga överenskommelsen.

Skälen för mitt förslag: I det föregående har jag behandlat de regler om betalning av TV-avgiften som bör gälla. Med hänsyn till att det rör sig om en obligatorisk avgift som berör ett stort antal människor och till att uppbörden av avgiften skall skötas av ett enskilt organ bör lagens regler om hur betalningsskyldigheten skall fullgöras vara precisa. Det framstår som ett rättssäkerhetskrav att den enskilde av lagen kan läsa ut sina skyldigheter när det gäller betalningen. Denna inställning bör dock inte hindra att det lämnas ett visst utrymme för RIKAB att pröva andra former för betalning av TV-avgiften.

Det betalningssystem som jag har föreslagit är enhetligt för alla. Det innebär i korthet att årsavgiften erläggs genom fyra årliga delbetalningar och att RIKAB aviserar de betalningsskyldiga om varje delbetalning.

Det kan inte uteslutas att betalning i annan ordning kan visa sig vara ändamålsenlig och även önskvärd för vissa grupper av betalningsskyldiga. Jag tänker då t. ex. på månadsvisa automatiska överföringar från lönekonton eller andra bankkonton. Åtskilliga människor har i andra sammanhang

funnit det lämpligt att ordna sina betalningar på det sättet. Det gäller t. ex. betalning av försäkringspremier och fackföreningsavgifter.

För att RIKAB skall få erfarenhet av sådana andra betalningsmodeller bör bolaget ges ett bemyndigande i lag att genomföra försök med avgiftsbetalning i andra former än de föreskrivna. En absolut förutsättning för sådan försöksverksamhet är att den sker med samtycke från de betalningsskyldiga. Bemyndigandet bör därför begränsas på det sättet att försöksverksamheten får ske bara efter avtal med de betalningsskyldiga.

Mot denna bakgrund föreslog jag i lagrådsremissen en regel enligt vilken RIKAB skulle få möjlighet att genom avtal med avgiftsskyldiga genomföra försök med avgiftsbetalning på annat sätt än som anges i avsnitt 5.7.1.

Avsikten med regeln är framför allt att bolaget efter avtal med en avgiftsskyldig skall kunna besluta att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i avsnitt 5.7.1. Bolaget skall t. ex. kunna besluta att TV-avgift skall betalas för ett helt år i taget. Avgiftsperioderna skall också kunna göras kortare än de normala tre månaderna. Vidare skall avvikelse kunna göras från regeln om att varje avgiftspost skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

Det är även motiverat att bolaget efter överenskommelse med en avgiftsskyldig kan besluta att det inte skall ske någon avisering av avgiftsposterna.

Enligt *lagrådets* mening bör avsikten med regeln komma till klart uttryck i lagtexten. Lagrådet har därför föreslagit den omformuleringen att RIKAB efter avtal med en avgiftsskyldig får besluta dels att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som avses i avsnitt 5.7.1, dels att avisering av en avgiftspost inte skall ske. Någon markering av att verksamheten bör betraktas som en försöksverksamhet görs däremot inte i lagrådets förslag.

Som lagrådet anför bör rätten för RIKAB att låta avgiftsskyldiga betala i annan ordning än den i lag föreskrivna uttryckligen förklaras avse betalning i andra poster och vid andra tidpunkter än som avses i avsnitt 5.7.1. Det bör också anges att bolaget får besluta att avisering av avgiftsposter skall kunna underlåtas. Jag ser däremot inte någon anledning att frånga min uppfattning att det bör handla om en försöksverksamhet.

I lagrådsremissen uttalade jag att avtal om betalning i andra former än de i lag föreskrivna innebär att de tvingande reglerna om betalning inte längre är direkt tillämpliga och att detsamma gäller lagens regler om indrivning och exekution.

Lagrådet har uttalat att, om bolaget har beslutat att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som avses i avsnitt 5.7.1 eller att avisering av avgiftsposter inte skall ske, detta inte befriar den avgiftsskyldige från att betala påminnelse- och tilläggsavgifter när de bestämda betalningsfristerna överskrids. Inte heller sätts reglerna om omedelbar verkställighet av avgiftsbeslut ur spel.

Till detta synsätt vill jag inte ansluta mig. Jag anser att det passar bättre ihop med en försöksverksamhet att den som betalar efter särskilt avtal med RIKAB inte blir underkastad reglerna om extra avgifter och om direkt verkställighet. Den senare frågan får för övrigt anses vara av under-

ordnad praktisk betydelse. Jag ser det som naturligt att RIKAB inriktar försöksverksamheten på sådana betalningsskyldiga, vars vilja och förmåga att betala TV-avgiften inte behöver ifrågasättas.

Utöver vad lagrådet anfört bör det således i den aktuella bestämmelsen anges att reglerna om extra avgifter och om direkt verkställighet inte gäller för en avgiftsskyldig, om RIKAB efter avtal beslutat att denne skall betala i andra poster och vid andra tidpunkter än som avses i avsnitt 5.7.1 eller att avisering av avgiftsposter inte skall ske.

Det är givetvis viktigt att i avtalen reglera vad som skall gälla vid bristande betalning. Med tanke på det ansvar som RIKAB har för en effektiv uppbörd av avgifterna synes det mig ligga närmast till hands att ett avtal medger en snabb återgång till lagens betalningssystem, om betalningen enligt avtalet skulle falla. På samma sätt måste givetvis den betalningsskyldige kunna frånträda avtalet och t.ex. begära att automatiska överföringar upphör. Någon föreskrift av den innebörden torde dock inte behöva tas in i lagen.

Jag anser det inte lämpligt att lämna några föreskrifter om den omfattning försöksverksamheten får ha. I själva begreppet försöksverksamhet ligger att det inte får bli fråga om betalningssystem som i praktiken överflyglar det som föreskrivs i lagen. Däremot bör man, enligt min mening, vara öppen för att en lovande försöksverksamhet görs tämligen omfattande under en tid. På så sätt erhålls ett bättre underlag för överväganden om att ändra reglerna om avgiftsbetalning.

SR har i sitt förslag tagit upp också tanken på att TV-avgiften bör kunna reduceras för den som frivilligt väljer ett betalningssätt som är förmånligt sett från RIKAB:s synpunkt. Jag är för närvarande inte beredd att förorda något bemyndigande för bolaget att medge några nedsättningar i TV-avgiften.

Försöksverksamheten med särskilda betalningssätt bör utvärderas av RIKAB när bolaget haft möjlighet att pröva systemet en tid. Enligt min mening bör RIKAB senast den 1 mars 1992 redovisa en utvärdering av verksamheten samt avge eventuella förslag till ändringar i avgiftslagstiftningen. Jag avser att senare återkomma till regeringen i denna fråga.

5.8.2 Offentlighet och sekretess

Mitt förslag: Principen om allmänna handlingars offentlighet skall tillämpas hos RIKAB i bolagets ärenden om TV-avgifter, påminnelseavgifter och tillägsavgifter. Sekretess skall dock gälla för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att denne eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Bakgrunden till mitt förslag: Ett karaktäristiskt inslag i den offentliga rätten i Sverige är principen att de handlingar som förvaras hos statliga och kommunala myndigheter är allmänt tillgängliga. Grundläggande bestämmelser om sådan handlingsoffentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsför-

ordningen (TF, omtryckt 1982:941), som fick ny lydelse år 1976 (prop. 1975/76: 160, KU 54, KU 1976/77: 1, SFS 1976: 954). Regler om inskränkningar i handlingsoffentligheten och om tystnadsplikt finns i sekretesslagen (1980: 100, omtryckt 1988: 9).

Länge gällde reglerna om handlingsoffentlighet endast under förutsättning att handlingarna förvarades hos en myndighet eller en därmed jämställd beslutande församling, t.ex. riksdagen eller kommunfullmäktige (2 kap. 5 § TF). Med myndighet avses här detsamma som enligt RF, således organ inom den offentligrättsliga statliga och kommunala organisationen (prop. 1975/76: 160 s. 134). Däremot tillämpades i princip inte reglerna om handlingsoffentlighet hos bolag eller andra enskilda organ, även om dessa hade anförtrotts offentliga förvaltningsuppgifter.

På förslag av regeringen i prop. 1986/87: 151 har riksdagen i år beslutat att utvidga handlingsoffentligheten till vissa enskilda organ med offentliga förvaltningsuppgifter (KU 1987/88: 36, rskr. 290). Föredragande statsrådet erinrade i sin motivering (prop. s. 148 f.) om att handlingsoffentligheten har till huvudsyfte att utgöra en garanti för rättssäkerhet och för effektivitet i förvaltningen och i folkstyret. Det kunde med fog hävdas att intresset av insyn i offentlig verksamhet gör sig gällande med likartad styrka oavsett den yttre form som valts för verksamheten. Utvecklingen under senare år att välja associationsrättsliga former för vissa delar av den offentliga verksamheten kunde dock sägas gå i motsatt riktning mot den utvidgning av offentlighetsprincipens tillämpningsområde, som följer av att stat och kommun tagit på sig nya samhällsuppgifter. Emellertid innefattade frågan om att utvidga handlingsoffentligheten till enskilda organ med offentliga förvaltningsuppgifter flera principiella och praktiska problem vilka sammanhängde med bl.a. de olika skäl som funnits för att låta verksamheten bedrivas i privaträttslig form samt behovet av sekretessskydd för vissa slag av uppgifter hos de enskilda organen. Med hänsyn till detta borde enligt föredraganden en utvidgning av offentlighetsprincipens tillämpning utanför myndighetsområdet inriktas på de organ som det från offentlighetssynpunkt framstod som mest angeläget att reglera, nämligen sådana som handhar myndighetsutövning mot enskilda. Vilka organ som skulle omfattas av en sådan utvidgning borde avgöras efter en prövning av de specifika förhållanden som råder på varje särskilt område. Ett skäl för att avstå från att utvidga handlingsoffentligheten till ett visst enskilt organ kunde vara att insynen i praktiken skulle kraftigt begränsas eller helt upphävas genom regler om sekretess.

Riksdagens beslut innebär att en ny regel införs i 1 kap. 8 § sekretesslagen. Enligt den regeln skall vad som föreskrivs i TF om rätt att ta del av handlingar hos myndighet gälla också handlingar hos de organ som upptas i en bilaga till lagen, i den mån handlingarna hör till den verksamhet som nämns där. De i bilagan angivna organen skall jämföras med myndigheter vid tillämpningen av sekretesslagen. De nya reglerna träder i kraft den 1 januari 1989 (SFS 1988: 836).

Skälen för mitt förslag: Principen om handlingsoffentlighet gäller i fråga om televerkets verksamhet med uppbörd av mottagaravgifter, lika väl som inom annan verksamhet hos myndigheter. På området gäller emellertid

även regler om sekretess. I 9 kap. 8 § tredje stycket sekretesslagen föreskrivs nämligen att sekretess – utom i vissa fall som saknar intresse i detta sammanhang – gäller hos postverket, televerket och annan myndighet som handhar allmän samfärdsel för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men (s.k. samfärdselsekretess).

Sekretessregeln innehåller alltså ett s.k. omvänt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion mot att lämna ut uppgifter. Enligt lagmotiven skall uppgifter om innehav av TV-apparat inte lämnas ut, om utlämnandet typiskt sett upplevs som en nackdel för den enskilde, såsom fallet är när uppgiften begärs för indrivningsändamål (prop. 1979/80: 2 Del A s. 275).

Den verksamhet med uppbörd av avgifter som i fortsättningen kommer att skötas av RIKAB innefattar som tidigare nämnts myndighetsutövning mot enskilda. Goda skäl kan därför återopas för att handlingsoffentlighet skall tillämpas hos bolaget i dess ärenden om avgifter. En sekretessregel motsvarande den nyssnämnda som gäller för televerket skulle dock i praktiken innebära en så kraftig begränsning i möjligheterna till insyn i bolagets verksamhet att man kan ifrågasätta om en regel om handlingsoffentlighet vore meningsfull.

Regeln i 9 kap. 8 § sekretesslagen om samfärdselsekretess är inte utformad så att den blir direkt tillämplig i RIKAB:s verksamhet om bolaget förs upp på förteckningen i bilagan till sekretesslagen över enskilda organ hos vilka principen om handlingsoffentlighet gäller. För detta krävs en uttrycklig föreskrift i sekretesslagen. Enligt min mening bör viss sekretess gälla i bolagets verksamhet. Exempelvis kan det finnas skäl att hemlighålla integritetskänsliga uppgifter om att någon har underlåtit att anmäla innehav av TV-mottagare eller att betala TV-avgift. I enstaka fall kan det också finnas skäl att skydda en person från förföljelse genom att hemlighålla personens adress så som är möjligt i fråga om uppgifter i myndighetsregister med stöd av bestämmelser i 7 kap. 15 § sekretesslagen (jfr prop. 1987/88: 41 s. 9 f.). Det finns däremot inte anledning att mera generellt hemlighålla RIKAB:s uppgifter om innehav av TV-mottagare. Om man jämför bolagets verksamhet med vad ett affärsdrivande samfärdselverk som televerket gör, får också konstateras att verksamheten är speciell och begränsad. Vissa av de skäl som ligger till grund för sekretesskyddet av enskildas förbindelser med televerket har därför inte någon motsvarighet när det handlar om verksamheten hos RIKAB. Det är mot den angivna bakgrunden inte påkallat att sekretessen för uppgifter hos RIKAB sträcker sig lika långt som samfärdselsekretessen hos televerket gör.

Sammanfattningsvis anser jag att principen om handlingsoffentlighet bör gälla hos RIKAB i bolagets ärenden om TV-avgifter, påminnelseavgifter och tilläggsavgifter. Sekretess skall dock gälla för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att denne eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs. Regler om detta bör tas in i sekretesslagen.

Mitt förslag: SR skall utöva det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen. I detta ingår att SR skall svara för förvaltningen av de belopp avseende TV-avgifter, påminnelseavgifter och tilläggsavgifter som RIKAB uppbär. Därvid skall dock gälla att medlen omedelbart skall placeras på räntebärande räkning hos riksgäldskontoret.

RIKAB skall omedelbart till riksgäldskontoret överföra influtna avgiftsbelopp.

Riksgäldskontoret skall även fortsättningsvis på marknadsmässiga villkor tillhandahålla det rörelsekapital som rundradiorörelsen behöver. Det bör liksom nu ankomma på regeringen att för varje år fastställa ramen för upplåningen. SR skall fr. o. m. den 1 mars 1989 för statens räkning förvalta krediten. Televerkets möjligheter till upplåning hos riksgäldskontoret skall samtidigt upphöra och den aktuella skulden avföras från verket.

Sveriges Radio AB:s förslag: SR bör i fortsättningen inneha det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen inkl. förvaltningen av influtna avgiftsmedel. SR:s uppgift bör vara att utöva detta ansvar så att bästa möjliga utfall uppnås för rundradiorörelsen. Bl. a. bör räntemässig bevakning av intäkterna ske dagligen i stället för som nu med långa tidsintervall.

SR anser att staten bör reglera hur samordningsansvaret skall fullgöras och förordar att statsmakterna formellt fastställer dels att SR innehar samordningsansvaret, dels vad ansvaret inbegriper. Enligt SR bör i detta ingå bl. a. att på kort och lång sikt göra bedömningar av rundradiorörelsens kostnads- och intäktsutveckling och av mottagaravgifternas storlek.

Rundradiorörelsens medel bör enligt SR förvaltas i enlighet med förvaltningsbestämmelser, vilka upprättas av företagets styrelse och fastställs av regeringen. Bestämmelserna bör ange bl. a. grunderna och sättet för hur likvida medel skall placeras.

SR anser att begreppet fond i rundradiosammanhang bör avskaffas. I stället bör benämningen rundradiorörelsens resultatkonto användas.

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak SR:s förslag. Kammarkollegiet understryker vikten av att hanteringen av avgiftsintäkterna sköts så rationellt som möjligt och att förräntningen helt tillgodoförs rundradiorörelsen.

Skälen för mitt förslag: TV-avgifterna utgör tillsammans med påminnelseavgifter och tilläggsavgifter offentliga medel av betydande omfattning. Hur medlen skall förvaltas utgör därför en viktig fråga.

När det gäller *placeringen* av medlen är det av stor betydelse att en god avkastning uppnås men det är också mycket viktigt att medlen placeras på ett sätt som ger god säkerhet. Mot denna bakgrund har jag funnit att den gynnsammaste lösningen är att medlen placeras hos ett statligt organ, riksgäldskontoret. Kontoret ansvarar för statens upplåning men tar också emot medel för inlåning. I och med att kontoret därvid kan erbjuda marknadsmässiga villkor säkerställs en god avkastning.

Mitt förslag rörande medelsplaceringen innebär att influtna avgiftsmedel skall placeras på räntebärande räkning hos riksgäldskontoret. Räntan bör vara marknadsmässig, dvs. SR bör erbjudas lika fördelaktiga villkor vid olika placeringsalternativ som de statliga affärsverken. På grund av att medlen skall placeras hos riksgäldskontoret bör RIKAB i lag åläggas att omedelbart till kontoret överföra de avgiftsbelopp som bolaget uppbär.

Riksgäldskontorets uppgift i detta sammanhang liknar en banks hos vilken medel kan sättas in på olika konton. Uppgiften att svara för hur avgiftsmedlen förvaltas, dvs. att med hänsyn till det behov av likviditet som rundradiorörelsen har välja mellan de olika placeringsalternativ som riksgäldskontoret erbjuder, bör ligga på den part i rundradiorörelsen som utövar det finansiella samordningsansvaret.

Sveriges Radio-koncernen är den part i rundradiorörelsen som disponerar merparten av avgiftsmedlen. Koncernen har därför också ett särskilt intresse av att det finansiella samordningsansvaret utövas på bästa och effektivaste sätt. Att anförtro SR detta ansvar, inkl. uppgiften att svara för medelsförvaltningen, har jag därför funnit vara den mest ändamålsenliga lösningen. SR:s eget intresse för uppgiften, såsom det dokumenterats i företagets skrivelse i denna fråga, har ytterligare stärkt min uppfattning i detta avseende.

I anslutning till vad jag nu har sagt vill jag nämna att begreppet fond inte längre bör användas som benämning på överskjutande avgiftsmedel, dvs. överskott i rundradiorörelsen. Begreppet har inte här samma innebörd som hos andra av staten bildade fonder av stiftelsekaraktär, som byggs upp av avgifter, utan syftar endast på en post med resultatutjämningsfunktion. Jag ämnar därför i fortsättningen använda benämningen rundradiorörelsens resultatkonto eller helt enkelt rundradiokontot.

Mitt förslag rörande medelsförvaltningen innebär således att de avgiftsmedel som RIKAB uppbär omedelbart skall placeras på räntebärande räkning hos riksgäldskontoret och att SR skall ha ansvaret för att medlen förräntas på bästa möjliga sätt. Detsamma gäller *de medel som televerket uppbär* under övergångsperioden den 1 mars – den 31 december 1989. De bör utan onödigt dröjsmål föras över till kontot hos riksgäldskontoret.

Televerkets eventuella behållning i fråga om avgiftsmedel vid utgången av februari 1989 bör snarast därefter föras över till rundradiokontot. Detsamma gäller de intäkter som televerket senare får som en följd av att gamla fordringar avseende mottagaravgifter drivs in. I det sammanhanget kan det – som *lagrådet* påpekat – vara värt att nämna att fordringar på mottagaravgift enligt gällande avgiftslag har ansetts vara underkastade treårspreskription, när innehavaren av mottagaren är en privatperson (högsta domstolens beslut den 19 oktober 1988, nr SÖ 584).

Jag avser att senare återkomma till regeringen i dessa frågor.

Jag övergår nu till frågan om den *upplåning* som behövs när det inte finns någon behållning på rundradiorörelsens resultatkonto, dvs. när de intäkter TV-avgifterna ger inte förslår till de av riksdagen beslutade medelsanvisningarna till rundradiorörelsens parter och när det därför uppkommer ett underskott.

Som en följd av riksdagens beslut våren 1987 (prop. 1986/87: 109 bil. 6,

KrU 19, rskr. 184) fick televerket fr. o. m. den 1 juni 1987 möjlighet att hos riksgäldskontoret utnyttja en rörlig kredit för rundradiorörelsens behov till ett belopp av högst 80 milj. kr. Sedan denna ram för upplåningen visat sig vara för snäv, har televerket genom ett regeringsbeslut nyligen fått möjlighet att fr. o. m. den 1 oktober 1988 disponera en kredit om högst 200 milj. kr. hos riksgäldskontoret.

Enligt min mening bör riksgäldskontoret även fortsättningsvis svara för upplåningen för rundradiorörelsens behov, på samma sätt som kontoret gör på marknadsmässiga villkor för de statliga affärsverken. En kredit bör fr. o. m. den 1 mars 1989 för statens räkning förvaltas av SR enligt bestämmelser som regeringen meddelar. Televerkets möjligheter till upplåning hos riksgäldskontoret för rundradiorörelsens behov bör samtidigt upphöra. Den skuld verket har till riksgäldskontoret bör avföras från televerket genom att den nya krediten tas i anspråk.

Det bör som hittills ankomma på regeringen att fastställa ramen för upplåningen hos riksgäldskontoret med beaktande av det aktuella lånebehovet.

Mina förslag om medelsförvaltning och upplåning innebär att SR som en viktig del av sitt samordnings- och förvaltningsansvar får svara för rundradiorörelsens *likviditetsplanering*. En annan viktig del av detta gäller *utbetalningarna från rundradiokontot*, dvs. att svara för att dessa stämmer överens med riksdagens medelsanvisningar och med de utbetalnings- och kompensationsregler som riksdag och regering beslutat om. Ansvaret bör dock inte innefatta utbetalningarna till radionämnden, som är en statlig myndighet. Jag avser att senare återkomma till regeringen även i den frågan.

Också uppgiften att *redovisa medelsförvaltningen* bör enligt min mening anses ingå i det förvaltningsansvar som jag anser att SR bör ha. Radionämnden och riksgäldskontoret samt övergångsvis även televerket bör lämna SR det underlag som behövs för redovisningen. Jag ämnar senare återkomma till regeringen därom.

I detta sammanhang vill jag påpeka att också upplåningsverksamheten givetvis behöver redovisas.

Som jag tidigare har nämnt har i dag ingen part i rundradiorörelsen något uttryckligt ansvar för att det görs *bedömningar av rundradiorörelsens samlade kostnads- och intäktsutveckling och av hur stort avgiftsuttaget bör vara på kort och lång sikt*. I ett finansiellt samordningsansvar för rundradiorörelsen bör även denna uppgift ingå. SR bör alltså svara för dessa bedömningar.

Som jag har nämnt i inledningen till den allmänna motiveringen (avsnitt 5.1) bör staten sluta ett särskilt *avtal* med SR om det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen.

Televerket har anvisats avgiftsmedel för att täcka *kostnaderna för avgiftsuppbörd och avgiftskontroll* t. o. m. utgången av år 1989. Som en följd av att RIKAB under år 1989 kommer att börja överta dessa uppgifter från televerket samt mina förslag i denna proposition behöver RIKAB få tillgång till en del av dessa medel.

Regeringen, eller efter beslut av regeringen televerket, bör därför be-

myndigas att till SR för RIKAB:s räkning utbetala avgiftsmedel som anvisats televerket för avgiftsuppbörd och avgiftskontroll.

När det gäller RIKAB:s behov av verksamhetsmedel under år 1990 har SR nyligen avgett en anslagsframställning. De förslag från min sida som denna föranleder ämnar jag lägga fram för regeringen vid min anmälan till budgetpropositionen 1989.

Avslutningsvis vill jag nämna att RIKAB:s behov av *medel för återbetalning av TV-avgiftsbelopp* bör kunna tillgodoses genom att SR för RIKAB:s räkning från rundradiorörelsens resultatkonto lyfter de belopp som behövs.

5.8.4 Revision av Radiotjänst i Kiruna AB

Mitt förslag: Riksrevisionsverket ges rätt att granska verksamheten i RIKAB. Bolaget åläggs uppgiftsskyldighet gentemot verket.

Sveriges Radio AB har inte lagt fram något förslag i denna fråga.

Remissinstanserna: Riksrevisionsverket framhåller i sitt yttrande över SR:s skrivelse om samordningsansvaret för rundradiorörelsen att om verket skall granska avgiftsuppbörden och avgiftskontrollen kräver det lagstöd.

Skälen för mitt förslag: RIKAB:s uppgifter kommer att innefatta myndighetsutövning. Riksrevisionsverket bör därför få bedriva förvaltningsrevision av bolaget. Mitt förslag förutsätter en ändring i lagen (1987: 519) om riksrevisionsverkets granskning av statliga bolag och stiftelser. Ett förslag till lag till sådan ändring har upprättats inom utbildningsdepartementet.

5.8.5 Övergången till det nya avgiftssystemet

Mitt förslag: Övergången till det nya betalningssystemet sker successivt under perioden den 1 mars – den 31 december 1989. De nya bestämmelserna skall tillämpas för de avgiftsskyldiga efter hand som de har förts över från televerkets administration till RIKAB. För mottagaravgifter som uppbärs av televerket fortsätter i huvudsak äldre bestämmelser att gälla.

Anmälan av innehav av TV-mottagare skall fr. o. m. den 1 mars 1989 göras till RIKAB.

Såvitt gäller TV-mottagare som innehas i hotell- och pensionatsrörelser fortsätter äldre regler att tillämpas t. o. m. utgången av år 1989.

Skälen för mitt förslag: Byte av huvudman för ett uppbördssystem som berör så många avgiftsbetalare som systemet med TV-avgifter kan naturligtvis inte ske från en dag till nästa. Under en övergångstid måste därför

både televerket och den nye uppbördshuvudmannen, dvs. RIKAB, ansvarar för att avgifter uppbärs.

I avsnitt 4.1 har nämnts att det är meningen att RIKAB under år 1989 skall överta avgiftsuppbörden i tre etapper. Bolaget skall börja i mars med de fyra nordligaste telcområdena, fortsätta i september med landets östra delar och avsluta strax före årsskiftet 1989/90 genom att ta över uppbörden i södra och västra Sverige. Ett övertagande i ett visst område kommer att innebära att bolaget övertar uppbörden för de redan avgiftsskyldiga i alla avgiftsbetalargrupper, alltså förutom hushåll exempelvis sjukhus, hotell, restauranger och andra privata företag.

Som jag nämnt tidigare fastställs enligt nuvarande avgiftslag mottagaravgiften per kalenderkvartal. Jag har också nämnt att televerket bestämmer olika förfallodagar för samma räkningsperiod och att av detta följer bl. a. att avgiften delvis betalas i förskott. De avgiftsskyldiga i norra Sverige kommer därför genomgående att betala till televerket för första kalenderkvartalet 1989. Vidare kommer de avgiftsskyldiga i landets östra samt södra och västra delar att betala till televerket för tiden t. o. m. tredje resp. fjärde kalenderkvartalet 1989. För tiden efter 1989 års utgång kommer däremot inte televerket att ha anledning att ta betalt av någon. På grund av vad jag nu sagt anförde jag i lagrådsremissen att nuvarande avgiftslag borde upphöra att gälla vid 1989 års utgång.

Lagrådet förordar ett tidigare upphörande av lagen. Jag kommer att behandla lagrådets synpunkter närmare i specialmotiveringen (punkten 2 i övergångsbestämmelserna till lagen om TV-avgift). Jag vill dock förutskicka att jag står fast vid att det är en lämpligare lösning att låta nuvarande avgiftslag gälla generellt ända till 1989 års utgång.

Genom att vissa TV-innehavare får betala till televerket under hela år 1989 kommer till och med detta års utgång både televerket och RIKAB att vara involverade i avgiftsuppbörden. För att RIKAB:s övertagande av denna skall kunna börja i mars 1989, måste övergångstiden börja löpa senast den 1 i denna månad.

På grund av att RIKAB skall överta avgiftsuppbörden successivt fordras det en tämligen ingående reglering av vad som bör gälla under övergångstiden. I det följande skall jag behandla några av de principer som denna reglering bör bygga på.

Den första frågan gäller vilka bestämmelser RIKAB skall tillämpa, de nya reglerna eller dem som finns i nuvarande avgiftslag. Jag anser att bolaget skall tillämpa de nya reglerna redan från början. Det avgörande skälet för detta är att den nuvarande avgiftslagen inte försetts med några motivuttalanden för att underlätta tolkningen av bestämmelserna. Om RIKAB hade att tillämpa denna lag, skulle resultatet kunna bli att bolaget och de avgiftsskyldiga drogs in i helt onödiga tvister. RIKAB bör därför hela tiden tillämpa de nya bestämmelserna, vilka följaktligen bör träda i kraft den 1 mars 1989. I princip bör å andra sidan inte televerket tillämpa de nya bestämmelserna; det är bättre att televerket, som snart kommer att ha kopplats bort från avgiftsuppbörden, fortsätter att tillämpa de regler som man är van vid.

Från principen att televerket endast skall tillämpa de gamla bestämmel-

serna bör det göras tre undantag. Det första innebär att samtliga avgiftsskyldiga skall betala avgift som för en färg-TV. De två andra motiveras av att det inte finns någon anledning att televerket i fortsättningen tar ut TV-avgift för satellittuners och för plomberade TV-mottagare utanför bostadssektorn, när RIKAB inte skall göra detta (se avsnitten 5.4.1 och 5.4.2).

Med här angivna reservationer är således min inställning att både de gamla och de nya reglerna bör gälla under övergångstiden, de gamla för televerket och de nya för RIKAB.

Med detta går jag över till nästa fråga, nämligen vilken metod som bör användas för att en viss avgiftsskyldig skall bli underkastad de nya reglerna.

Denna fråga har ingen relevans för de nya TV-innehaven. För den som i början av nästa år inte är skyldig att betala mottagaravgift men som efter den 1 mars blir TV-innehavare, bör de nya reglerna bli omedelbart tillämpliga. Han bör alltså anmäla TV-innehavet till RIKAB och inte till televerket. Gällande avgiftslags regel om anmälningsskyldighet till televerket bör därför upphöra att gälla från och med den 1 mars 1989.

Flertalet TV-innehavare kommer emellertid att få betala till RIKAB efter att tidigare ha varit skyldiga att betala till televerket. När det gäller dessa innehavare uttalade jag i lagrådsremissen att bolagets successiva övertagande av avgiftsuppbörden måste få till följd att en avgiftsskyldig blir underkastad de nya bestämmelserna först genom att bolaget bestämt avgiftsperioder för honom.

Som jag nämnt i avsnitt 5.7.1 delar jag *lagrådets* uppfattning att det är en naturlig ordning att RIKAB i ett sammanhang dels beslutar att en person är avgiftsskyldig, dels fastställer de avgiftsperioder som skall gälla för personen i fråga. Först genom det momentet kan alltså den avgiftsskyldige anses ha förts över från televerket till RIKAB:s administration.

I vissa avseenden innebär de nya bestämmelserna materiella förändringar. En av dessa, som skärper avgiftsskyldigheten, motiverar en särskild övergångsbestämmelse för att det skall kunna godtas att en viss avgiftsskyldig blir underkastad de nya reglerna genom ett beslut av RIKAB. Vad jag åsyftar är innehav av sådana TV-mottagare som är avsedda att användas av tillfälliga gäster i en viss hotell- eller pensionatsrörelse. Enligt gällande lag omfattar avgiften för en sådan mottagare alla mottagare i rörelsen. Mitt förslag i avsnitt 5.5.3 innebär emellertid att det i fortsättningen skall betalas avgift för var tionde mottagare. Om denna regel sattes i kraft redan den 1 mars 1989 skulle för hotellens vidkommande följden bli, att hotell i fråga om vilka televerket hade kvar uppbörden hänfördes under en gynnammare regel än de hotell som RIKAB hade övertagit uppbörden för. Det bör inte införas en reglering som på detta sätt diskriminerar mellan olika hotell. För hotelLEN bör därför principen att en avgift täcker ett obegränsat antal mottagare ha fortsatt giltighet till och med utgången av år 1989, dvs. fram till dess att hela avgiftsuppbörden har förts över till RIKAB.

Avslutningsvis vill jag något beröra den s. k. pejlingen, dvs. den särskilda avgiftskontrollen. Som jag nämnt i avsnitt 3.7 får televerket enligt nuvarande bestämmelser bedriva pejling till och med utgången av juni

1989. Televerket har i sin anslagsframställning för år 1990 föreslagit att verkets uppdrag att bedriva pejling förlängs till och med 1989 års utgång.

Jag delar televerkets uppfattning att verket bör få bedriva särskild avgiftskontroll ända till utgången av år 1989. Därmed kan televerket fortsätta att pejla i den utsträckning som behövs, innan RIKAB tar över verksamheten helt.

Jag avser att senare föreslå regeringen att giltighetstiden för förordningen (1980: 287) om försöksverksamhet med särskild kontroll av innehav av TV-mottagare förlängs till och med utgången av år 1989.

6 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu anfört har inom utbildningsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om TV-avgift,
2. lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare,
3. lag om ändring i radiolagen (1966: 755),
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100),
5. lag om ändring i lagen (1988: 836) om ändring i sekretesslagen (1980: 100),
6. lag om ändring i lagen (1987:519) om riksrevisionsverkets granskning av statliga aktiebolag och stiftelser.

Förslagen under p. 4 och 5 är upprättade efter samråd med chefen för justitiedepartementet och förslaget under p. 6 efter samråd med chefen för civildepartementet.

Förslagen har granskats av *lagrådet*.

7 Specialmotivering

7.1 Förslaget till lag om TV-avgift

Lagen behandlar det nya systemet för betalning av TV-avgifter. När det gäller lagens disposition har *lagrådets* synpunkter följts. Först behandlas därför reglerna om avgiftsskyldigheten (1–3 §§), bl. a. den praktiskt viktiga hushållsavgiftsregeln (2 § första stycket). Härfter följer i 4–6 §§ regler om undantag från avgiftsskyldigheten. Hur TV-avgiften skall betalas behandlas i 7 §. En regel om skyldighet att anmäla innehav av TV-mottagare finns i 8 §. Vidare finns det regler om bl. a. handläggningen av avgiftsärenden (14–16 §§) och om verkställighet (17 §). Det finns också regler som ger RIKAB rätt att bedriva särskild avgiftskontroll genom pejling (25–28 §§). Dessa avses ersätta nu gällande regler i förordningen (1980: 287) om försöksverksamhet med särskild avgiftskontroll av innehav av televisionsmottagare. Lagen avslutas med ett antal övergångsbestämmelser. Här regleras vad som skall gälla under tiden den 1 mars–den 31 december 1989, under vilken tid RIKAB kommer att successivt från televerket överta avgiftsuppbörden.

1 §

Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift för mottagaren till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag.

I paragrafen fastslås principen att den som innehar en TV-mottagare är skyldig att betala TV-avgift till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag (RIKAB).

Vad en TV-mottagare är och vad som ligger i begreppet innehav i detta sammanhang har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitt 5.3.

I det remitterade förslaget gjordes det i 1 § andra stycket en hänvisning till bestämmelsen om när avgiftsskyldigheten upphör (7 § första stycket i det remitterade förslaget). Avsikten med detta var att redan från början göra klart att avgiftsskyldigheten inte har något absolut samband med att en TV-mottagare faktiskt innehas. I sammanhanget hänvisades också till rättsfallet NJA 1987 s. 916 om hur begreppet innehav i nuvarande avgiftslag har tolkats.

Enligt *lagrådets* mening är det onödigt att i paragrafen hänvisa till bestämmelsen om när avgiftsskyldigheten upphör.

På grund av vad lagrådet anfört görs det i lagtexten inte någon hänvisning till den berörda bestämmelsen (11 § första stycket i propositionens lagförslag).

2 §

För samtliga TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll betalas en enda TV-avgift.

En enda avgift betalas också för samtliga TV-mottagare som

1. finns på samma butiks- eller demonstrationsställe för mottagare, eller
2. finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård.

I denna paragraf regleras de fall där betalning av avgift för en TV-mottagare täcker innehav av ett obegränsat antal mottagare. Vad som föreskrivs i paragrafen har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitten 5.5.1 och 5.5.2.

I *första stycket* återfinns den s. k. hushållsavgiftsregeln. Kärnan i begreppet hushåll i detta sammanhang är, som anges i den allmänna motiveringen, bostaden. En bostad är vad som i vanligt språkbruk betecknas som en sådan, dvs. främst lägenheter, villor och fritidsbostäder. I bostadsbegreppet inbegrips också lägenheter i s. k. servicehus och liknande inrättningar, där människor bor varaktigt, väsentligen på samma självständiga sätt som i andra bostadslägenheter. Som bostäder bör däremot inte räknas exempelvis sjukhus, kriminalvårdsanstalter eller hotellrum. Inte heller bör som bostad räknas en lägenhet inom omsorgsvården för psykiskt utvecklingsstörda. Den bör anses utgöra en del av en vårdinrättning (se avsnitt 5.5.2).

När det gäller att bestämma om en person skall anses tillhöra ett visst hushåll eller inte utgör mantalsskrivningsadressen ett viktigt faktum. Om undantagsvis sambor har olika mantalsskrivningsadresser men det står

Bestämmelserna i *andra stycket* gäller TV-handlares och vårdinrättningsars TV-innehav. Även här är det motiverat att en enda TV-avgift under de närmare villkor som anges omfattar ett obegränsat antal mottagare.

I *punkt 1* regleras avgiftsskyldigheten för radio- och TV-handeln. Regeln innebär att en avgift täcker alla mottagare som finns på samma butiks- eller demonstrationsställe för TV-mottagare.

En särskild fråga om vad som skall anses som ett butiks- eller demonstrationsställe för mottagare uppkommer när det gäller varuhusens försäljning av TV-mottagare. Eftersom det i ett sådant även säljs många andra artiklar än TV-apparater är det inte naturligt att betrakta hela varuhuset som ett och samma butiksställe i avgiftslagens mening. I stället bör som ett butiksställe anses varuhusets särskilda radio- och TV-avdelning. Alla mottagare på denna får följaktligen innehas mot betalning av en avgift, medan övriga mottagare som kan finnas i varuhuset faller under regeln om gruppavgift (se 3 § och avsnitt 5.5.3).

3 §

För varje påbörjad grupp om tio TV-mottagare betalas en enda TV-avgift, om mottagarna

1. innehas av samma statliga myndighet, eller
2. innehas av samma avgiftsskyldig och används antingen
 - a) i hotell- eller pensionatsrörelse eller
 - b) annars i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål, dock inte lokaler som avses i 2 § andra stycket, eller
 - c) i fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik.

Detta är den s. k. gruppavgiftsregeln, som i den allmänna motiveringen behandlats i avsnitt 5.5.3. Hotellfallet anges särskilt av tydlighetsskäl. På det området har hittills gällt en annan reglering.

En förutsättning för tillämpning av regeln är som anges i den allmänna motiveringen att mottagarna innehas i anläggningar eller lokaler, som är avsedda för annat än bostadsändamål. Vad som menas med bostad har angetts i specialmotiveringen till 2 §. Syftet med att använda uttrycket "anläggningar eller lokaler" är att klargöra att skiljelinjen går mellan bostadssektorns TV-innehav och innehaven utanför denna. Skiljelinjen går där, inte mellan olika slag av lokaler som inte är bostäder och inte heller mellan exempelvis allmän plats och olika lokaler.

Mottagarna kan också finnas i fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik. Med fortskaffningsmedel avses alla typer av sådana, exempelvis långfärdsbussar, fartyg, flygplan och tåg.

Om en avgiftsskyldig både driver hotellrörelse, i vilken det finns TV-mottagare, och även har mottagare i lokaler av annat slag eller i fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik, får den avgiftsskyldige lägga samman alla dessa mottagare och betala en TV-avgift för var tionde mottagare.

4 §

Skyldigheten att betala TV-avgift omfattar inte sådana TV-mottagare som på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar.

Paragrafen, som inte har någon motsvarighet i nuvarande avgiftslag, har behandlats i den allmänna motiveringen (se avsnitt 5.4.1).

Begreppet rundradiosändning definieras i radiolagen (se avsnitt 3.2) och begreppets innebörd är densamma här. En markbunden rundradiosändning är en rundradiosändning som inte sker från satellit. En sådan sändning måste äga rum på någon av de frekvenser inom VHF- eller UHF-spektrumet som nämnts i avsnitt 5.3. En följd av bestämmelsen blir därför att exempelvis en satellittuner får innehas utan att TV-avgift behöver betalas.

5 §

Skyldigheten att betala TV-avgift omfattar inte heller TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

Inte heller denna paragraf har någon motsvarighet i gällande avgiftslag. Skälen för den har redovisats i avsnitt 5.4.2 i den allmänna motiveringen. Paragrafen kan leda till utvidgad avgiftsfrihet för TV-mottagare som finns i exempelvis kontor, restauranger, långfärdsbussar och tunnelbanestationer, dvs. någon annanstans än i en bostad.

Vad en bostad är har utvecklats i specialmotiveringen till 2 §. I specialmotiveringen till 3 § har angetts vad som menas med uttrycket "anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål". Där har också begreppet fortskaffningsmedel berörts.

6 §

TV-avgift betalas inte för TV-mottagare som

1. innehas av någon som är anställd vid en utländsk beskickning eller ett lönat konsulat, om det har beslutats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att avgift inte skall betalas för mottagaren,
2. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,
3. innehas på prov under högst 15 dagar, eller
4. är varaktigt undanställd eller obrukbar såvitt gäller tid efter det att förhållandet skriftligen har anmälts till bolaget av den avgiftsskyldige.

I fråga om denna paragraf är det de speciella omständigheterna kring själva innehavet av TV:n som faller i blickpunkten, inte apparaten som sådan. De olika fallen har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitt 5.4.3.

Också vad som menas med att inneha en TV-mottagare har tagits upp i

den allmänna motiveringen (se avsnitt 5.3). Som anges där är huvudprincipen, att den som utnyttjar en TV-mottagare skall anses inneha mottagaren.

Av de i paragrafen uppräknade fallen finns det endast anledning att tillägga något beträffande punkt 2 om TV-mottagare som förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfria.

Exempel på TV-mottagare som förts in i riket för tillfälligt bruk är sådana som utländska turister medför i husvagnar, husbilar eller båtar. Av 3 § kungörelsen (1966: 400) om rätt för resande m.fl. att införa varor tull- och avgiftsfritt framgår att TV-mottagare kan ingå i sådan reseutrustning för personligt bruk som får införas tull- och avgiftsfritt.

TV-avgiftens storlek m. m.

7 §

TV-avgiften är 984 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 246 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall TV-avgift betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Bestämmelserna i *första och andra styckena* har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitten 5.2 och 5.7.1.

Som anges i avsnitt 5.7.1 skall varje avgiftsperiod ha en längd av tre månader, dvs. den skall för att vara exakt omfatta lägst 89 och högst 92 dagar. Om t. ex. för en viss avgiftsskyldig den närmast förestående avgiftsperioden börjar den 29 januari, tar nästa period sin början den 29 april, nästa den 29 juli osv.

TV-avgiften skall betalas från det att någon blir innehavare av en TV-mottagare, dvs. även för tid som infaller före den första avgiftsperioden. Det är naturligt att den avgiftsskyldige betalar detta belopp samtidigt som han erlägger förskottsbetalning för den första perioden. I *tredje stycket* lämnas en direkt föreskrift om att betalningen skall ske på det sättet. Vid utformningen av bestämmelsen har *lagrådets* synpunkter beaktats.

Anmälan av innehav av TV-mottagare

8 §

Den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till bolaget.

Vad som föreskrivs i paragrafen har behandlats i avsnitt 5.6 i den allmänna motiveringen. Som anges där har *lagrådets* synpunkter beaktats vid utformningen av bestämmelsen.

9 §

När bolaget till följd anmälan eller på annat sätt får reda på att någon innehar en TV-mottagare skall bolaget, om avgiftsskyldighet följer med innehavet, fatta beslut om detta och samtidigt bestämma vilka avgiftsperioder som skall gälla för den avgiftsskyldige. Bolaget skall skriftligen underätta den avgiftsskyldige om beslutet.

Vad som föreskrivs i paragrafen har behandlats i avsnitt 5.7.1 i den allmänna motiveringen. Paragrafen har utformats i huvudsaklig överensstämmelse med *lagrådets* förslag.

10 §

I god tid före varje avgiftsperiod skall bolaget sända ut en avi till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala avgiften för perioden. Avi som avser den första avgiftsperioden skall också innehålla en uppmaning att betala avgift för innehavstiden dessförinnan.

I *första meningen* föreskrivs att RIKAB i god tid före varje avgiftsperiod skall sända ut en avi till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala avgiftsposten för perioden. Kravet på utsändning i god tid får anses vara uppfyllt om avin skickas ca tre veckor före förfallodagen.

Andra meningen har utformats enligt *lagrådets* förslag.

När avgiftsskyldigheten upphör

11 §

TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige skriftligen har anmält hos bolaget att hans innehav av TV-mottagaren har upphört.

Avgift som avser tid efter det att en sådan anmälan har kommit in till bolaget skall betalas tillbaka till den avgiftsskyldige. Om beloppet är lägre än 100 kronor, betalas det dock inte tillbaka.

Såsom har behandlats i avsnitt 5.6 i den allmänna motiveringen upphör inte skyldigheten att betala TV-avgift automatiskt därför att innehavet av mottagaren upphör. Det fordras en skriftlig anmälan om att innehavet har upphört. I *första stycket* föreskrivs i enlighet härmed att TV-avgift skall betalas till dess att skriftlig avanmälan har skett.

Det kan inte anses att en avgiftsskyldig gjort avanmälan, om denna inte kommit fram till RIKAB. Det är alltså den avgiftsskyldige som står risken för att en anmälan inte kommer fram. Det kan leda till att bolaget vid utebliven betalning sänder ut en betalningspåminnelse med krav på påminnelseavgift.

Den som har betalat för tid efter det att en skriftlig avanmälan kommit in till RIKAB, bör ha rätt att få tillbaka den delen av avgiften. I *andra stycket* finns en uttrycklig föreskrift om detta. Om även mycket små belopp behövde betalas tillbaka, skulle dock RIKAB kunna få administrativa problem. Lägre belopp än 100 kr återbetalas därför inte.

12 §

Om en TV-avgift inte betalas inom föreskriven tid, skall bolaget sända en påminnelse till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala inom den tid som bolaget bestämmer. För påminnelsen skall den avgiftsskyldige inom samma tid betala en påminnelseavgift med belopp som regeringen föreskriver.

Bestämmelserna i denna paragraf har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitt 5.7.2.

Tilläggsavgift**13 §**

Om en TV-avgift inte betalas inom den tid som har satts ut i påminnelsen, skall den avgiftsskyldige också betala en tilläggsavgift inom den tid som bolaget bestämmer. Tilläggsavgiften är 40 procent av avgiftsposten för perioden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Vad som föreskrivs i paragrafen har behandlats i avsnitt 5.7.2 i den allmänna motiveringen.

Tilläggsavgiften är alltid 40 procent av avgiftsposten för perioden, dvs. det belopp som anges i 7 § första stycket andra meningen.

Handläggning av ärenden**14 §**

Förvaltningslagen (1986: 223) skall tillämpas när bolaget handlägger ärenden enligt denna lag.

Paragrafen innebär att förvaltningslagen (1986: 223) skall tillämpas vid handläggningen hos RIKAB av ärenden om TV-avgifter, påminnelseavgifter eller tilläggsavgifter. Skälen för detta har angetts i avsnitt 5.7.3 i den allmänna motiveringen.

Vid tillämpningen av förvaltningslagen hos bolaget skall vad som föreskrivs i lagen om myndighet i stället gälla för bolaget.

Om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen, gäller den bestämmelsen (3 § förvaltningslagen). Det innebär i det nu aktuella sammanhanget bl.a. att reglerna i 8 kap. 9 § aktiebolagslagen (1975: 1385) om omröstning i en bolagsstyrelse skall tillämpas i stället för omröstningsregeln i 18 § förvaltningslagen, om bolagets styrelse fattar beslut i ett avgiftsärende. Däremot blir jävsregeln i 8 kap. 10 § aktiebolagen inte tillämplig i avgiftsärenden eftersom den regeln endast tar sikte på jäv i avtalsförhållanden o.d. I avgiftsärenden gäller därför jävsreglerna i 11 och 12 §§ förvaltningslagen.

15 §

Bolaget skall ompröva beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter enligt denna lag, om den som beslutet rör begär det eller skäl annars föreligger. Om en begäran om omprövning har kommit in till bolaget mer än fyra veckor efter den dag då avgiften senast skulle ha betalats, skall bolaget ändra sitt beslut endast om det är uppenbart oriktigt. En begäran om omprövning fritar inte från skyldighet att betala ett avgiftsbelopp som har förfallit till betalning.

Vad som föreskrivs i första stycket skall anges i beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter.

Den särskilda regeln om omprövning av beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter har behandlats i avsnitt 5.7.3 i den allmänna motiveringen.

Enligt *första stycket* skall RIKAB ompröva ett beslut som gäller avgiftsskyldighet eller påförande av en avgift om den som beslutet rör begär det eller skäl annars föreligger. En begäran om omprövning bör i första hand vara skriftlig, men även en muntlig begäran bör i vissa fall kunna godtas (jfr prop. 1985/86: 80 s. 26).

Bestämmelsen ersätter 27 § förvaltningslagen (1986: 223) till den del en begäran om omprövning gäller själva avgiftsskyldigheten eller påförandet av en avgift. Är det fråga om överklagande av ett sådant omprövningsbeslut finns också i avgiftslagen en reglering som ersätter 27 § förvaltningslagen (se 21 § andra stycket). I fråga om beslut av RIKAB som inte gäller avgiftsskyldighet eller påförande av avgifter gäller däremot förvaltningslagens regler om omprövning.

RIKAB har att pröva en begäran om omprövning mot bakgrund av reglerna om avgiftsskyldighet i 1–7 och 9–13 §§. Ett beslut skall givetvis upphävas till den del den inte är lagligen grundat. Betald avgift skall betalas tillbaka till den del beslutet har upphävts (jfr 16 §).

Det har inte ställts upp någon frist inom vilken en begäran om omprövning skall göras. Omprövning kan alltså begäras när som helst sedan ett beslut meddelats.

I lagrådsremissen föreslogs, för det fall att en begäran om omprövning kommit in mer än fyra veckor efter det att betalning skett, att bolaget skulle vara skyldigt att ändra sitt beslut bara om det var uppenbart oriktigt. *Lagrådet* har föreslagit att man för att få mera stadga i regeln skall räkna fyraveckorsfristen från den dag då avgiften senast skulle ha betalats. Jag har ingen erinran mot detta. I enlighet med detta föreskrivs i en särskild regel i första stycket att RIKAB, om en begäran om omprövning har kommit in till bolaget mer än fyra veckor efter den dag då avgiften senast skulle ha betalats, skall ändra sitt beslut endast om det är uppenbart oriktigt.

Regeln om omprövning inom fyra veckorsfristen är förmånligare för den enskilde än föreskriften i 27 § förvaltningslagen om omprövning av beslut, enligt vilken ändring alltid förutsätter att beslutet är uppenbart oriktigt. Den förmånligare regeln motiveras även av det processekonomiska intres-

set att ett ifrågasatt beslut blir föremål för en förutsättningslös prövning hos bolaget innan överprövning kan begäras hos domstol. Genom att denna förbehållslösa rätt till omprövning begränsas till fall då en begäran om omprövning har framställts inom viss tid får bolaget möjlighet att väsentligen koncentrera arbetet i omprövningsärendena till beslut som är relativt färskt och där möjligheterna att nå fram till ett sakligt riktigt resultat är goda.

Som *lagrådet* uttalat finns det inte något principiellt hinder mot att bolaget, självmant eller på begäran av den berörde, gör en förnyad omprövning av ett redan omprövat beslut. Den nyss berörda fyraveckorsregeln kan emellertid bli tillämplig i ett sådant fall.

Paragrafens *andra stycke* innehåller en regel om att vad som föreskrivs i första stycket skall anges i beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter. På det sättet informeras alltså TV-innehavaren om sina möjligheter att få omprövning till stånd.

Återbetalning av avgifter

16 §

Överstiger en inbetalad avgift vad som skall erläggas enligt beslut som har vunnit laga kraft, skall överskjutande belopp betalas tillbaka.

Paragrafen slår fast principen att ett lagakraftvunnet beslut, som bestämmer avgiftsskyldigheten till ett lägre belopp än vad som har betalats in, skall leda till återbetalning av det överskjutande beloppet.

Ett lagakraftvunnet beslut är i detta sammanhang ett beslut som meddelats efter begäran om omprövning enligt 15 §. Jfr. specialmotiveringen till 21 §.

Verkställighet

17 §

Bolagets beslut om påförande av avgifter enligt denna lag skall anses som beslut av förvaltningsmyndighet och får verkställas, om avgiften är obetald och förfallen till betalning. Verkställighet får ske även om beslutet har begärts omprövat eller omprövningsbeslutet har blivit överklagat. Avser beslutet TV-avgift, krävs dock att bolaget har sänt en påminnelse enligt 12 §.

Uttagande av avgift handläggs hos kronofogdemyndigheten som allmänt mål. Restavgift enligt uppbördslagen (1953: 272) utgår inte.

Bestämmelserna i paragrafen har behandlats i avsnitt 5.7.4 i den allmänna motiveringen. Paragrafen har utformats i huvudsaklig överensstämmelse med *lagrådets* förslag.

Reglerna i *första stycket* innebär att RIKAB:s beslut om påförande av avgifter blir direkt verkställbara. Självklart får dock direkt verkställighet ske bara om RIKAB har beslutat att TV-innehavaren i fråga är avgiftsskyldig och underrättat honom om detta (jfr 9 § andra meningen). Givetvis

skall det också röra sig om avgifter som är obetalda och förfallna till betalning. En förutsättning för att verkställighet skall få ske är även att bolaget har sänt ut en betalningspåminnelse enligt 12 §. Denna förutsättning gäller dock självfallet endast vid indrivning av själva TV-avgiften; vid indrivning av påminnelseavgift och tilläggsavgift krävs ingen påminnelse.

Avgiftsbeloppet blir direkt exigibelt så snart den frist som anges i påminnelsen har löpt ut. Det gäller även om avgiften har begärts omprövad enligt 15 §. I normalfallet bör bolaget självfallet överlämna ärendet till kronofogdemyndigheten först sedan alla möjligheter till frivillig betalning har tömts ut.

Av paragrafens *andra stycke* framgår att uttagande av en avgift hos kronofogdemyndigheten skall handläggas som allmänt mål. Enligt 64 § uppbördslagen (1953:272) skall en sådan statens fordran som får utmätas utan föregående dom drivas in i samma ordning som skatt och dessutom skall restavgift utgå. I avgiftslagen finns särskilda bestämmelser om påminnelseavgift och tilläggsavgift vid betalningsförsummelse. Med dessa avgifter finns inte något behov av restavgiftssystemet. I stycket föreskrivs därför att restavgift inte skall utgå.

Bevakning och eftergift av fordringar

18 §

Bolaget skall bevaka fordringar på avgifter enligt denna lag

Bolaget får medge skäligt betalningsanstånd under högst ett år från förfallodagen.

Bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitt 5.7.5.

19 §

Bolaget får avbryta indrivningen av en fordran på avgift, om ingen eller ringa möjlighet finns att få betalt för den. Detsamma gäller om indrivning skulle vålla mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt. Bolaget får överenskomma med kronofogdemyndigheten om redovisning av indrivningsuppdraget.

Bakgrunden till föreskrifterna i *första och andra meningarna* har behandlats i avsnitt 5.7.5 i den allmänna motiveringen. Som angetts där medför ett beslut om att avbryta indrivningen inte någon ändring i gäldenärens betalningsskyldighet. Om RIKAB avbryter indrivningen, har bolaget dock i princip inte anledning att vidta några åtgärder för fordringens bevakning och indrivning. Sådana åtgärder har bolaget anledning att vidta endast om det finns anledning anta att det går att få betalt för fordringen utan mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt.

När RIKAB avbryter indrivningen av en fordran är det naturligt att bolaget avför fordringen ur sina räkenskaper, så som brukar ske vid sanering av konton för osäkra fordringar.

Bemyndigandet i *tredje meningen* gör det möjligt för RIKAB att t.ex. avtala med kronofogdemyndigheten att indrivningsuppdrag får ligga kvar hos myndigheten längre än som annars skulle vara fallet med hänsyn till normalreglerna i 38 § uppbördsförordningen (1967: 626).

20 §

Bolaget får besluta om ackord rörande en fordran på avgift enligt denna lag.

Om det på grund av den avgiftsskyldiges sjukdom eller av någon annan anledning är uppenbart oskäligt att kräva betalning för en avgift, får bolaget efterge fordringen helt eller delvis.

De frågor som regleras i denna paragraf har behandlats i avsnitt 5.7.5 i den allmänna motiveringen.

RIKAB:s beslut enligt denna paragraf är inte ett beslut om påförande av avgift. Om bolaget t.ex. efterger en fordran delvis, påförs inte därigenom TV-innehavaren någon ny avgift. Beslut av bolaget enligt denna paragraf kan därför inte omprövas enligt 15 § utan endast enligt 27 § förvaltningslagen. Sådana omprövningsbeslut kan inte överklagas (se specialmotiveringen till 21 §).

Överklagande

21 §

Bolagets beslut i ärenden om omprövning enligt 15 § får överklagas hos kammarrätten. I övrigt får bolagets beslut inte överklagas.

Även om ett beslut enligt första stycket första meningen överklagas, skall bolaget ändra beslutet, om det är uppenbart oriktigt. Denna skyldighet gäller dock inte, om klaganden begär att beslutet tills vidare inte skall gälla eller om bolaget har överlämnat handlingarna i ärendet till kammarrätten.

Paragrafen behandlar rätten att överklaga bolagets beslut. En sådan rätt finns när det gäller beslut i ärenden om omprövning enligt 15 § men inte i övrigt.

Vad som föreskrivs i *första stycket* innebär t.ex. att det inte går att klaga över ett beslut av RIKAB att avvisa ett överklagande av ett omprövningsbeslut därför att det har kommit in för sent. Det kan inte anses processekonomiskt försvarbart att medge den sortens överklaganden när huvudfrågan för en avgiftsskyldig, nämligen att avgift påförts, i allmänhet inte rör större belopp än en fjärdedels årsavgift.

RIKAB:s ställningstagande till en begäran om omprövning enligt 15 § sker genom ett beslut, innehållande motivering och fullföljdshänvisning (jfr 20 och 21 §§ förvaltningslagen). Beslutet får överklagas hos kammarrätten enligt vad som föreskrivs i denna paragraf. Behörig domstol är som anges i den allmänna motiveringen i avsnitt 5.7.3 kammarrätten i Sundsvall.

I 15 § första stycket anges att en begäran om omprövning inte fritar från skyldighet att betala ett avgiftsbelopp som har förfallit till betalning. I

konsekvens med detta fritar inte heller ett överklagande av omprövningsbeslutet från betalningsskyldighet.

Prop. 1988/89: 18

I fråga om förfarandet vid överklagande gäller bestämmelserna i 23–25 §§ förvaltningslagen. Bestämmelserna innebär bl. a. att skrivelsen med överklagandet skall ges in till RIKAB, som också prövar om skrivelsen har kommit in i rätt tid, dvs. inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Enligt *lagrådets* åsikt är det en fördel om bolagets skyldighet att ompröva beslut som rör avgiftsskyldighet eller påförande av avgifter uttömmande regleras i den nya lagen. På grund av detta föreskrivs i *andra stycket* att även om ett beslut enligt första stycket första meningen överklagas, skall bolaget ändra beslutet, om det är uppenbart oriktigt. Denna regel och vad som i övrigt föreskrivs i stycket har hämtats från 27 § förvaltningslagen som RIKAB därför inte alls behöver tillämpa när ett ärende gäller beslut om avgiftsskyldighet eller påförande av avgift. Om bolaget inte avvisar ett överklagande såsom för sent inkommet och inte heller ändrar beslutet så som klaganden begär, skall bolaget överlämna ärendet till kammarrätten för handläggning.

Straff

22 §

Den som bryter mot 8 § döms till böter.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 5.6 i den allmänna motiveringen.

Ändring av TV-avgiftens storlek

23 §

Skall TV-avgiften på grund av ändring i denna lag utgå med annat belopp än tidigare, skall avgiftsposten för en period som löper vid ändringens ikraftträdande beräknas enligt den tidigare TV-avgiften för tiden före ikraftträdandet och enligt den senare avgiften för tiden efter ikraftträdandet. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Bolaget skall inte ändra TV-avgiften enligt första stycket, om den avgiftsskyldige före avgiftsperiodens utgång skriftligen har anmält att hans innehav av TV-mottagaren har upphört.

I avsnitt 5.7.1 har redogjorts för systemet med att TV-avgiften betalas i förskott för tremånadersperioder och att RIKAB lägger ut perioderna för de avgiftsskyldiga. En följd av detta är att de allra flesta kommer att ha en avgiftsperiod som infaller på båda sidor om dagen för ikraftträdandet av en ändring av TV-avgiften. Förevarande paragraf innehåller särskilda regler om vad de avgiftsskyldiga skall betala i denna situation.

Enligt bestämmelsen i *första stycket* skall avgiftsposten för en period som löper vid ändringens ikraftträdande beräknas enligt den tidigare TV-avgiften för tiden före ikraftträdandet och enligt den senare avgiften för tiden efter ikraftträdandet.

TV-avgiften kan ändras vid exempelvis ett budgetårsskifte, dvs. per den 1 juli. Antag att avgiften för en tremånadersperiod dessförinnan motsvarar nuvarande kvartalsavgift för en färg-TV, 246 kr., och att avgiften för en tremånadersperiod efter ändringens ikraftträdande är 20 kr. högre eller 266 kr. Antag vidare att en viss avgiftsskyldig har avgiftsperioden den 15 maj—den 14 augusti, dvs. en period som till hälften infaller före och till hälften efter ändringens ikraftträdande. För denna avgiftsperiod skall den avgiftsskyldige senast den 14 maj betala 246 kr. På grund av avgiftshöjningen uppgår dock hans egentliga betalningsskyldighet till $\frac{246}{2} + \frac{266}{2} = 256$ kr., dvs. 10 kr. mer än vad han har betalat. Dessa 10

kr. bör den avgiftsskyldige påföras i samband med att avgiften för någon av de efterföljande avgiftsperioderna påförs. Vid det betalningstillfället uppgår alltså betalningsskyldigheten till $10 + 266 = 276$ kr.

Ett beslut av bolaget med stöd av föreskrifterna i detta stycke kan som synes innebära att TV-innehavaren blir påförd en avgift. TV-innehavaren kan då begära omprövning av beslutet med stöd av 15 §.

Om den avgiftsskyldige före den aktuella periodens utgång skriftligen avanmält sitt innehav av TV-mottagaren, skulle det vara en onödig omgång om bolaget måste ändra TV-avgiften för honom. För detta fall föreskrivs därför i *andra stycket* att bolaget inte skall göra detta.

Försöksverksamhet med särskilt betalningssätt

24 §

Bolaget får bedriva en försöksverksamhet som innebär dels att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i 7 §, dels att avisering enligt 10 § inte skall ske. Bolaget får besluta om detta efter avtal med den avgiftsskyldige.

Om bolaget har fattat beslut enligt första stycket i fråga om en avgiftsskyldig, gäller inte bestämmelserna i 12, 13 och 17 §§.

Bestämmelserna i denna paragraf har behandlats i avsnitt 5.8.1 i den allmänna motiveringen.

Särskild avgiftskontroll

25 §

Bolaget får använda särskilt pejlinstrument för att ta reda på i vilken utsträckning det finns TV-mottagare i bostäder inom ett visst område (särskild avgiftskontroll).

26 §

Särskild avgiftskontroll inom ett bostadsområde skall avse samtliga de bostäder där ingen har anmält innehav av TV-mottagare.

Innan särskild avgiftskontroll utförs skall bolaget i god tid och på lämpligt sätt underrätta de boende inom området.

28 §

Särskild avgiftskontroll skall bedrivas så att onödigt besvär för den enskilde undviks.

25 och 27 §§ har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitt 5.7.6. I sak motsvarar dessa bestämmelser samt 26 och 28 §§ helt vad som för närvarande gäller för televerket enligt förordningen (1980:287) om försöksverksamhet med särskild avgiftskontroll för innehav av televisionsmottagare.

Förvaltning av avgiftsmedel

29 §

De avgiftsbelopp som bolaget uppbär skall omedelbart överföras till riksgäldskontoret. Medlen skall omedelbart placeras på räntebärande räkning där.

Sveriges Radio Aktiebolag svarar för förvaltningen av medlen.

Bestämmelserna i denna paragraf har behandlats i avsnitt 5.8.3 i den allmänna motiveringen.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

Som *lagrådet* anfört bör den nya lagen i sin helhet träda i kraft den 1 mars 1989. Att vissa bestämmelser i den nya lagen inte skall börja tillämpas förrän senare kan lämpligen framgå av den följande övergångsregleringen.

2. Lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989. Lagen gäller dock fortfarande i fråga om skyldighet att betala mottagaravgift som har uppkommit dessförrinnan.

Bestämmelsen i *första meningen* motsvarar lagrådsremissens förslag.

Lagrådet har föreslagit en delvis annan lösning. Den innebär *dels* att den nuvarande avgiftslagen upphör att gälla den 1 mars 1989, *dels* att denna lag — för dem som har varit avgiftsskyldiga före detta datum och som skall betala avgift efter ikraftträdandet av den nya lagen — fortsätter att gälla till dess att RIKAB i fråga om en avgiftsskyldig före utgången av år 1989 har fattat beslut enligt 9 § i den nya lagen.

Lagrådets förslag utgår från samma grundsyn som det remitterade förslaget, nämligen att i praktiken både den nuvarande lagen och den nya kommer att gälla under övergångsperioden.

I lagrådsremissen föreslogs emellertid också vissa ändringar i den nuvarande avgiftslagen, avsedda att träda i kraft redan vid övergångstidens början, dvs. den 1 mars 1989. För det första skulle begreppet allmän mottagaravgift avskaffas och det föreslogs att televerket av alla TV-innehavare, även dem som har enbart svartvit apparat, skulle ta betalt som för en färg-TV. Vidare föreslogs att lagens bestämmelser om skyldighet att anmäla TV-innehav till televerket skulle upphöra att gälla. Ett upphävande av regeln om avgiftsbefrielse för staten föreslogs också. Slutligen föreslogs att televerket skulle låta bli att ta betalt för satellittuners och för plomberade TV-mottagare utanför bostadssektorn.

Lagrådet har inte ifrågasatt att det är på sin plats med sådana regler inom ramen för televerkets kvarvarande befattning med avgiftsfrågorna. Lagrådet har emellertid ansett att den beskrivna ordningen hellre bör åstadkommas genom ytterligare övergångsbestämmelser till den nya avgiftslagen. Två sådana övergångsbestämmelser har lagrådet också föreslagit (se punkt 3 i lagrådets förslag).

Min grundinställning är att den nya avgiftslagen uteslutande bör reglera vad som skall gälla för de avgiftsskyldiga och för RIKAB. Jag har däremot inte tänkt mig att den nya lagen skall innehålla några åligganden för televerket, något som skulle bli följden av lagrådets förslag. Lagrådets förslag synes mig inte innebära några fördelar, utan det är enligt min mening bättre att generellt slå fast att den nuvarande avgiftslagen gäller under hela övergångstiden, dvs. fram till utgången av år 1989.

Denna författningstekniska metod har valts i andra sammanhang, där den visat sig lämplig. Jag tänker t. ex. på förhållandet mellan allmänna verksstadgan (1965:600) och verksförordningen (1987:1100), som båda gäller under detta år, fastän förordningen är en ersättare till stadgan.

Som jag redan nämnt bör det dessutom göras vissa ändringar i den nuvarande avgiftslagen, vilka bör träda i kraft den 1 mars 1989.

Bestämmelsen i *andra meningen* utgår från lagrådets förslag.

3. För den som den 28 februari 1989 är registrerad som skyldig att betala mottagaravgift och som skall betala TV-avgift efter ikraftträdandet av den nya lagen skall Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag före utgången av år 1989 fatta beslut enligt 9 § i den nya lagen. Sedan bolaget har fattat ett sådant beslut i fråga om en avgiftsskyldig, skall den nya lagen tillämpas på honom i stället för den äldre lagen. Den äldre lagen gäller fortfarande till utgången av år 1989 i fråga om övriga avgiftsskyldiga som avses i denna punkt.

Bestämmelserna har behandlats i den allmänna motiveringen i avsnitt 5.8.5.

4. Vid bestämmande av avgiften för den första avgiftsperioden enligt punkt 3 skall bolaget beakta om avgiften avser tid för vilken mottagaravgift har betalats enligt den äldre lagen. Om det uppstår mellanrum mellan den tid för vilken avgift har betalats enligt den äldre lagen och den första avgiftsperiodens början, skall bolaget tillämpa 7 § tredje stycket i den nya lagen.

På det sätt som RIKAB:s successiva övertagande av avgiftsuppbörden från televerket skall ske torde bestämmelsen i *första meningen* få begrän-

sad praktisk betydelse. Det finns likväl anledning att slå fast principen att ingen för samma tid skall vara tvungen att betala TV-avgift till både televerket och RIKAB

Bestämmelsen i *andra meningen* motiveras närmast av tydlighetsskäl.

5. I fråga om den som driver hotell- eller pensionatsrörelse skall för tiden till utgången av år 1989 TV-avgiften för en mottagare som är avsedd att användas av tillfälliga gäster i rörelsen omfatta även övriga sådana mottagare i rörelsen.

Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 5.8.5 i den allmänna motivering-
en.

6. För tiden till utgången av år 1989 skall bolaget, så snart det har fattat beslut enligt 9 § i den nya lagen i fråga om någon som den 28 februari 1989 är registrerad som skyldig att betala mottagaravgift, underrätta televerket om beslutet.

En underrättelseskyldighet av det angivna slaget bör åligga RIKAB.

Lagrådet har emellertid invänt att detta inte behöver regleras i lag.

I fråga om flertalet övergångsbestämmelser som bör gälla är lagform nödvändig. Så långt möjligt anser jag att övergångsbestämmelserna bör vara samlade på ett ställe. Det är inte bara en fördel för RIKAB och televerket, det underlättar också för den enskilde att sätta sig in i reglerna.

Den underrättelseskyldighet som RIKAB åläggs enligt förevarande punkt är inte av bagatellartat slag. Det kan hävdas att en sådan regel inte bör betraktas som en ren verkställighetsföreskrift utan att det är fråga om en föreskrift som gäller ett åliggande för ett enskilt organ gentemot det allmänna (jfr 8 kap. 3 § regeringsformen).

Mot den angivna bakgrunden vidhåller jag uppfattningen att det är berättigat med lagform för den aktuella övergångsbestämmelsen.

7. Om någon som den 28 februari 1989 är registrerad som skyldig att betala mottagaravgift före utgången av detta år skriftligen anmäler till bolaget att hans innehav av TV-mottagaren har upphört, skall bolaget, om det inte har fattat beslut enligt 9 § i den nya lagen, underrätta televerket om att avanmälan skett.

Vad jag anfört under punkt 6 gäller också denna punkt.

8. Varje statlig myndighet som innehar TV-mottagare skall senast den 1 april 1989 anmäla till bolaget hur många mottagare som myndigheten innehar.

Eftersom de statliga myndigheterna hittills varit avgiftsbefriade, har det inte funnits något behov av uppgifter om dessas TV-innehav. Här förändras situationen genom förslaget att de i fortsättningen skall betala avgift för var tionde mottagare. För att RIKAB skall få underlag för besluten om påförande av avgift åläggs i förevarande punkt varje statlig myndighet att till bolaget anmäla sina TV-innehav inom en kortare tid efter det att den nya lagstiftningen trätt i kraft.

Givetvis är det inte erforderligt med lagform för en sådan övergångsbestämmelse, men det får anses onödigt att besluta en särskild förordning i denna sak.

I den mån en myndighet anskaffar fler TV-mottagare och därför har att betala ytterligare en eller flera TV-avgifter enligt regeln i 3 § 1 har naturligtvis myndigheten att anmäla detta särskilt enligt 8 §.

9. Den som driver hotell- eller pensionatsrörelse och som innehar TV-mottagare som används i rörelsen skall senast den 1 februari 1990 anmäla till bolaget hur många mottagare som innehas i rörelsen.

Även i detta fall är det motiverat med en särskild anmälningsskyldighet.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

4 §

Avgift *betalas* inte för televisionsmottagare som

1. *på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar,*
2. *finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program,*
3. innehas av tjänsteman vid utländsk beskickning eller lönat konsulat, om utrikesdepartementet bestämmer det,
4. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,
5. innehas på prov under högst 15 dagar, eller
6. efter anmälan till myndighet som avses i 1 § *andra* stycket har blivit nedmonterad, inpackad och undanställd eller på annat sätt försatt ur brukbart skick.

Punkterna 1 och 2 är nya. I den nya avgiftslagen finns motsvarande regler i 4 och 5 §§. Dessa bestämmelser har behandlats i avsnitten 5.4.1 och 5.4.2 i den allmänna motiveringen.

På grund av de nya reglerna kommer varken RIKAB eller televerket att ta betalt för TV-mottagare som avses med de berörda bestämmelserna.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft i fråga om 4 § 1 och 2 den 1 april 1989 och i övrigt den 1 mars 1989.

Ännu så länge betalas mottagaravgiften per kalenderkvartal. Det förekommer att vissa avgiftsskyldiga betalar avgiften helt i förskott. För att man inte skall behöva reglera frågan om återbetalningsskyldighet av avgift som gäller en sådan mottagare som avses i 4 § 1 eller 2, bör dessa regler träda i kraft först den 1 april 1989.

9 §

Yrkesmässig överlåtelse i detaljhandeln av televisionsmottagare skall av överlåtaren anmälas till *Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag inom den tid som regeringen bestämmer*. Sådan anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för fastställande av avgiftsplikten för innehavet av televisionsmottagaren.

Första stycket *skall också tillämpas på yrkesmässig uthyrning av televisionsmottagare*.

Vid överlåtelse som avses i första stycket är förvärvaren eller den som företräder honom skyldig att på begäran lämna överlåtaren de uppgifter som denne behöver för att kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet. Motsvarande gäller vid uthyrning som avses i andra stycket.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om anmälan och uppgiftsskyldighet enligt första – tredje styckena.

Nu gällande regler i 9 § radiolagen har redovisats i avsnitt 3.2. Reglerna innebär att TV-handlarna fullgör sin anmälningsskyldighet till televerket. I fortsättningen bör det vara till RIKAB som anmälningarna görs. Detta anges därför uttryckligen i *första stycket*.

Anmälningsskyldigheten har liksom hittills avseende på alla slag av TV-mottagare, inte endast sådana som man betalar TV-avgift för. Anmälningsskyldigheten avser alltså samtliga fall då yrkesmässig överlåtelse eller uthyrning av TV-mottagare kommer till stånd, och TV-handlaren skall inte i något fall pröva frågor om avgiftsskyldigheten för de mottagare som han överlåter eller hyr ut (jfr prop. 1972: 23 s. 11).

I *andra stycket* har gjorts en redaktionell ändring.

Regeringen bör liksom hittills få meddela närmare föreskrifter om anmälan och uppgiftsskyldighet. Denna regel behålls därför i *fjärde stycket*.

7.4 Förslagen till lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100) och lagen (1988: 836) om ändring i sekretesslagen (1980: 100)

9 kap.

8 §

Sekretess gäller inom postverket för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare. Sekretess gäller inom postverket även för uppgift om enskilds förbindelse med postgiroförbindelsen eller bank.

Sekretess gäller inom televerket för uppgift som angår särskilt telefonsamtal eller annat telemeddelande. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som har tagit del i telefonsamtalet eller annars är telemeddelandets avsändare eller mottagare eller som innehar apparat som har använts för telemeddelandet.

Sekretess gäller hos postverket, televerket och annan myndighet som handhar allmän samfärdsel för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Sekretessen hos postverket för uppgift om enskilds adress

gäller dock endast, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

Sekretess gäller för uppgift vid särskild sambandstjänst inom totalförsvaret, om uppgiften avser telemeddelande som utomstående utväxlar på allmänt telenät.

Sekretess gäller i ärenden som avser TV-avgifter för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt första stycket tredje meningen *samt tredje och femte styckena* i högst tjugo år.

Bilagan till sekretesslagen

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ	Verksamhet
Handelshögskolan i Stockholm	statligt stöd i form av utbildningsbidrag för doktorander (SFS 1976: 1046)
Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag	ärenden om TV-avgifter (SFS 1988: 000)
Kungliga Musikaliska akademien	statligt stöd till utbildnings- och utgivningsverksamhet (SFS 1976: 1046)

I bilagan har tagits in en regel som innebär att principen i 1 kap. 8 § TF om handlingsoffentlighet hos myndigheter skall gälla även hos RIKAB i bolagets befattning med ärenden om TV-avgifter, påminnelseavgifter och tilläggsavgifter. Saken har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.8.2). Jfr också prop. 1986/87: 151 s. 184 f. Handlingsoffentligheten gäller däremot inte i annan verksamhet, såsom personal- eller ekonomiadministration.

I 9 kap. 8 § har tagits in ett nytt femte stycke om sekretess i bolagets ärenden om TV-avgifter m. m. Även detta har behandlats i avsnitt 5.8.2.

Sekretessregeln gäller i alla avgiftsärenden enligt lagen om TV-avgift, dvs. även i ärenden om påminnelseavgifter och tilläggsavgifter.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels anta de av lagrådet granskade förslagen med vidtagna ändringar till

1. lag om TV-avgift,
2. lag om ändring i lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare,
3. lag om ändring i radiolagen (1966:755),
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
5. lag om ändring i lagen (1988:836) om ändring i sekretesslagen (1980:100),
6. lag om ändring i lagen (1987:519) om riksrevisionsverkets granskning av statliga bolag och stiftelser,

dels

7. godkänna vad jag i övrigt har förordat i fråga om avgiftskontrollen (avsnitt 5.7.6),
8. godkänna vad jag har förordat i fråga om finansieringen av rundradiorörelsens lånebehov (avsnitt 5.8.3),
9. bemyndiga regeringen, eller efter beslut av regeringen televerket, att till Sveriges Radio AB utbetala till televerket anvisade avgiftsmedel för uppbörd och kontroll (avsnitt 5.8.3).

9 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

1 Förslag till

Lag om televisionsavgift

Härigenom föreskrivs följande.

Avgiftsskyldighet

1 § Den som innehar en televisionsmottagare skall betala televisionsavgift enligt bestämmelserna i denna lag.

Av 7 § första stycket framgår att avgiftsskyldighet kan föreligga också sedan ett innehav har upphört.

I 10-12 §§ finns bestämmelser om undantag från avgiftsskyldigheten. Bestämmelser om begränsad avgiftsskyldighet finns i 13 och 14 §§.

Televisionsavgiftens storlek m.m.

2 § Televisionsavgiften är 984 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 246 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader. Posten förfaller till betalning sista vardagen före avgiftsperiodens början.

Betalningsmottagare

3 § Televisionsavgiften skall betalas till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag.

Anmälan av innehav av televisionsmottagare

4 § Var och en som blir innehavare av en televisionsmottagare och som enligt denna lag är avgiftsskyldig för innehavet, skall anmäla till bolaget att han innehar mottagaren. Närmare bestämmelser om anmälan meddelas av regeringen.

Bolaget skall snarast möjligt sända en skriftlig bekräftelse på att anmälan mottagits.

Hur avgiftsperioderna bestäms m. m.

5 § Avgiftsperioderna för en avgiftsskyldig bestäms av bolaget. Bolaget skall före den första förfallodagen sända en skriftlig underrättelse till den avgiftsskyldige om hans avgiftsperioder.

I god tid före varje avgiftsperiod skall bolaget sända ut en avi med uppmaning att betala avgiften för perioden.

6 § Den avgiftsskyldige skall senast på förfallodagen för avgiftsposten för hans första avgiftsperiod också betala en så stor del av televisionsavgiften som motsvarar den tid under vilken han redan har innehaft mottagaren. Prop. 1988/89: 18
Bilaga 1

Krav på detta belopp skall sändas ut av bolaget i samband med att betalning krävs för den första avgiftsperioden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

När avgiftsskyldigheten upphör

7 § Televisionsavgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige skriftligen anmält hos bolaget att hans innehav av televisionsmottagaren har upphört.

Den som har betalat för tid efter det att en sådan anmälan kommit in till bolaget, har rätt att få tillbaka den delen av avgiften. Om beloppet är lägre än 100 kronor betalas det dock inte tillbaka.

Betalningspåminnelse och påminnelseavgift

8 § Om en debiterad televisionsavgift inte betalas inom föreskriven tid, skall bolaget sända en påminnelse till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala inom den tid som bolaget bestämmer. För påminnelsen skall den avgiftsskyldige inom samma tid betala en påminnelseavgift med belopp som regeringen föreskriver.

Tilläggsavgift

9 § Om en debiterad televisionsavgift inte betalas trots påminnelse, skall den avgiftsskyldige också betala en tilläggsavgift inom den tid som bolaget bestämmer. Tilläggsavgiften utgör 40 procent av avgiftsposten för perioden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Undantag från avgiftsskyldigheten

10 § Skyldigheten att betala televisionsavgift omfattar inte sådana televisionsmottagare som på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar.

11 § Skyldigheten att betala televisionsavgift omfattar inte heller en televisionsmottagare som finns i en anläggning eller lokal som är avsedd för annat ändamål än bostad, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot televisionsprogram.

Bestämmelsen i första stycket gäller också televisionsmottagare som finns i fortskaffningsmedel.

12 § Televisionsavgift betalas inte för en televisionsmottagare som

Prop. 1988/89: 18
Bilaga 1

1. innehas av någon som är anställd vid en utländsk beskickning eller ett lönat konsulat, om det har beslutats av regeringen eller en myndighet som regeringen bestämmer att avgift inte skall betalas för mottagaren,

2. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,

3. innehas på prov under högst 15 dagar, eller

4. är varaktigt undanställd eller obrukbar såvitt gäller tid efter det att förhållandet skriftligen anmälts till bolaget av den avgiftsskyldige.

Begränsad avgiftsskyldighet

13 § För samtliga televisionsmottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll betalas endast en televisionsavgift.

Detsamma gäller i fråga om televisionsmottagare som

1. finns på samma butiks- eller demonstrationsställe för mottagare eller

2. finns inom ett och samma sjukhus eller en och samma vårdinrättning eller vårdanstalt av annat slag, om mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård.

14 § För varje påbörjad grupp om tio televisionsmottagare betalas endast en televisionsavgift, om mottagarna

1. innehas av en och samma statliga myndighet,

2. innehas i hotell- eller pensionatsrörelse,

3. annars innehas av en och samma avgiftsskyldig i anläggningar eller lokaler som, utan att det är fråga om ett sådant fall som avses i 13 § andra stycket, är avsedda för annat ändamål än bostäder, eller

4. finns i fortskaffningsmedel, som är avsedda att användas i yrkesmässig trafik och som disponeras av en och samma avgiftsskyldig.

Handläggningen av ärenden om uppbörd av avgifter

15 § Förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas när bolaget handlägger ärenden om uppbörd av televisionsavgifter, påminnelseavgifter eller tilläggsavgifter. Vid tillämpningen av 3 kap. 1 § utsökningsbalken skall bolagets debitering av en avgift jämföras med en förvaltningsmyndighets beslut.

Omprövning av debiteringar

16 § Den som har debiterats en televisionsavgift, en påminnelseavgift eller en tilläggsavgift får begära att bolaget omprövar debiteringen. Om en sådan begäran har kommit in till

bolaget mer än fyra veckor efter det att betalning skett, är bolaget dock skyldigt att ändra debiteringen endast om denna är uppenbart oriktig. En begäran om omprövning fritar inte från skyldighet att betala ett avgiftsbelopp som förfallit till betalning.

Den som debiteras en avgift skall underrättas om vad som föreskrivs i första stycket.

Återbetalning av avgifter

17 § En avgift återbetalas till den del debiteringen har upphävts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

Verkställighet

18 § En debiterad avgift som är obetald och förfallen till betalning får utmätas enligt utsökningsbalken utan föregående dom eller utslag. Detta får ske även om avgiften har begärts omprövad eller ett omprövningsbeslut har överklagats. En förutsättning för verkställighet är dock att bolaget har sänt en skriftlig bekräftelse enligt 4 § andra stycket till den som debiteringen avser. För att en televisionsavgift skall få utmätas krävs också att bolaget sänt en påminnelse till den avgiftsskyldige enligt 8 §.

Uttagande av en debiterad avgift handläggs hos kronofogdemyndigheten som allmänt mål.

Bevakning och eftergift av fordringar

19 § Bolaget skall bevaka en fordran på televisionsavgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift.

Bolaget får medge skäligt betalningsanstånd under högst ett år från förfallodagen.

20 § Bolaget får avbryta indrivningen av en fordran på televisionsavgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift om ingen eller endast ringa möjlighet finns att få betalt för den. Detsamma gäller om indrivning skulle vålla mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt.

21 § Bolaget får besluta om ackord rörande en fordran på televisionsavgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift.

Om det på grund av den avgiftsskyldiges sjukdom eller någon annan anledning måste anses uppenbart oskäligt att kräva betalning för en sådan avgift, får bolaget efterge fordringen helt eller delvis.

Överklagande

22 § Bolagets beslut i ärenden om omprövning enligt 16 § får överklagas hos kammarrätten. I övrigt får bolagets beslut inte överklagas.

23 § Den som bryter mot föreskriften i 4 § första stycket om skyldighet att anmäla innehav av televisionsmottagare döms till böter.

Ändring av televisionsavgiften

24 § Om televisionsavgiften har ändrats under en avgiftsperiod, skall bolaget justera det belopp som den avgiftsskyldige har att betala för perioden. Justeringen skall göras så, att avgiftsposten för perioden beräknas enligt den tidigare televisionsavgiften när det gäller tiden före ändringens ikraftträdande och enligt den senare avgiften när det gäller tiden efter ändringens ikraftträdande. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Med beaktande av justeringen skall bolaget bestämma vad den avgiftsskyldige har att betala vid antingen det första eller det andra betalningstillfället därefter.

Bolaget skall inte justera den avgiftsskyldiges betalningsskyldighet om denne före avgiftsperiodens utgång skriftligen anmält att hans innehav av televisionsmottagaren har upphört.

Försöksverksamhet med särskilda betalningssätt

25 § Bolaget får genom avtal med avgiftsskyldiga genomföra försök med avgiftsbetalning på annat sätt än som föreskrivs i denna lag.

Särskild avgiftskontroll

26 § Bolaget får använda särskilt pejlinstrument för att ta reda på i vilken utsträckning det finns televisionsmottagare i bostäder inom ett visst område (särskild avgiftskontroll).

27 § Särskild avgiftskontroll inom ett bostadsområde skall avse samtliga de bostäder där ingen boende har anmält innehav av televisionsmottagare.

28 § Innan särskild avgiftskontroll utförs skall bolaget i god tid och på lämpligt sätt underrätta de boende inom området.

29 § Verksamhet med särskild avgiftskontroll skall bedrivas så att onödigt besvär för den enskilde undviks.

30 § Sveriges Radio Aktiebolag svarar för förvaltningen av de avgiftsbelopp som Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag uppbär enligt denna lag. Medlen skall omedelbart placeras på räntebärande räkning hos riksgäldskontoret.

Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag skall utan dröjsmål till riksgäldskontoret överföra influtna avgiftsbelopp.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om redovisning av medelsförvaltningen.

1. Denna lag träder i kraft i fråga om 14 § 2 och 3 den 1 januari 1990 och i övrigt den 1 mars 1989.

2. Lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989. Betalningsskyldighet som har uppkommit enligt äldre bestämmelser kvarstår.

3. Före utgången av år 1989 skall bolaget från televerket ha övertagit dess uppbörd av mottagaravgifter. I samband med att bolaget övertar uppbörden i fråga om en viss avgiftsskyldig, skall bolaget bestämma avgiftsperioder för denne. Om det uppstår mellanrum mellan den tid för vilken avgift har betalats till televerket och den första avgiftsperiodens början, skall bolaget tillämpa 6 § den nya lagen.

4. Vid bestämmande av avgiftsposten för den första perioden skall bolaget beakta om posten avser tid för vilken avgift har betalats till televerket.

5. För tiden till och med utgången av år 1989 skall, beträffande den som den 28 februari 1989 är registrerad som avgiftsskyldig hos televerket, denna lag tillämpas endast om bolaget har bestämt avgiftsperioder för honom.

6. För tiden till och med utgången av år 1989 gäller även följande.

a) Om bolaget har bestämt avgiftsperioder för någon som driver hotell- eller pensionatsrörelse, omfattar televisionsavgiften för en mottagare som är avsedd att användas av tillfälliga gäster i rörelsen även övriga sådana mottagare i denna.

b) Om bolaget annars har bestämt avgiftsperioder för en avgiftsskyldig som innehar televisionsmottagare i anläggningar eller lokaler vilka, utan att det är fråga om ett sådant fall som avses i 13 § andra stycket den nya lagen, är avsedda för annat ändamål än bostäder, omfattar televisionsavgiften för en mottagare ytterligare nio mottagare som den avgiftsskyldige innehar i sådana anläggningar eller lokaler. För varje påbörjad följande grupp om tio mottagare skall televisionsavgift betalas såsom för en mottagare.

c) Sedan bolaget enligt b) bestämt avgiftsperioder för en avgiftsskyldig som den 28 februari 1989 varit registrerad som

sådan hos televerket, skall den avgiftsskyldige på bolagets begäran lämna detta uppgift om det totala antalet mottagare som den avgiftsskyldige innehar.

7. För tiden till och med utgången av år 1989 skall bolaget, så snart det har bestämt avgiftsperioder för någon som den 28 februari 1989 varit registrerad som avgiftsskyldig hos televerket, underrätta verket om att avgiftsperioder bestämts.

8. Om någon som den 28 februari 1989 varit registrerad som avgiftsskyldig hos televerket före utgången av år 1989 skriftligen anmäler till bolaget att hans innehav av televisionsmottagaren har upphört, skall bolaget, om det inte bestämt avgiftsperioder för vederbörande, underrätta televerket om att avanmälan skett.

9. Den som bolaget bestämt avgiftsperioder för och som den 28 februari 1989 varit registrerad som avgiftsskyldig hos televerket skall vid verkställighet jämföras med dem till vilka bolaget har sänt skriftliga bekräftelser enligt 4 § andra stycket den nya lagen.

10. Den som före utgången av februari 1989 anmält innehav av televisionsmottagare är inte skyldig att anmäla till bolaget att han innehar mottagaren.

11. Bolagets skyldighet att sända skriftlig bekräftelse enligt 4 § andra stycket gäller inte i fråga om innehav som anmälts före utgången av januari 1989.

12. Varje statlig myndighet som innehar televisionsmottagare skall senast den 1 april 1989 anmäla till bolaget hur många mottagare som myndigheten innehar.

13. Var och en som driver hotell- eller pensionatsrörelse och som innehar televisionsmottagare i rörelsen skall senast den 1 februari 1990 anmäla till bolaget hur många mottagare som innehas i rörelsen.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978: 478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

Prop. 1988/89: 18
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1978: 478) om avgift för innehav av televisionsmottagare

dels att 6 § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 2 och 4 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som innehar mottagare som är avsedd för mottagning av bilsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall *erlägga allmän* mottagaravgift med 206 kronor per kalenderkvartal. Är *mottagaren avsedd för färgmottagning av bilsändning med eller utan ljud skall innehavaren dessutom erlägga tilläggsavgift med 40 kronor per kalenderkvartal.*

Skall avgift första gången erläggas under löpande avgiftsperiod, skall avgiften sättas ned till det belopp som svarar mot antalet kvarvarande dagar av perioden.

Avgift erläggs till myndighet som regeringen bestämmer.

Den som innehar *en* mottagare som är avsedd för mottagning av bilsändning med eller utan ljud (televisionsmottagare) skall *betala* mottagaravgift med 246 kronor per kalenderkvartal.

Avgiften betalas till den myndighet som regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 1988: 272.

2 § 2

Innehav av televisionsmottagare skall anmälas till myndighet som avses i 1 § tredje stycket. Den som anskaffar televisionsmottagare avsedd för färgmottagning skall göra anmälan därom oavsett att allmän mottagaravgift erlagts. Myndigheten får medge undantag från anmälningsskyldigheten.

Bestämmelser om skyldighet att anmäla innehav av televisionsmottagare finns i lagen (1988: 000) om televisionsavgift.

4 §

Avgift utgår inte för televisionsmottagare som

1. myndighet som avses i 1 § tredje stycket icke hänför till mottagare för rundradiosändning,

2. innehas av staten,

3. innehas av tjänsteman vid utländsk beskickning eller lönat konsulat, om utrikesdepartementet bestämmer det,

Avgift betalas inte för televisionsmottagare som

1. på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar,

2. finns i en anläggning eller lokal som är avsedd för annat ändamål än bostad, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot televisionsprogram,

3. finns i fortskaffningsmedel, om det har vidtagits en sådan åtgärd med mottagaren som avses i punkt 2,

4. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,

5. innehas på prov under högst 15 dagar, eller

6. efter anmälan till myndighet som avses i 1 § tredje stycket har blivit nedmonterad, inpackad och undanställd eller på annat sätt försatt ur brukbart skick.

4. innehas av tjänsteman vid utländsk beskickning eller lönat konsulat, om utrikesdepartementet bestämmer det,

5. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,

6. innehas på prov under högst 15 dagar, eller

7. efter anmälan till myndighet som avses i 1 § andra stycket har blivit nedmonterad, inpackad och undanställd eller på annat sätt försatt ur brukbart skick.

Denna lag träder i kraft i fråga om 4 § 1-3 den 1 april 1989 och i övrigt den 1 mars 1989.

3 Förslag till Lag om ändring i radiolagen (1966: 755)

Prop. 1988/89: 18
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 3 och 9 §§ radiolagen (1966: 755) ¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Mottagare får innehas och användas av var och en. *Om avgift för innehav av mottagare finnas bestämmelser i lagen (1978: 478) om avgift för innehav av televisionsmottagare.*

Mottagare får innehas och användas av var och en. *Bestämmelser om avgift för innehav av vissa mottagare finns i lagen (1988: 000) om televisionavgift.*

Mottagare får inte användas på sådant sätt att mottagning på andra platser störs.

Om radarvarnare finns särskilda bestämmelser i lagen (1988: 15) om förbud mot radarvarnare.

9 §

Yrkesmässig överlåtelse i detaljhandeln av televisionsmottagare skall av överlåtaren anmälas *inom tid och till myndighet* som regeringen bestämmer. Sådan anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för fastställande av avgiftsplikten för innehavet av televisionsmottagaren.

Första stycket *äger motsvarande tillämpning* på yrkesmässig uthyrning av televisionsmottagare.

Yrkesmässig överlåtelse i detaljhandeln av televisionsmottagare skall av överlåtaren anmälas *till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag inom den tid* som regeringen bestämmer. Sådan anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för fastställande av avgiftsplikten för innehavet av televisionsmottagaren.

Första stycket *skall också tillämpas* på yrkesmässig uthyrning av televisionsmottagare.

¹ Lagen omtryckt 1986:1209.

² Senaste lydelse 1988:16.

Vid överlåtelse som avses i första stycket är förvärvaren eller den som företräder honom skyldig att på begäran lämna överlåtaren de uppgifter som denne behöver för att kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet. Motsvarande gäller vid uthyrning som avses i andra stycket.

Regeringen *eller myndighet som regeringen bestämmer* äger meddela närmare föreskrifter om anmälan och uppgiftsskyldighet enligt första–tredje styckena.

Regeringen *får* meddela närmare föreskrifter om anmälan och uppgiftsskyldighet enligt första–tredje styckena.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

2. På det sätt som framgår av övergångsbestämmelserna till lagen (1988: 000) om televisionsavgift gäller till och med utgången av år 1989 även lagen (1978: 478) om avgift för innehav av televisionsmottagare.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 § sekretesslagen (1980: 100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §

Sekretess gäller inom postverket för uppgift som angår särskild postförsändelse. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som är försändelsens avsändare eller mottagare. Sekretess gäller inom postverket även för uppgift om enskilds förbindelse med postgironörelsen eller bank.

Sekretess gäller inom televerket för uppgift som angår särskilt telefonsamtal eller annat telemeddelande. Om sekretess inte följer av annan bestämmelse, får dock sådan uppgift lämnas till den som har tagit del i telefonsamtalet eller annars är telemeddelandets avsändare eller mottagare eller som innehar apparat som har använts för telemeddelandet.

Sekretess gäller hos postverket, televerket och annan myndighet som handhar allmän samfärdsel för uppgift som angår enskilds förbindelse med samfärdselverksamheten och som inte avses i första eller andra stycket, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde lider skada eller men. Sekretessen hos postverket för uppgift om enskilds adress gäller dock endast, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men.

Sekretess gäller *vidare* för uppgift vid särskild sambands-tjänst inom totalförsvaret, om uppgiften avser telemeddelande som utomstående utväxlar på allmänt telenät.

Sekretess gäller för uppgift vid särskild sambandstjänst inom totalförsvaret, om uppgiften avser telemeddelande som utomstående utväxlar på allmänt telenät.

¹ Lagen omtryckt 1988:9.

Sekretess gäller i verksamhet som avser uppbörd av televisionsavgifter för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt första stycket tredje meningen och tredje stycket i högst tjugo år.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt första stycket tredje meningen samt tredje och femte styckena i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1988: 836) om ändring i sekretesslagen (1980: 100)

Prop. 1988/89: 18

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att bilagan till sekretesslagen (1980: 100)¹ i bilagans lydelse enligt lagen (1988: 836) om ändring i sekretesslagen (1980: 100) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ

Verksamhet

Handelshögskolan i Stockholm	statligt stöd i form av utbildningsbidrag för doktorander (SFS 1976: 1046)
Kungliga Musikaliska akademien	statligt stöd till utbildnings- och utgivningsverksamhet (SFS 1976: 1046)

¹ Lagen ointryckt 1988: 9.

Bilaga

I enlighet med vad som anges i 1 kap. 8 § skall vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

Organ	Verksamhet

Handelshögskolan i Stockholm	statligt stöd i form av utbildningsbidrag för doktorander (SFS 1976: 1046)
Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag	uppbörd av avgifter (SFS 1988: 000)
Kungliga Musikaliska akademien	statligt stöd till utbildnings- och utgivningsverksamhet (SFS 1976: 1046)

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

Lag om ändring i lagen (1987:519) om riksrevisionsverkets granskning av statliga aktiebolag och stiftelser

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1987:519) om riksrevisionsverkets granskning av statliga aktiebolag och stiftelser skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Riksrevisionsverket får granska den verksamhet som bedrivs i följande aktiebolag och stiftelser.

*Aktiebolag**Aktiebolag*

Kungliga Teatern Aktiebolag

Kungliga Teatern Aktiebolag

SEMKO, Svenska Elektriska
Materielkontrollanstalten
Aktiebolag*Radiotjänst i Kiruna Aktie-
bolag*SEMKO, Svenska Elektriska
Materielkontrollanstalten
Aktiebolag

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1988-10-20

Närvarande: f. d. regeringsrådet Bengt Wicslander, regeringsrådet Ulla Wadell, justitierådet Staffan Magnusson.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 29 september 1988 har regeringen på hemställan av statsrådet Bengt Göransson beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om televisionsavgift, m. m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Tor Bergman.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Förslaget till lag om televisionsavgift

1 §

I paragrafens första stycke finns den grundläggande regeln om att den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift. I andra stycket har tagits in en hänvisning till bestämmelsen i 7 § första stycket om när avgiftsskyldigheten upphör, medan tredje stycket innehåller en hänvisning till bestämmelserna i 10–14 §§ om undantag från avgiftsskyldigheten och om begränsad avgiftsskyldighet.

Enligt lagrådets mening är det onödigt att i den nu diskuterade paragrafen hänvisa till 7 § första stycket.

Bestämmelserna i 10–14 §§ innefattar viktiga inskränkningar i huvudregeln om att TV-avgift skall betalas för varje mottagare. Av stor praktisk betydelse är bl. a. regeln i 13 § första stycket om avgift för TV-mottagare i ett och samma hushåll. Med hänsyn härtill anser lagrådet att de angivna bestämmelserna bör placeras omedelbart efter lagens inledande paragraf. Härvid bör hushållsregeln och de övriga bestämmelserna om begränsad avgiftsskyldighet sättas före bestämmelserna om undantag från avgiftsskyldigheten.

Om den nu förordade omplaceringen görs, kan hänvisningen i 1 § till 10–14 §§ utgå.

2 §

Lagrådets förslag om flyttning av 10–14 §§ gör att remissförslagets 2 § bör betecknas 7 §. Paragrafen bör vidare byggas ut med en regel om hur stor TV-avgift som en avgiftsskyldig skall betala för den innehavstid som ligger före den första avgiftsperioden (jfr 6 § första stycket i remissförslaget).

3 §

I paragrafen sägs att TV-avgiften skall betalas till Radiotjänst i Kiruna AB. Att detta bolag är betalningsmottagare bör lämpligen framgå redan av 1 §.

Paragrafens första stycke innehåller en regel om anmälningsskyldighet för den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet. Någon tidsfrist för anmälningen anges inte i lagtexten, utan meningen är att regeringen skall meddela en bestämmelse på den punkten. En lämplig tidsfrist är enligt remissprotokollet 15 dagar efter innehavets början.

Lagrådet anser att det bör framgå direkt av lagtexten inom vilken tid anmälan skall göras. Förevarande paragraf, som bör betecknas 8§, bör alltså kompletteras på den punkten.

I paragrafens andra stycke sägs att bolaget snarast möjligt skall sända en skriftlig bekräftelse på att anmälan har mottagits. Denna regel har ett samband med bestämmelserna i 18§ om omedelbar verkställighet av beslut om TV-avgifter. En förutsättning för att omedelbar verkställighet skall få äga rum är sålunda att bolaget har sänt en skriftlig bekräftelse enligt 4§ andra stycket. På det sättet får man, enligt vad som sägs i remissprotokollet, en garanti för att personer inte blir felaktigt utsatta för exekutiva åtgärder. Bl. a. undviks att verkställighetsåtgärder vidtas mot en person som har blivit anmäld till bolaget av någon utomstående utan att det har förelegat något avgiftsskyldigt TV-innehav.

Varken i den nu behandlade paragrafen eller i lagen i övrigt sägs något om att bolaget skall fatta beslut om att en person är avgiftsskyldig. Där emot har i 5§ första stycket tagits in en bestämmelse om att bolaget bestämmer avgiftsperioderna för en avgiftsskyldig.

Enligt lagrådets mening är det en naturlig ordning att bolaget i ett sammanhang dels beslutar att en person är avgiftsskyldig, dels fastställer de avgiftsperioder som skall gälla för personen i fråga. Det blir sedan dessa beslut som kommer att ligga till grund för bolagets beslut om påförande av avgifter. Att beslut om avgiftsskyldighet också bör kunna bli föremål för omprövning i särskild ordning återkommer lagrådet till i det följande.

Det bör i sammanhanget beaktas att ett beslut om avgiftsskyldighet måste kunna grundas även på andra omständigheter än en anmälan från TV-innehavaren. Att avgiftsplikt föreligger kan t. ex. slås fast sedan en TV-handlare har anmält en överlåtelse (se 9§ radiolagen). Även den särskilda avgiftskontroll som det talas om i 26–29§§ i det nu diskuterade lagförslaget kan resultera i att en person befinnas vara avgiftsskyldig. Det kan också komma fram att ett TV-innehav i själva verket har börjat vid en annan tidpunkt än innehavaren har uppgett i sin anmälan.

Remissförslaget innebär att bolagets avgiftsbeslut blir omedelbart verkställbara endast om det i botten finns en anmälan från TV-innehavaren. En sådan ordning är enligt lagrådets mening otillfredsställande. Vill man ha ett system med omedelbar verkställighet på TV-avgiftsområdet, något som lagrådet inte har någon invändning mot, bör principen vara att samtliga avgiftsbeslut kan verkställas direkt, oavsett på vilket sätt avgiftsskyldigheten har slagits fast. Det är emellertid då också angeläget att bolaget skickar en underrättelse om att avgiftsplikt föreligger inte bara när innehavaren av en TV-mottagare har gjort anmälan utan också när bolaget på någon annan grund har beslutat att en person är avgiftsskyldig.

I enlighet med det anförda bör i en ny 9§ tas in bestämmelser om att bolaget skall dels fatta beslut om avgiftsskyldighet och avgiftsperioder, dels underrätta den avgiftsskyldige om beslutet.

Prop. 1988/89: 18
Bilaga 2

5§

I paragrafens första stycke sägs dels att bolaget bestämmer avgiftsperioderna för en avgiftsskyldig, dels att bolaget skall sända en skriftlig underrättelse till den avgiftsskyldige om hans avgiftsperioder. Bestämmelser härom bör, enligt vad lagrådet nyss har förordat, tas in i en ny 9§.

I andra stycket av 5§ finns en regel om utsändande av avier. Lagrådet föreslår att denna regel tas in i en ny 10§.

6§

Första stycket handlar om skyldighet att betala TV-avgift för den innehavstid som ligger i tiden före den första avgiftsperiod som har bestämts för TV-innehavaren.

I andra stycket sägs att krav på sådan avgift skall sändas ut i samband med att betalning krävs för den första avgiftsperioden. Vidare innehåller andra stycket en avrundningsregel.

Skyldigheten att betala TV-avgift även för innehavstid före den första avgiftsperioden följer av huvudregeln i 1§. När det sedan gäller hur mycket som skall betalas för denna tid har lagrådet i det föregående föreslagit att en bestämmelse härom skall tas in i 7§. Även avrundningsregeln bör placeras där.

Frågan om när den avgiftsskyldige skall uppmanas att betala TV-avgift för tiden före den första avgiftsperioden bör regleras i 10§, tillsammans med bestämmelsen om avisering i allmänhet.

7§

Paragrafen innehåller bestämmelser om när skyldigheten att betala TV-avgift upphör och om rätt att få tillbaka erlagd avgift. Dessa bestämmelser bör, med några jämkningar, få bilda en 11§.

8—9 §§

I dessa paragrafer regleras frågor om betalningspåminnelse och påminnelseavgift och om tilläggsavgift. Lagrådet föreslår att bestämmelserna placeras i 12 resp. 13 §§. Härvid bör reglerna om tilläggsavgift förtydligas, så att det anges att sådan avgift skall betalas, om TV-avgift inte erläggs inom den tid som bolaget har satt ut i påminnelsen.

10—14 §§

Dessa regler, som handlar om undantag från avgiftsskyldigheten och om begränsad avgiftsskyldighet bör, enligt vad lagrådet tidigare har förordat,

flyttas till den nya lagens början. Härvid bör bestämmelserna om begränsad avgiftsskyldighet placeras först och få bilda 2 och 3 §§, medan reglerna om undantag från avgiftsskyldigheten bör tas in i 4–6 §§. Vissa jämkningar och förtydliganden bör göras i bestämmelserna.

15 §

I paragrafen sägs att förvaltningslagen skall tillämpas, när bolaget handlägger ärenden om uppbörd av avgifter enligt den nya lagen. Vidare innehåller paragrafen en regel om att bolagets debiteringsbeslut i ett visst avseende skall jämföras med en förvaltningsmyndighets beslut.

Enligt lagrådets mening får förvaltningslagen en alltför begränsad tillämpning, om det bara skall vara fråga om ärenden angående uppbörd av avgifter. Innebörden av begreppet uppbörd är inte heller helt klar. I paragrafen, som bör betecknas 14 §, bör i stället föreskrivas att förvaltningslagen skall tillämpas, när bolaget handlägger ärenden enligt den nya lagen. Med en sådan formulering utesluts bl. a. ärenden som rör bolagets egen organisation.

Bestämmelsen om att vissa beslut av bolaget skall jämföras med en förvaltningsmyndighets beslut hänger samman med reglerna om verkställighet och bör placeras i den paragraf som behandlar verkställighetsfrågorna (17 § enligt lagrådets förslag).

16 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om omprövning av vissa beslut som fattas av bolaget, nämligen debiteringar av TV-avgift, påminnelseavgift eller tilläggsavgift. Huvudregeln är att omprövning skall ske så snart den som har påförts avgift begär det. Enligt remissprotokollet skall denna omprövningsregel – som delvis går längre än motsvarande bestämmelser i 27 § förvaltningslagen – ersätta det lagrummet till den del en begäran om omprövning gäller själva debiteringen.

Enligt lagrådets mening bör tillämpningsområdet för den speciella omprövningsregeln vidgas. Eftersom beslut om påförande av avgifter kommer att grundas på de beslut om avgiftsskyldighet som bolaget dessförinnan skall meddela (9 § enligt lagrådets förslag), är det angeläget att även beslut om avgiftsskyldighet skall kunna bli föremål för omprövning enligt den speciella omprövningsregeln. På samma sätt som en myndighet enligt 27 § förvaltningslagen kan vara skyldig att självantända ett beslut, bör bolaget vidare vara skyldigt att göra omprövning inte bara när den som beslutet rör begär det utan också när skäl annars föreligger.

För det fallet att en begäran om omprövning har kommit in till bolaget mer än fyra veckor efter det att betalning har skett föreskrivs i den nu diskuterade paragrafen att bolaget skall vara skyldigt att ändra sitt beslut bara om det är uppenbart oriktigt. För att man skall få mera stadga i denna regel föreslår lagrådet att fyraveckorsfristen skall räknas från den dag då avgiften senast skulle ha betalats.

Det finns inte något principiellt hinder mot att bolaget, självmant eller på begäran av den avgiftsskyldige, gör en förnyad omprövning av ett redan omprövat beslut. Den nyss berörda fyraveckorsregeln kan emellertid bli tillämplig i ett sådant fall.

Enligt 22 § i remissförslaget får bolagets beslut i ärenden om omprövning enligt 16 § överklagas hos kammarrätten. Sker överklagande skall, enligt vad som sägs i motiven, 27 § förvaltningslagen gälla. Detta får förstås så, att bolaget är skyldigt att rätta till det överklagade beslutet under de förutsättningar som anges i 27 § förvaltningslagen.

Enligt lagrådets åsikt är det en fördel om bolagets skyldighet att ompröva beslut som rör avgiftsskyldighet eller påförande av avgifter regleras uttömmande i den nya lagen. Den paragraf som handlar om överklagande bör därför kompletteras med uttryckliga bestämmelser om bolagets skyldighet att ändra ett överklagat beslut. Bestämmelserna bör utformas i anslutning till motsvarande regler i 27 § förvaltningslagen.

Andra beslut av bolaget än som fattas efter omprövning enligt den speciella omprövningsregeln skall enligt remissförslaget inte kunna överklagas. Lagrådet har inte någon erinran mot en sådan ordning. Som påpekas i remissprotokollet kan emellertid de icke överklagbara besluten bli föremål för omprövning enligt de allmänna reglerna i förvaltningslagen.

Som följd av de omdispositioner som lagrådet har förordat i det föregående bör den speciella omprövningsregeln och de bestämmelser som anknyter till den bilda en 15 §, medan reglerna om överklagande m. m. tas in i 21 §.

18 §

I paragrafen behandlas frågor om verkställighet av bolagets avgiftsbeslut. Till paragrafen, som bör betecknas 17 §, bör föras den tidigare berörda bestämmelsen om att de ifrågavarande besluten skall jämföras med en förvaltningsmyndighets beslut. Även i övrigt bör vissa ändringar göras i den föreslagna paragraftexten, så att man bl. a. får en bättre anpassning till formuleringarna i 3 kap. 1 § utskökningsbalken.

Lagrådet vill i sammanhanget påpeka att fordringar på mottagaravgift enligt gällande lag om avgift för innehav av televisionsmottagare har ansetts vara underkastade treårspreskription, när innehavaren av mottagaren är en privatperson (högsta domstolens beslut nr SÖ 584/88).

22 §

Paragrafen, som reglerar frågor om överklagande av bolagets beslut, har redan behandlats i lagrådets kommentar till 16 §.

25 §

I paragrafen sägs att bolaget genom avtal med avgiftsskyldiga får genomföra försök med avgiftsbetalning på annat sätt än som föreskrivs i lagen. Enligt vad som har upplysts vid föredragningen av lagrådsremissen är

avsikten med paragrafen framför allt att bolaget efter avtal med en avgiftsskyldig skall kunna besluta att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i lagens huvudregler (7 § enligt lagrådets förslag). Bolaget skall t. ex. kunna besluta att TV-avgift skall betalas för ett helt år i taget. Avgiftsperioderna skall också kunna göras kortare än de normala tre månaderna. Vidare skall avvikelse kunna göras från regeln om att varje avgiftspost skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

Utöver sådana beslut som nu har angetts skall bolaget efter överenskomelse med den avgiftsskyldige kunna besluta att avisering beträffande avgiftsposter inte skall ske. Det är alltså fråga om avvikelse från 10 § enligt lagrådets förslag.

Vad som sålunda har upplysts om avsikten med den aktuella paragrafen bör komma till klart uttryck i lagtexten. Paragrafen, som bör betecknas 24 §, bör alltså formuleras om.

Lagrådet vill tillägga att, om bolaget har fattat ett beslut med sådant innehåll som nyss har angetts, detta inte befriar den avgiftsskyldige från att betala påminnelse- och tilläggsavgifter, när de bestämda betalningsfristerna överskrids. Inte heller sätts reglerna om omedelbar verkställighet av avgiftsbeslut ur spel.

Övergångsbestämmelserna

Enligt *punkt 1* i övergångsbestämmelserna skall vissa bestämmelser i den nya lagen träda i kraft den 1 januari 1990, medan lagen i övrigt träder i kraft den 1 mars 1989. Enligt lagrådets mening är det en bättre ordning att låta den nya lagen i sin helhet träda i kraft den 1 mars 1989. Att vissa bestämmelser i den nya lagen inte skall börja tillämpas förrän senare kan lämpligen framgå av den följande övergångsregleringen.

Punkt 2 i övergångsbestämmelserna innebär att den hittillsvarande lagen om avgift för innehav av televisionsmottagare skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989, alltså tio månader efter det att den nya lagen har trätt i kraft. Ett av skälen till att de båda lagarna under en tid skall vara i kraft samtidigt är, enligt vad som framgår av motiven, att man vill låta hanteringen av TV-avgifter övergå successivt från televerket till det nya bolaget. Avsikten är också att vissa materiella regler i den gamla lagen skall fortsätta att gälla övergångsvis. En sådan ordning kan emellertid åstadkommas även om man, vilket får anses vara det naturliga, låter den gamla lagen upphöra att gälla samtidigt som den nya lagen träder i kraft. Lagrådet föreslår alltså att de ifrågavarande tidpunkterna samordnas.

Om man låter den gamla lagen upphöra att gälla samtidigt som den nya träder i kraft behöver man inte, som har föreslagits i lagrådsremissen, göra några ändringar i den gamla lagen för tiden 1 mars (1 april) – 31 december 1989. I den mån det behövs modifieringar i de bestämmelser i den gamla lagen som skall gälla övergångsvis efter den 1 mars 1989, kan detta ske i övergångsbestämmelserna till den nya lagen. Lagrådet föreslår att man väljer en sådan ordning.

Punkterna 3–6 i övergångsbestämmelserna innehåller utförliga och delvis svårtillgängliga regler om hur övergången från det gamla till det nya systemet skall gå till och vilka avgifter som skall gälla för olika avgiftsskyldiga under tiden 1 mars – 31 december 1989. Enligt lagrådets mening bör reglerna förtydligas. De kan dessutom göras kortare.

I *punkterna 7 och 8* finns regler om att bolaget skall underrätta televerket om vissa förhållanden. Lagrådet anser att, i den mån det behövs uttryckliga regler om de underrättelser som det är fråga om, dessa regler kan tas in i en regeringsförfattning. Lagrådet föreslår därför att *punkterna 7 och 8* utgår.

Punkterna 9 och 11 innehåller vissa övergångsbestämmelser som har att göra med de regler om verkställighet av avgiftsbeslut som har föreslagits i lagrådsremissen. Lagrådets ståndpunkt i verkställighetsfrågan (se kommentaren till 4 §) medför att *punkterna 9 och 11* bör utgå.

I *punkt 10* sägs att den som före utgången av februari 1989 har anmält innehav av TV-mottagare inte är skyldig att anmäla till bolaget att han innehar mottagaren. Enligt lagrådets mening behövs inte någon regel av det innehållet (jfr den nya lagens bestämmelse om anmälningsskyldighet – 8 § i lagrådets förslag – enligt vilken det åligger den som *blir* TV-innehavare att göra anmälan). Även *punkt 10* bör således utgå.

Enligt *punkt 12* skall varje statlig myndighet som innehar TV-mottagare anmäla till bolaget hur många mottagare som myndigheten innehar. Också denna fråga bör lämpligen regleras i en regeringsförfattning. Lagrådet föreslår alltså att *punkt 12* utgår.

Utöver vad lagrådet hittills har förordat bör en del ändringar av redaktionell eller språklig natur göras i det rubricerade lagförslaget. Bl. a. bör i lagtexten, liksom i lagens rubrik, ordet "TV-avgift" genomgående användas i stället för "televisionsavgift". På motsvarande sätt bör man i lagtexten använda ordet "TV-mottagare".

Vad lagrådet har föreslagit i det föregående medför att även sådana paragrafer i lagen som inte särskilt har kommenterats bör numreras om.

Lagrådets förslag till lagtext framgår av *bilaga* till detta yttrande.

Förslaget till lag om ändring i lagen om avgift för innehav av televisionmottagare

Förslaget innebär att vissa ändringar skall göras i lagen om avgift för innehav av televisionmottagare dels för tiden 1 mars – 31 december 1989, dels för tiden 1 april – 31 december 1989. Lagrådet har emellertid i det föregående föreslagit att den angivna lagen skall upphöra att gälla samtidigt som den nya lagen om TV-avgift träder i kraft, dvs. den 1 mars 1989, och att den övergångsreglering som behövs skall göras i övergångsbestämmelserna till den nya lagen. Genomförs denna ordning, utgår det rubricerade lagförslaget.

Förslaget till lag om ändring i radiolagen

Prop. 1988/89: 18

Bilaga 2

I punkt 2 i övergångsbestämmelserna har tagits in en regel som erinrar om att både den gamla och den nya lagen om TV-avgifter gäller under tiden 1 mars — 31 december 1989. Lagrådets förslag om att den gamla lagen skall upphöra att gälla samtidigt som den nya träder i kraft medför att punkt 2 bör utgå.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Avgiftsskyldighet

1 § Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift för mottagaren till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag.

2 § För samtliga TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll betalas en enda TV-avgift.

En enda avgift betalas också för samtliga TV-mottagare som

1. finns på samma butiks- eller demonstrationsställe för mottagare, eller
2. finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård.

3 § För varje påbörjad grupp om tio TV-mottagare betalas en enda TV-avgift, om mottagarna

1. innehas av samma statliga myndighet, eller
2. innehas av samma avgiftsskyldig och används antingen
 - a) i hotell- eller pensionatsrörelse eller
 - b) annars i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål, dock inte lokaler som avses i 2 § andra stycket, eller
 - c) i fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik.

Undantag från avgiftsskyldigheten

4 § Skyldigheten att betala TV-avgift omfattar inte sådana TV-mottagare som på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar.

5 § Skyldigheten att betala TV-avgift omfattar inte heller TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

6 § TV-avgift betalas inte för TV-mottagare som

1. innehas av någon som är anställd vid en utländsk beskickning eller ett lönat konsulat, om det har beslutats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att avgift inte skall betalas för mottagaren,
2. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,
3. innehas på prov under högst 15 dagar, eller
4. är varaktigt undanställd eller obrukbar, såvitt gäller tid efter det att förhållandet skriftligen har anmälts till bolaget av den avgiftsskyldige.

TV-avgiftens storlek m. m.

7 § TV-avgiften är 984 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 246 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall TV-avgift betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Anmälan om innehav av TV-mottagare

8 § Den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till bolaget.

Beslut om avgiftsskyldighet m. m.

9 § När bolaget till följd av anmälan eller på annat sätt får reda på att någon innehar en TV-mottagare för vilken avgiftsskyldighet föreligger, skall bolaget besluta om avgiftsskyldighet och samtidigt bestämma vilka avgiftsperioder som skall gälla för den avgiftsskyldige. Bolaget skall skriftligen underrätta den avgiftsskyldige om beslutet.

10 § I god tid före varje avgiftsperiod skall bolaget sända ut en avi till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala avgiften för perioden. Avi som avser den första avgiftsperioden skall också innehålla en uppmaning att betala avgift för innehavstiden dessförinnan.

Upphörande av avgiftsskyldigheten

11 § TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige skriftligen har anmält hos bolaget att hans innehav av TV-mottagaren har upphört.

Avgift som avser tid efter det att en sådan anmälan har kommit in till bolaget skall betalas tillbaka till den avgiftsskyldige. Om beloppet är lägre än 100 kronor, betalas det dock inte tillbaka.

Betalningspåminnelse och påminnelseavgift

12 § Om en TV-avgift inte betalas inom föreskriven tid, skall bolaget sända en påminnelse till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala inom den tid som bolaget bestämmer. För påminnelsen skall den avgiftsskyldige inom samma tid betala en påminnelseavgift med belopp som regeringen föreskriver.

Tilläggsavgift

13 § Om en TV-avgift inte betalas inom den tid som har satts ut i påminnelsen, skall den avgiftsskyldige också betala en tilläggsavgift inom den tid som bolaget bestämmer. Tilläggsavgiften är 40 procent av avgifts-posten för perioden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Handläggning av ärenden

14 § Förvaltningslagen (1986: 223) skall tillämpas när bolaget handlägger ärenden enligt denna lag.

Omprövning av beslut om avgiftsskyldighet, m. m.

15 § Bolaget skall ompröva beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter enligt denna lag, om den som beslutet rör begär det eller skäl annars föreligger. Om en begäran om omprövning har kommit in till bolaget mer än fyra veckor efter den dag då avgiften senast skulle ha

betalats, skall bolaget ändra sitt beslut endast om det är uppenbart oriktigt. En begäran om omprövning fritar inte från skyldighet att betala ett avgiftsbelopp som har förfallit till betalning.

Vad som föreskrivs i första stycket skall anges i beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter.

Prop. 1988/89: 18

Bilaga 2

Återbetalning av avgifter

16 § Överstiger en inbetalad avgift vad som skall erläggas enligt beslut som har vunnit laga kraft, skall överskjutande belopp betalas tillbaka.

Verkställighet

17 § Bolagets beslut om avgift enligt denna lag skall anses som beslut av förvaltningsmyndighet och får verkställas, om avgiften är obetald och förfallen till betalning. Verkställighet får ske även om avgiftsbeslutet har begärts omprövat eller överklagande har skett. Avser beslutet TV-avgift, krävs att bolaget har sänt en påminnelse enligt 12 §.

Uttagande av avgift handläggs hos kronofogdemyndigheten som allmänt mål.

Bevakning och eftergift av fordringar

18 § Bolaget skall bevaka fordringar på avgifter enligt denna lag.

Bolaget får medge skäligt betalningsanstånd under högst ett år från förfallodagen.

19 § Bolaget får avbryta indrivningen av en fordran på avgift, om ingen eller ringa möjlighet finns att få betalt för den. Detsamma gäller, om indrivning skulle vålla mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt.

20 § Bolaget får besluta om ackord rörande en fordran på avgift enligt denna lag.

Om det på grund av den avgiftsskyldiges sjukdom eller av någon annan anledning är uppenbart oskäligt att kräva betalning för en avgift enligt denna lag, får bolaget efterge fordringen helt eller delvis.

Överklagande

21 § Bolagets beslut i ärenden om omprövning enligt 15 § får överklagas hos kammarrätten. I övrigt får bolagets beslut inte överklagas.

Även om ett beslut enligt första stycket första meningen överklagas, skall bolaget ändra beslutet, om det är uppenbart oriktigt. Denna skyldighet gäller inte, om klaganden begär att beslutet tills vidare inte skall gälla eller om bolaget har överlämnat handlingarna i ärendet till kammarrätten.

Straff

22 § Den som bryter mot 8 § döms till böter.

23 § Skall TV-avgiften på grund av ändring i denna lag utgå med ett annat belopp än tidigare, skall avgiftsposten för en period som löper vid ändringens ikraftträdande beräknas enligt den tidigare TV-avgiften för tiden före ikraftträdandet och enligt den senare avgiften för tiden efter ikraftträdandet. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Bolaget skall inte ändra TV-avgiften enligt första stycket, om den avgiftsskyldige före avgiftsperiodens utgång skriftligen har anmält att hans innehav av TV-mottagaren har upphört.

Beslut om särskilt betalningssätt m. m.

24 § Bolaget får efter avtal med en avgiftsskyldig besluta dels att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i 7 §, dels att avisering enligt 10 § inte skall ske.

Särskild avgiftskontroll

25 § Bolaget får använda särskilt pejlinstrument för att ta reda på i vilken utsträckning det finns TV-mottagare i bostäder inom ett visst område (särskild avgiftskontroll).

26 § Särskild avgiftskontroll inom ett bostadsområde skall avse samtliga de bostäder där ingen har anmält innehav av TV-mottagare.

27 § Innan särskild avgiftskontroll utförs skall bolaget i god tid och på lämpligt sätt underrätta de boende inom området.

28 § Särskild avgiftskontroll skall bedrivas så att onödigt besvär för den enskilde undviks.

Förvaltning av avgiftsmedel

29 § De avgiftsbelopp som bolaget uppbär skall omedelbart sättas in på räntebärande räkning hos riksgäldskontoret. Sveriges Radio Aktiebolag svarar för förvaltningen av dessa medel.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989, då lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare skall upphöra att gälla.

2. Den äldre lagen gäller fortfarande i fråga om skyldighet att betala mottagaravgift som har uppkommit före den nya lagens ikraftträdande.

3. För den som har varit avgiftsskyldig enligt äldre lag och som skall betala avgift även efter ikraftträdandet av den nya lagen skall bolaget före utgången av år 1989 fatta beslut enligt 9 § i nya lagen. Den äldre lagen gäller fortfarande till dess sådant beslut har meddelats. Härvid skall mottagaravgiften från och med den 1 mars 1989 vara 246 kronor per kalenderkvartal. Vidare skall mottagaravgift fr. o. m. den 1 april 1989 inte betalas för TV-mottagare som på grund av sin konstruktion inte kan användas för att ta emot markbundna rundradiosändningar och inte heller för TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än

bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

Prop. 1988/89: 18
Bilaga 2

4. Vid bestämmande av avgiften för den första avgiftsperioden enligt punkt 3 skall bolaget beakta om avgiften avser tid för vilken mottagaravgift har betalats enligt den äldre lagen. Om det uppstår mellanrum mellan den tid för vilken avgift har betalats enligt den äldre lagen och den första avgiftsperiodens början, skall bolaget tillämpa 7§ tredje stycket i den nya lagen.

5. I fråga om den som driver hotell- eller pensionatsrörelse skall för tiden till utgången av år 1989 TV-avgiften för en mottagare som är avsedd att användas av tillfälliga gäster i rörelsen omfatta även övriga sådana mottagare i rörelsen.

6. Den som driver hotell- eller pensionatsrörelse och som innehar TV-mottagare som används i rörelsen skall senast den 1 februari 1990 anmäla till bolaget hur många mottagare som används i rörelsen.

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 november 1988	19
1 Inledning	19
2 Bakgrund	20
2.1 Allmänt om TV-avgiften	20
2.2 En radio och television i allmänhetens tjänst	23
2.3 Ett europeiskt perspektiv	24
2.4 Riksdagens beslut om förändring av organisation, huvudmannaskap och lokalisering av avgiftsuppbörden m. m.	25
3 Nuvarande ordning	27
3.1 Inledning	27
3.2 Radiolagen	27
3.3 Avgiftslagen	28
3.4 Anmälan av innehav av TV-mottagare och avanmälan av innehav	30
3.5 Televerkets praxis i avgiftsfrågor	31
3.6 Avgöranden av högsta domstolen	31
3.7 Försöksverksamheten med särskild avgiftskontroll	33
3.8 Det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen	34
4 Sveriges Radio AB:s och televerkets förslag	35
4.1 Förberedelserna för den nya organisationen i Kiruna	35
4.2 Avgiftens utformning och uppbörden av avgifter	36
4.3 Avgiftskontrollen	37
4.4 Det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen	39
5 Allmän motivering	40
5.1 Utgångspunkter	40
5.2 Enhetlig TV-avgift	42
5.3 Huvudprincipen för avgiftsskyldigheten	43
5.4 Undantag från avgiftsskyldigheten	47
5.4.1 TV-mottagare som på grund av sin konstruktion inte kan ta emot vanliga ertsändningar	47
5.4.2 TV-mottagare med en separat TV-ingång som plomberats	48
5.4.3 Övriga undantag	49
5.5 Begränsad avgiftsskyldighet	50
5.5.1 Hushåll	50
5.5.2 TV-handlare och vårdinrättningar	52
5.5.3 Övriga innehav utanför hushållssektorn	52
5.6 När avgiftsskyldigheten inträder och upphör	56
5.7 Betalningssystemets utformning	58
5.7.1 Årsavgift med betalning i förskott för tremånadersperioder	58

5.7.2	Vissa åtgärder för att göra systemet effektivt	60
5.7.3	Avgiftsärendenas handläggning	61
5.7.4	Verkställighet	63
5.7.5	Bevakning och eftergift av fordringar	65
5.7.6	Avgiftskontrollen	66
5.8	Vissa övriga frågor	67
5.8.1	Försöksverksamhet med särskilda betalningssätt	67
5.8.2	Offentlighet och sekretess	70
5.8.3	Det finansiella samordningsansvaret för rundradiorörelsen	73
5.8.4	Revision av Radiotjänst i Kiruna AB	76
5.8.5	Övergången till det nya betalningssystemet	76
6	Upprättade lagförslag	79
7	Specialmotivering	79
7.1	Förslaget till lag om TV-avgift	79
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1978: 478) om avgift för innehav av TV-mottagare	96
7.3	Förslaget till lag om ändring i radiolagen (1966: 755)	96
7.4	Förslagen till lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100) och lagen (1988: 836) om ändring i sekretesslagen	96
8	Hemställan	98
9	Beslut	98
Bilaga 1	Lagradsremissens lagförslag	99
Bilaga 2	Lagrådets yttrande	116